

Tionchar na gColáistí Gaeilge ar an teanga agus ar phobal na Gaeltachta

OLLSCOIL NA hÉIREANN MÁ NUAD
NUI Maynooth

Tionchar na gColáistí Gaeilge ar an teanga agus ar phobal na Gaeltachta

*arna réiteach ag
Ionad na dTeangacha, OÉ Má Nuad
do
An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta & Gaelscolaíochta
Samhain 2013*

An Chomhairle um Oideachas
Gaeltachta & Gaelscolaíochta

Clár

Clár na dtáblaí	v
Nóta buíochais	vii
Foireann taighde Ionad na dTeangacha.....	ix
1 Achoimre	1
1.1 Dearcadh i leith na Gaeilge agus na gColáistí Gaeilge	1
1.2 Na Cúrsaí agus na Múinteoirí	2
1.3 An Tástáil Teanga	3
1.4 An Ghaeilge agus an Ghaeltacht	3
1.5 Tátal agus Moltaí	4
2 Réamhrá	7
3 Modheolaíocht	11
3.1 Aidhm an taighde	11
3.2 Ceisteanna an taighde	11
3.3 Fráma acadúil	12
3.4 Céimeanna na hoibre	12
4 An suirbhé agus an tástáil	17
5 Torthaí.....	19
5.1 Daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge in 2012 (Grúpa A)	19
5.2 Na tosca a mheallann na daltaí chuig Coláistí Gaeilge (Grúpa A)	19
5.3 Daltaí nach raibh ar freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa B, an grúpa cóimheasa)..	20
5.4 Compáraid idir grúpaí na ndaltaí (A agus B)	21
5.4.1 Rátáil	21
5.4.2 Dearcadh i leith na teanga (Babhta 1)	23
5.4.3 Cur chuige don tástáil teanga	24
5.4.4 Difríochnaí teanga	24
5.5 An tástáil teanga.....	24
5.5.1 Múinteoirí na meánscoileanna (n=13).....	26
5.5.2 Múinteoirí (n=60) agus príomhoidí (n=5) na gColáistí Gaeilge.....	28

5.5.3	Na cinnirí (n=36).....	32
5.6	Achoimre ar an tsuirbhé.....	36
6	Na Coláistí Gaeilge	39
6.1	Príomhoidí agus múinteoirí na gColáistí Gaeilge	39
6.1.1	An dóigh a ndéantar na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn	39
6.1.2	Bunaidhmeanna agus spriocanna foghlama na gcúrsaí	40
6.1.3	Leibhéal iontrála teanga	41
6.1.4	Cúlra na múinteoirí	42
6.1.5	Oiliúint na múinteoirí.....	42
6.1.6	Fáil ar ábhar tacaíochta.....	43
6.1.7	An dóigh ina gcuireann na cúrsaí le scileanna teanga, dar leo.....	44
6.2	Na tuismitheoirí.....	44
6.2.1	Na rudaí a mheallann daltaí chuig na Coláistí Gaeilge, dar leo	44
6.2.2	Dearcadh na dtuismitheoirí i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge	45
6.3	Múinteoirí na meánscoileanna	46
6.3.1	Na rudaí a mheallann daltaí chuig na Coláistí Gaeilge, dar leo	46
6.3.2	Dearcadh mhúinteoirí na meánscoileanna i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge	46
7	Dearcadh na ndaltaí.....	49
7.1	Dearcadh na ndaltaí (Grúpa A agus Grúpa B) i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge (difríochtaí idir Babhta 1 agus Babhta 2)	49
8	Grúpaí Fócais	53
8.1	Comhdhéanamh na nGrúpaí Fócais (n=50).....	53
8.2	Na ceisteanna a cuireadh	54
8.3	An tionchar ar chúrsaí eacnamaíochta agus ar chúrsaí sóisialta sa Ghaeltacht	54
8.3.1	An tionchar ar an Ghaeilge sa Ghaeltacht	54
8.3.2	An tionchar ar gheilleagar na Gaeltachta	54
8.3.3	An tionchar ar thimpeallacht shóisialta na Gaeltachta	55
8.3.4	Idirghníomhaíocht idir na scoláirí agus muintir na Gaeltachta	55
8.3.5	An tionchar ar fhoghlaim na Gaeilge	56
8.4	Moltaí ó na Grúpaí Fócais	57
8.5	Achoimre	58

8.6	Anailís	59
9	Anailís ar na láidreachtaí, laigí, deiseanna agus bagairtí atá ann do na Coláistí agus do na pobail ina bhfuil siad gníomhach	61
9.1.1	Láidreachtaí.....	61
9.1.2	Laigí.....	62
9.1.3	Bagairtí.....	64
9.1.4	Deiseanna.....	65
9.1.5	Moltaí.....	67
	Leabharliosta.....	69
	Aguisín 1: Fógra an taighde.....	71
	Aguisín 2: Preasráiteas	73
	Aguisín 3: Press release	75
	Aguisín 4: Litir chuig príomhoide na meánscoile (Gaeilge)	77
	Aguisín 5: Litir chuig príomhoide na meánscoile (Béarla).....	79
	Aguisín 6: Litir chuig an mhúinteoir Gaeilge	81
	Aguisín 7: Ceisteanna na nGrúpaí Fócais	83
	Aguisín 8: Litir tuismitheoirí/caomhnóirí (Gaeilge)	85
	Aguisín 9: Litir chuig tuismitheoirí/caomhnóirí (Béarla).....	87
	Aguisín 10: Cead na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí.....	89
	Aguisín 11: Ceistneoir na meánmhúinteoirí.....	91
	Aguisín 12: Ceistneoir na ndaltaí a bhí ag freastal (Gaeilge).....	95
	Aguisín 13: Ceistneoir na ndaltaí a bhí ag freastal (Béarla)	103
	Aguisín 14: Ceistneoir na ndaltaí nach raibh ag freastal.....	111
	Aguisín 15: Ceistneoir na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí (Gaeilge)	117
	Aguisín 16: Ceistneoir na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí (Béarla).....	121
	Aguisín 17: Scrúdú samplach cainte TEG A2.....	125
	Aguisín 18: Litir chuig príomhoide an Choláiste Gaeilge.....	127
	Aguisín 19: Litir chuig múinteoirí na gColáistí Gaeilge.....	129
	Aguisín 20: Ceistneoir do phríomhoidí na gColáistí Gaeilge.....	131
	Aguisín 21: Ceistneoir do mhúinteoirí sna Coláistí Gaeilge.....	139
	Aguisín 22: Ceistneoir do chinnirí na gColáistí Gaeilge	147

Clár na dtáblaí

Tábla 4.1: Daltaí an tsampla.....	17
Tábla 5.1: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na daltaí agus na tuismitheoirí	19
Tábla 5.2: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na daltaí (Grúpa A) agus na tuismitheoirí iad	20
Tábla 5.3: Cúiseanna nach raibh siad ag freastal ar Choláiste Gaeilge sa bhliain reatha, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na daltaí (Grúpa B).....	21
Tábla 5.4: An céatadán de gach grúpa a d'aontaigh leis an ráiteas (tá 'aontaím' agus 'aontaím go láidir' curtha le chéile anseo) (Babhta 1)	22
Tábla 5.5: Torthaí an dá ghrúpa daltaí (Grúpa A agus Grúpa B) (i) i bhféinmheasúnú/féinmhuinín agus (ii) i dtástálacha oibiachtúla cainte a rinneadh idir Babhta 1 agus Babhta 2. Tugtar an scór meánach, agus an mód idir lúibíní.....	25
Tábla 5.6: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí na meánscoileanna	26
Tábla 5.7: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh múinteoirí na meánscoileanna iad	27
Tábla 5.8: An céatadán de mhúinteoirí na meánscoileanna a aontaíonn le gach ráiteas (tá 'aontú' agus 'aontú go láidir' curtha le chéile anseo)	28
Tábla 5.9: An céatadán de mhúinteoirí agus de príomhoidí ó na Coláistí Gaeilge a aontaíonn le gach ráiteas (tá 'aontú' agus 'aontú go láidir' curtha le chéile anseo)	29
Tábla 5.10: Tuairimí maidir le stádas na Gaeilge, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge	30
Tábla 5.11: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge	30
Tábla 5.12: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge iad.....	31
Tábla 5.13: Tuairimí maidir le stádas na Gaeilge, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na cinnirí.....	33

Tábla 5.14: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na cinnirí.....	33
Tábla 5.15: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na cinnirí iad	34
Tábla 5.16: Céatadáin cinnirí a aontaíonn le gach ráiteas (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo).....	35
Tábla 6.1: Céatadáin mhúinteoirí agus phríomhoidí na gColáistí Gaeilge a úsáideann na hacmhainní a liostáladh.....	43
Tábla 6.2: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na tuismitheoirí iad	44
Tábla 6.3: Céatadáin tuismitheoirí a aontaíonn le gach ráiteas (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)	45
Tábla 7.1: Dearcadh na ndaltaí i nGrúpa A agus Grúpa B idir Babhta 1 agus Babhta 2 (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)	51
Tábla 8.1: Rannpháirtithe na nGrúpaí Fócais	53

Nóta buíochais

Ba mhaith linn, ar son na foirne taighde agus ar ár son féin, ár mbuíochas ó chroí a ghabháil le gach duine a ghlac páirt agus a chuidigh ar bhealach ar bith leis an taighde seo. Ar dtús, ár mbuíochas leis na Coláistí Gaeilge ar fud na tíre a thoiligh bheith páirteach sa taighde. Tá muid buíoch de na príomhoidí, na múinteoirí agus na cinnirí as ceistneoirí a líonadh isteach ar mhaithe leis an obair. Ár mbuíochas fosta leis na scoileanna a ghlac páirt go fonnmhar sa taighde: na príomhoidí meánscoile a cheadaigh an taighde, na múinteoirí a chuidigh linn leis na grúpaí a chur le chéile agus na ceistneoirí a dháileadh agus a bhailiú, na tuismitheoirí a cheadaigh an obair lena gcuid páistí agus a thug eolas fúthu féin, agus go háirithe na daltaí a bhí sásta dhá bhéaltrial a dhéanamh agus dhá cheistneoir a líonadh. Tá muid faoi chomaoin fosta ag na baill de na pobail Ghaeltachta a bhí sásta a gcuid tuairimí a roinnt linn sna Grúpaí Fócais ar mhaithe leis an tionscadal agus ar mhaith leis an Ghaeilge a neartú ina n-áit chónaithe.

Tá muid buíoch de Mháire Denvir as torthaí a tráchtais MA ar na Coláistí Gaeilge a roinnt linn, den Ollamh Liam Mac Mathúna agus de Ghráinne Ní Ghallachóir as cóip dá gcuid taighde féin ar an ábhar a sheoladh chugainn go fonnmhar.

Ar deireadh, ba mhaith linn ár mbuíochas pearsanta a chur in iúl don fhoireann taighde go léir a d'oibrigh go dúthrachtach ar an obair thábhachtach seo le trí bliana anuas.

Anna Ní Ghallachair

Fiona Lyddy

Ollscoil na hÉireann Má Nuad

Samhain 2013

Foireann taighde Ionad na dTeangacha

Anna Ní Ghallachair, BA, MèSL, DEA, ADO, MloD (príomhthaighdeoir)

Fiona Lyddy, PhD, Diop sa Gh, CPsychol, CSci, Roinn na Síceolaíochta (príomhthaighdeoir)

Siuán Ní Mhaonaigh, MA, MPhil (comhairleoir)

Clíona de Brí, MA (cúntóir taighde)

Dylan Colbert, BSc, Roinn na Síceolaíochta (cúntóir taighde)

Gearóid Ó Drisceoil, MA (tástálaí teanga)

Úna Ní Chiosáin, MA (tástálaí teanga)

Colm Mac Séalaigh, BA, ADO (tástálaí teanga)

Aoife Ní Ghloinn, MA, MPhil (tástálaí teanga agus profléitheoir)

Éamann Ó hÉigearthaigh, BA, MPhil, HDip IT (teicneoir)

Aisling Ní Bheacháin, MA (riarthóir)

Claire Albrecht, BA, Dip French, German (riarthóir)

Caitlin Neachtain, BA, HDip Gnó agus TF (eagarthóir)

Brian Ó Catháin, PhD, Roinn na Gaeilge (profléitheoir)

1 Achoimre

Is é aidhm an taighde seo ná anailís LLBD (láidreachtaí, laigí, deiseanna agus bagairtí) a dhéanamh ar na tosca a bhaineann le cur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge sna Coláistí Gaeilge agus sna pobail ina bhfuil siad gníomhach, agus moltaí a dhéanamh le cur le héifeacht agus tionchar na gColáistí.

Chuir sin, rinneadh suirbhé ar dhaltaí meánscoile, a dtuismitheoirí agus a múinteoirí chomh maith le príomhoidí, múinteoirí agus cinnirí na gColáistí Gaeilge. Cuireadh grúpaí fócais le hionadaithe ó na pobail ar bun ar fud na Gaeltachta. Bhí dhá ghrúpa daltaí i gceist: grúpa a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge samhradh 2012 (Grúpa A) agus grúpa cóimheasa nach raibh ag freastal (Grúpa B). Rinneadh measúnú (féinmheasúnú agus tástáil oibiachtúil chainte) ar chumas teanga na ndaltaí ag dhá phointe ama, roimh na cúrsaí Gaeltachta agus ina ndiaidh.

1.1 Dearcadh i leith na Gaeilge agus na gColáistí Gaeilge

Léirigh torthaí an taighde go raibh tromlach na ndaltaí, a dtuismitheoirí, a múinteoirí, mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge agus na gcinnirí ar aon tuairim gurbh é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an toisc ba thábhachtaí agus Coláiste Gaeilge á roghnú. Chuir na tuismitheoirí agus múinteoirí na meánscoileanna an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí sa dara háit. Chuir na daltaí agus príomhoidí na gColáistí an réimse imeachtaí siamsaíochta nó sóisialta sa dara háit agus chuir na cinnirí an chanúint nó an ceantar sa dara háit. Bhí gach grúpa seachas na cinnirí den tuairim gur tháinig aiseolas ó dhaltaí eile sa tríú háit.

Maidir leis na cúiseanna nach raibh daltaí ag freastal ar Choláiste Gaeilge, cuireadh cúiseanna airgeadais sa chéad áit, pleananna eile don tsamhradh sa dara háit agus gan suim ar bith bheith ag freastal sa tríú háit.

Léirigh torthaí an taighde go raibh dearcadh i bhfad níos dearfaí ag Grúpa A i leith na Gaeilge, go háirithe maidir leis an cheangal idir an teanga agus cúrsaí féiniúlachta, agus i leith na gColáistí féin. Dúirt 76% acu tar éis filleadh ón Choláiste go molfadh siad do dhaltaí eile freastal ar Choláiste Gaeilge agus d'aontaigh 96% acu go gcuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán a gcuid Gaeilge. D'aontaigh siad go láidir go raibh ról tábhachtach ag na Coláistí maidir le cur chun cinn na Gaeilge agus caomhnú na Gaeilge sa Ghaeltacht.

Bhí dearcadh dearfach i leith na gColáistí ag na tuismitheoirí chomh maith. D'aontaigh siad go léir go gcuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge a bpáistí (an

toisc ba thábhachtaí dóibh agus Coláiste á roghnú) agus bhí siad go léir sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil. D'aontaigh os cionn 90% acu go dtabharfadh siad cead dá bpáiste freastal ar Choláiste Gaeilge sa todhchaí agus go molfadh siad do thuismitheoirí eile a bpáistí a sheoladh chuig Coláiste Gaeilge.

Léirigh na thuismitheoirí dearcadh dearfach i leith na gColáistí fosta. D'aontaigh siad go raibh tábhacht leis na Coláistí maidir le cur chun cinn na Gaeilge agus maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sa Ghaeltacht. D'aontaigh siad go léir go gcuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí agus go gcuidíonn sé le dearcadh dearfach a chothú ina measc i leith fhoghlaim na Gaeilge.

1.2 Na Cúrsaí agus na Múinteoirí

Maidir le cúrsaí earcaíochta, úsáidtear aiseolas ó dhaltaí, go háirithe trí na meáin shóisialta, leis na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn. Chuige sin, tá cuid de na suímh níos gníomhaí agus níos mealltaí ná a chéile.

Tá sé mar bhunaidhm ag an chuid is mó de na Coláistí Gaeilge cur le cumas labhartha Gaeilge na ndaltaí ar bhealach spráíúil, taobh amuigh agus taobh istigh den tseomra ranga. Díríonn cuid de na Coláistí ar na scileanna go léir (labhairt, cluastuiscint, scríobh agus léamhthuiscint).

Is ar bhliain na meánscoile is mó a bhunaítear leibhéal na gcúrsaí. I gcorrchás, déantar na daltaí a thástáil sula gcuirtear sa rang cuí iad.

Tríocha bliain d'aois nó níos óige a bhí tromlach mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge. Bhí níos lú ná cúig bliana taithí ag múineadh na Gaeilge ar an scoil ag 69% acu. Is mná a bhí i 68% acu, ba as an Ghaeltacht 40% acu agus ba mhúinteoirí lánaimseartha os cionn 47% acu.

Bhí cáilíocht sa Ghaeilge ag 86% de na múinteoirí agus cáilíocht sa teagasc ag 80% acu. Bhain 56% acu le Coláistí nach gcuireann cúrsa oiliúna ar fáil do mhúinteoirí úra agus bheadh suim ag 71% acu (na múinteoirí) i ngearrchúrsa oiliúna. Bhí 97% acu sásta lena leibhéal féin Gaeilge agus 93% acu sásta le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste. Bhí beagnach dhá dtrian acu sásta leis na hacmhainní teagaisc a cuireadh ar fáil dóibh. Mar sin féin, ba mhaith leo go mbeadh fáil acu sna Coláistí ar ríomhairí, ar an Idirlíon, ar theilgeoirí, ar chlár bán agus ar *PowerPoint™*.

Cuireann na Coláistí le scileanna teanga trí ghrá nó suim sa teanga a spreagadh sna daltaí tríd an teanga a chleachtadh i gcomhthéacs ina bhfuil siad ag baint sult as imeachtaí siamsaíochta. Leagtar an bhéim go minic fosta ar chothú na féinmhuiníne agus an teanga á cleachtadh.

1.3 An Tástáil Teanga

Bhí difríochtaí sna scóir sa tástáil teanga idir Grúpa A agus Grúpa B a bhí suntasach ó thaobh na staitistice de. Bhí scóir an ghrúpa a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge níos airde. Ba bheag difríocht, áfach, a bhí idir Babhta 1 agus Babhta 2 den tástáil, seachas i gcás an fhéinmheasúnaithe. Bhí leibhéal suntasach níos airde muiníne ag Grúpa A i dtaca lena gcumas féinmheasta tuisceana.

1.4 An Ghaeilge agus an Ghaeltacht

Bhí na Grúpaí Fócais den tuairim gur imir na Coláistí dea-thionchar ar chúrsaí Gaeilge sa Ghaeltacht mar gur thug siad aitheantas agus ardú stádais di. Cuireann siad i gcuimhne do na pobail gur áis luachmhar atá sa teanga agus gur fiú í a choinneáil beo, ní hamháin ar chúiseanna mórtas cine ach ar chúiseanna eacnamaíochta chomh maith.

Sna ceantair ina raibh na Coláistí gníomhach, ba iad an cineál turasóireachta ba mhó agus ba thábhachtaí iad. Cuireann siad fostaíocht ar fáil do na mná tí, do lucht gnó agus do mhúinteoirí agus cinnirí áitiúla, rud atá níos tábhachtaí arís ó tharla an cúlú eacnamaíochta. Chomh maith leis sin, tagann a dtuismitheoirí ar cuairt nó ar laethe saoire sa cheantar, rud a ghineann tuilleadh ioncaim don phobal áitiúil.

Bhí na Grúpaí Fócais ar aon tuairim go dtugann na Coláistí beocht isteach i gceantair nach mbeadh mórán eile ag tarlú iontu murach iad. I gcásanna áirithe, cuirtear áiseanna na gColáistí ar fáil do na pobail áitiúla nuair nach mbíonn na cúrsaí ar siúl, rud a chuireann le saol sóisialta na gceantar.

Bhí tuairimí éagsúla ann maidir le hidirghníomhaíocht le muintir na háite. I gcás na gColáistí cónaithe, dúradh gur beag an teagmháil a bhí ag na scoláirí leis an phobal áitiúil. Maidir leis na Coláistí eile, dúradh go mbíodh ról níos gníomhaí ag na scoláirí sa teach agus sa cheantar san am a chuaigh thart. Bhí rannpháirtithe eile ann, áfach, a chreid go raibh níos mó teagmhála ann anois leis an phobal áitiúil, de thairbhe go raibh go leor de mhuintir na háite ag obair mar mhúinteoirí agus mar chinnirí sna Coláistí. Luadh tábhacht na gcéilithe leis an teagmháil le muintir na háite a neartú.

Luaigh grúpa amháin gur Béarla is mó a labhrann aos óg an cheantair leis na scoláirí agus gur minic gur easpa tuisceana ba chúis leis seo.

Maidir le foghlaim na teanga, bhí beagnach gach grúpa den tuairim gur chóir “Riail na Gaeilge” a thabhairt ar ais mar go raibh níos mó béime ar “an chraic” ná mar a bhí ar an teanga. Rinne na Grúpaí Fócais moltaí maidir le múineadh na Gaeilge, labhairt na Gaeilge agus áiseanna (féach Caibidil 8).

1.5 Tatal agus Moltaí

Léiríonn torthaí an taighde seo go bhfuil leibhéal ard sástachta i measc na bpáirtithe leasmhara (daltaí, tuismitheoirí, múinteoirí meánscoile) maidir leis an tseirbhís a chuireann na Coláistí Gaeilge ar fáil. Bhí dearcadh níos dearfaí i leith na Gaeilge ag an ghrúpa daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge ná mar a bhí ag an ghrúpa nár fhreastail. Bhí níos mó féinmhuiníne i dtaca le scileanna áirithe teanga ag na daltaí ag bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge. Bhí treochtaí sa taighde a thug le fios go raibh buntáiste maidir le sealbhú na Gaeilge ann dóibh siúd a raibh freastal déanta acu ar Choláiste Gaeilge cheana féin. Imríonn na Coláistí Gaeilge dea-thionchar ar chúrsaí eacnamaíochta agus ar thimpeallacht shóisialta na Gaeltachta.

Ar an lámh eile, tá easpa fianaise theistithe ann do na páirtithe leasmhara maidir le baint amach spriocanna foghlama na gColáistí Gaeilge. Ní léir go bhfuil ceangal ann idir siollabais na gColáistí agus siollabais na meánscoile. Ní chuireann na Coláistí go léir cúrsaí oiliúna ar fáil dá múinteoirí. Bíonn easpa teagmhála ag na scoláirí le muintir na Gaeltachta i gcásanna áirithe. Bíonn sé deacair múinteoirí a bhfuil Gaeilge mhaith acu a fháil. Bíonn an cóimheas sna ranganna idir múinteoirí agus scoláirí rómhór. Fágann costas na gcúrsaí nach féidir le gach dalta freastal ar Choláiste Gaeilge.

Tá méid áirithe bagairtí ann do na Coláistí Gaeilge, mar atá, cúlú na Gaeilge sa Ghaeltacht, bearta le stádas na Gaeilge sa chóras oideachais a ísliú, an deacracht atá ann múinteoirí a bhfuil Gaeilge mhaith acu a earcú do na Coláistí, leagan amach bhéaltrial na hArdteistiméireachta agus an baol go laghdófaí deontas na Roinne Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta do Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge.

Tá deiseanna ag na Coláistí Gaeilge dul i ngleic leis na dúshlán thuasluaite. Bheadh sé lena leas ról gníomhach a thógáil sa phróiseas pleanála teanga a bheidh ag tosú go luath mar chuid de chur i bhfeidhm *An Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010-2030* agus Acht na Gaeltachta, 2012. Is deis a bheadh anseo nasc níos láidre a chruthú idir na Coláistí, a ndaltaí agus na pobail áitiúla. Ba bhuntáiste eile a bheadh ann do na Coláistí dá dtiocfaí teistiú a dhéanamh ar bhaint amach a gcuid spriocanna. D'fhéadfaí comhoibriú ar bhealach níos éifeachtúla leis na meánscoileanna agus an Roinn Oideachais agus Scileanna. Tá scátheagraíocht ann a chuimsíonn tromlach na gColáistí a dtiocfadh léi bheith páirteach sa phróiseas seo.

I bhfianaise na dtorthaí thuas, déantar sraith moltaí mar a leanas le cur le héifeacht na gColáistí Gaeilge sa Ghaeltacht:

- Coiste stiúrtha náisiúnta a bhunú le hionadaithe ó na Coláistí Gaeilge (ó Chomhchoiste Náisiúnta na gColáistí Samhraidh agus na Coláistí eile) an Roinn Oideachais agus Scileanna, an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta agus an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta. Bheadh sé mar phríomhfheidhm ag an

Choiste seo monatóireacht a dhéanamh ar chaighdeáin oideachasúla na gcúrsaí sna Coláistí Gaeilge. Dhéanfaí é seo trí lipéad feabhais a bhunú do gach cúrsa.

- Comhdháil náisiúnta a eagrú gach re bliain ar ghnéithe difriúla d’obair na gColáistí Gaeilge, le ceardlanna a dhíreodh ar mhalartú eolais, ar fhorbairt scileanna, agus ar dú feasachta maidir le foghlaim na Gaeilge.
- Íoschaighdeáin chumais sa Ghaeilge a leagan síos do mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge ag leibhéal B2 (80%) den *Fráma Tagartha Comónta Eorpach* agus do chinnirí ag leibhéal B1 (60%) den *Fhráma Tagartha Comónta Eorpach*.
- Gearrchúrsaí oiliúna, ag díriú ar na Coláistí Gaeilge, do mhúinteoirí agus do chinnirí a chur ar fáil go náisiúnta.
- Siollabais a dhearadh do na cúrsaí sna Coláistí Gaeilge a chuimseodh (a) spriocanna cumarsáide shiollabais na scrúduithe Stáit agus (b) modúil bunaithe ar shaíocht na nGaeltachtaí ina bhfuil na Coláistí gníomhach. D’fhéadfadh An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta feidhmiú mar áisitheoir don togra seo.
- Scrúduithe cainte caighdeánaithe (roghnacha) a bheadh bunaithe ar na siollabais thuasluaite agus ag teacht le leibhéal an *Fráma Tagartha Comónta Eorpach* a chur ar fáil do na scoláirí ag deireadh gach cúrsa.
- Corpas foghlama teanga a chruthú le hanailís a dhéanamh ar na hearráidí a dhéanann daltaí scoile agus cur chuige a bhunú le dul i ngleic leis na hearráidí sin sa tseomra ranga.
- Cur le líon na scoláireachtaí atá ar fáil chun an deis a chruthú do dhaltaí as cúlraí faoi mhíbhuntáiste freastal ar na Coláistí Gaeilge.
- Rannpháirtíocht na gColáistí Gaeilge sa phróiseas pleanála teanga a thionscnófar faoin *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010–2030* a chinntiú sna ceantair Ghaeltachta ina bhfuil siad gníomhach.

2 Réamhrá

Tá athrú mór tagtha ar an tír agus ar staid na Gaeilge ó bhunaigh Micheál Ó Maoláin agus Sean Beaumont Coiste na bPáistí le tacaíocht na gceardchumann sa bhliain 1934. Cuireadh tús le Scéim Choiste na bPáistí a sheol 80 páiste siar chun na Gaeltachta go Cois Fharráige samhraidh 1935. Dar le hÓ Ciosáin (1993:49) bhí dhá aidhm leis an scéim: cúis na Gaeilge a chur chun cinn trí Ghaeilge a thabhairt do pháistí Bhaile Átha Cliath, agus, ar thaobh na ndaoine bochta, saoire faoin tuath a chur ar fáil dá gcuid páistí.

'...ní féidir a shéanadh gurbh iontach an deis, do dhaoine a bhí beo bocht, a bpáistí a chur ar shiúl in aisce ar feadh roinnt seachtainí cois na farráige.'

Níos moille sa chéad, d'athraigh próifíl na scoláirí a bhí ag freastal ar na Coláistí Gaeilge. Mar a deir Denvir (2007) is ó na 1960í anuas *'a tháinig ann don chineál córais a aithnítear [...] mar Choláistí Gaeilge.'* Luann sí an cur síos a bhí ag Mac Máthúna agus Mac Gabhann (1981) ar spriocanna na luathcholáistí seo, spriocanna nach bhfuil chomh fada sin ó na spriocanna a luann Coláistí Gaeilge an lae inniu ar a suímh Idirlín:

Thar aon ní eile is é a bhí sna coláistí seo [ná] gléas éifeachtach spreagtha agus foinse shaibhir inspioráide dóibh sin a rinne freastal ar a gcuid cúrsaí, agus is iontach an tionchar a d'imir siad ar na glúnta d'aos óg na tíre a tháinig ag triall orthu. Meascán de staidéar agus de spraoi, de thóraíocht dúchais agus de chaidreamh le muintir na Gaeltachta a sholáthraigh siad...

Is féidir a rá, mar sin, go bhfuil nach mór na haidhmeanna céanna ag na Coláistí ó céadbhunaíodh iad: feabhas a chur ar an Ghaeilge labhartha, saoire sa Ghaeltacht agus an ceangal idir an teanga agus cúrsaí féiniúlachta agus cultúrtha a dhaingniú.

Is cinnte go gcuireann stádas na Gaeilge sa chóras oideachais go mór le tábhacht na gColáistí Gaeilge. Le seacht mbliana anuas, tá mórcháipéisí eisithe ag an Stát a chuimsíonn a pholasaí maidir le teagasc na Gaeilge. Lámh ar láimh leis an inniúlacht sa teanga féin, leagtar béim láidir ar ghrá nó meas a chothú i dtaca leis an teanga, aidhmeanna lárnacha na gColáistí Gaeilge ó cuireadh tús leo, a d'eascair as dearcadh áirithe ar an tírghrá sna blianta tosaigh agus a bhraitheann go láidir ar shainmhíniú na féiniúlachta sa lá atá inniu ann. I *Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge* (2006) cuireann Cuspóir 5 síos ar an dá aidhm seo:

Déanfar an Ghaeilge a theagasc mar ábhar riachtanach ó leibhéal na bunscoile go leibhéal na hArdteistiméireachta. Cuirfidh an curaclam ar chumas na ndaltaí an Ghaeilge a labhairt agus a scríobh go cruinn, chomh maith le tuiscint a thabhairt dóibh ar fhiúntas na teanga dúinn mar phobal.

Sa *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010–2030*, deimhníonn an Stát na haidhmeanna céanna:

Tá an córas oideachais ar cheann de na príomh-mhodhanna chun an cumas teanga a bhfuil an Straitéis 20 Bliain bunaithe air a chothú. Sa scolaíocht fhoirmiúil, tá an Stát ábalta cuidiú go gníomhach le cumas teanga ár ndaoine a fhorbairt. [...]

Is é an tátal a bhaintear as iarrachtaí athneartaithe teangacha ar fud an domhain go bhfuil sé thar a bheith riachtanach beocht a chur sa Ghaeilge lasmuigh den seomra ranga i gcás na ndaoine óga atá á foghlaim sa chóras oideachais foirmiúil. Má táthar le cultúr agus féiniúlacht don óige agus a gcineálacha cuí Gaeilge a chothú, caithfear deiseanna a chur ar fáil le go n-úsáidfear an teanga go nádúrtha. [...]

Leanfaidh an Roinn Gnóthaí Pobail, Comhionannais agus Gaeltachta, i gcomhar leis an Roinn Oideachais agus Scileanna ag cur le forbairt chóras na gcoláistí samhraidh Gaeilge sa Ghaeltacht.

Tá aitheantas tugtha fosta sa tsliocht thuas don tábhacht atá le cleachtadh na teanga taobh amuigh den tseomra ranga i dteannta le comhthéacs foirmiúil na scoile.

Sa bhliain 2007, mar fhreagra ar na gearáin nach raibh daltaí ábalta cumarsáid shásúil a dhéanamh trí Ghaeilge i ndiaidh suas le ceithre bliana déag foghlama sa chóras oideachais, d'fhógair an tAire Oideachais agus Eolaíochta (mar a bhí) go n-athrófaí curaclam Gaeilge na hArdteistiméireachta chomh maith le dáileadh na marcanna sa scrúdú féin, le béim níos mó a chur ar an chumas cumarsáide, sa chaint go háirithe. Mhéadaigh na marcanna a bhí ag gabháil don bhéaltriail ó 25% go dtí 40% den iomlán. Íslíodh na marcanna don triail chluastuisceana go dtí 10% (ó 16.6%), rud a d'fhág go mbeadh 50% de mharcanna an scrúdaithe ag gabháil don labhairt agus don éisteacht ó scrúduithe 2012 ar aghaidh.

Is údar imní cumas Gaeilge daoine óga na Gaeltachta chomh maith. Léiríonn an *Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht* (2007:516) go bhfuil laghdú suntasach tagtha ar úsáid na teanga sa Ghaeltacht agus go bhfuil géarghá le cúinsí sochtheangeolaíocha na Gaeilge a athrú má tá sí le maireachtáil:

Is é tatal lom shuirbhé na ndaoine óga nach bhfuil ach idir 15 bliana agus scór blianta fágtha mar shaolré ag an nGaeilge mar theanga theaghlaigh agus phobail sa chuid is láidre den Ghaeltacht, is é sin le rá an chuid den Ghaeltacht a bhaineann le Catagóir A, mura féidir an patrún seo a chur ar mhalairt treo. Faoin am a dtagann clann ghlúin na ndaoine óga seo chun cinn ní bheidh dlús na gcainteoirí gníomhacha Gaeilge ina measc sách ard le pobal cainteoirí Gaeilge a bhuanú, gan trácht ar é a athchruthú, mura féidir cúinsí nua sochtheangeolaíocha a chruthú san idirlinn.

Ceann de na bealaí a mholtar go minic leis an teanga a láidriú ná tionscail theangabhunaithe a lonnú sa Ghaeltacht. Gan amhras, is tionscal teangabhunaithe *par excellence* earnáil na gColáistí Gaeilge sa Ghaeltacht. Ó thaobh na heacnamaíochta de, léirigh an taighde a rinne Gráinne Ní Ghallachóir sa bhliain 2010 ar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge gur fhreastail 21,600 dalta ar na Coláistí Gaeilge i samhradh 2009 agus gurbh fhiú corradh is €50,000,000 an earnáil don Ghaeltacht. Agus an méid sin ráite, tá impleachtaí eile ag na Coláistí don Ghaeltacht, mar atá, an tionchar sóisialta ar na ceantair dhifriúla agus an tionchar ar an Ghaeilge féin.

I bhfianaise na n-athruithe thuasluaite ó thaobh na Gaeilge sa chóras oideachais, ó thaobh staid na Gaeilge féin sa Ghaeltacht agus pholasáí an Rialtais mar a chuimsítear sa *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010–2030* é, bhí sé tráthúil gur fhógair an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta go ndéanfaí staidéar ar thionchar na gColáistí Gaeilge ar fhoghlaim na Gaeilge agus ar an Ghaeilge sa Ghaeltacht.

Is é aidhm an taighde seo, mar sin, ná anailís LLDB (láidreachtaí, laigí, deiseanna agus bagairtí) a dhéanamh ar na tosca a bhaineann le cur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge sna Coláistí Gaeilge agus sna pobail ina bhfuil siad gníomhach. Déanfar moltaí a fhorbairt, bunaithe ar na torthaí, le lántairbhe a bhaint as na féidearthachtaí atá ann le cur le héifeacht agus tionchar na gColáistí Gaeilge.

3 Modheolaíocht

3.1 Aidhm an taighde

Déanfar anailís LLDB (láidreachtaí, laigí, deiseanna agus bagairtí) ar na tosca a bhaineann le cur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge sna Coláistí Gaeilge agus sna pobail ina bhfuil siad gníomhach. Déanfar moltaí a fhorbairt le lántairbhe a bhaint as na féidearthachtaí atá ann le cur le héifeacht agus tionchar na gColáistí Gaeilge.

3.2 Ceisteanna an taighde

1. Suirbhé a dhéanamh i measc príomhoidí agus mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge. Bunaítear an suirbhé ar cheistneoirí a mbeidh sé mar aidhm acu an t-eolas seo a leanas a chur ar fáil:

- (i) an dóigh a ndéantar na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn;
- (ii) bunaidhmeanna agus spriocanna foghlama na gcúrsaí;
- (iii) leibhéil iontrála teanga;
- (iv) cúlra agus oiliúint na múinteoirí;
- (v) fáil ar ábhar tacaíochta;
- (vi) an dóigh ina gcuireann na cúrsaí le scileanna teanga, dar leis na príomhoidí agus na múinteoirí.

2. Sa dara suirbhé ar dhaltaí, ar mhúinteoirí agus ar thuismitheoirí na ndaltaí, déantar fiosrú ar na gnéithe seo a leanas:

- (i) a ndearcadh ar an teanga agus ar an ról atá ag na Coláistí Gaeilge;
- (ii) na rudaí a mheallann daltaí chuig na Coláistí Gaeilge;
- (iii) an tionchar atá ag na Coláistí ar chumas teanga na ndaltaí agus na buntáistí a bhaineann leis na cúrsaí, dar leo.

3. Déantar measúnú, ag úsáid ionstraimí caighdeánaithe, ar chumas teanga grúpa eiseamláireach daltaí, ag díriú ar na ceithre scil (labhairt, cluastuiscint, scríobh agus léamhthuiscint). Déantar measúnú ar na daltaí roimh freastal ar chúrsa dóibh agus ina dhiaidh.

4. Cuirtear Grúpaí Fócais ar bun sna pobail Ghaeltachta le páirtithe leasmhara chun measúnú a dhéanamh ar an ról, dar leo, atá ag na Coláistí Gaeilge sa phobal agus ar an tionchar atá acu air ó thaobh na teanga agus cúrsaí eacnamaíochta agus sóisialta de.

5. Déantar moltaí bunaithe ar anailís ar na sonraí a bailíodh i gcéimeanna 1–4.

3.3 Fráma acadúil

Ag cruinniú leis an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta ar an 22 Feabhra 2011, pléadh béimeanna an taighde an athuir. Bhí na taighdeoirí den tuairim go mbeadh sé ciallmhar an bhéim a leagan ar an dearcadh i leith na teanga agus an tionchar a imríonn na Coláistí Gaeilge ar an dearcadh sin. Bhí dhá chúis leis seo:

- (a) Fiú dá mbeadh tumadh céad faoin chéad agus teagasc Gaeilge den scoth i gceist, níor ghá go mbeadh an méid a bhí foghlamtha in imeacht trí seachtaine chomh suntasach sin go dtiocfaí é a thomhas sna tástálacha teanga.
- (b) Ceann de na gnéithe is tábhachtaí ó thaobh fhoghlaim agus shealbhú teanga de ná an t-inspreagadh. Cuireann MacIntyre et al. (Dörnyei agus Ushioda, 2009:44) síos ar shainmhíniú Gardner (1985) ar an inspreagadh: *'Motivation is the engine that drives the system, and is defined by having a desire to learn the language, enjoyment of the task, and putting forward effort toward learning.'* Tá dlúthcheangal idir an dearcadh ar an teanga agus leibhéal inspreagtha an fhoghlaimeora. Míníonn Dörnyei et al. (2006:xi) an gaol seo idir an t-inspreagadh agus an dearcadh:

The two factors [attitudes and motivation] have traditionally been examined in their inter-relationship in L2 studies because it was recognised already in the late 1950s (Gardner and Lambert, 1959) that due to the considerable social loading of language, the motivation to learn another community's language is not merely an individualistic affair but is strongly related to various social attitudes prevailing in the learner's community concerning the target language group and towards the sociocultural 'baggage' the L2 carries.

Cinneadh mar sin go mbeadh sraith ráiteas sna ceistneoirí ar dhearcadh na ndaltaí i leith na Gaeilge le freagraí ar scála Likert. Bhain trí mhórchuid leis na ceistneoirí: dearcadh i leith na teanga, dearcadh i leith na gColáistí Gaeilge agus féinmheasúnú teanga. Dhírigh an tástáil féinmheasta teanga ar na ceithre scil (labhairt, cluastuiscint, scríobh agus léamhthuiscint) agus dhírigh an tástáil oibiachtúil chainte ar an ghramadach, an foclóir, an fhoghraíocht, an líofacht agus an chumarsáid.

3.4 Céimeanna na hoibre

Cuireadh tús leis an taighde i mí na Samhna 2010.

1. **Feabhra 2011:** Roghnaíodh aon Choláiste dhéag Gaeilge a bhí ag feidhmiú i ngach Gaeltacht sa tír: ceann amháin i nGaeltacht na nDéise, ceann amháin i nGaeltacht Chiarraí, ceann amháin i nGaeltacht Mhúscaí, ceann amháin i Ráth Chairn, trí cinn i gConamara, dhá cheann i Maigh Eo, agus dhá cheann i nDún na nGall le bheith páirteach sa taighde. Bhí idir Choláistí beaga agus Choláistí móra sa tsampla. Bhí ballraíocht ag an chuid is mó acu i

gComhchoiste Náisiúnta na gColáistí Samhraidh (CONCOS). Iarradh ar na Coláistí liosta de na meánscoileanna ba mhó a bhí ag cur scoláirí chucu a chur ar fáil don fhoireann taighde. Bhain an taighde le daltaí as scoileanna i bPoblacht na hÉireann amháin.

2. **Feabhra 2011:** Rinneadh teagmháil le múinteoirí Gaeilge i 62 scoil le fiosrú an mbeadh suim acu bheith rannpháirteach sa taighde.

3. **Márta 2011:** Eisíodh preasráiteas ag cur síos ar an taighde le go dtuigfeadh an pobal cad a bhí i gceist leis an taighde agus na cúiseanna a bhí leis (Aguisín 2 agus Aguisín 3).

4. **Márta 2011:** Cuireadh litir chuig na scoileanna a mhol na Coláistí Gaeilge agus socraíodh go nglacfadh deich meánscoil páirt sa scéim. Is scoileanna Béarla a bhí iontu uilig a bhí lonnaithe i mBaile Átha Cliath agus i gceantair eile ar fud na tíre (Aguisín 4 agus Aguisín 5).

5. **Aibreán 2011:** Cuireadh litir chuig na meánmhúinteoirí ag iarraidh orthu daltaí a roghnú don taighde as rang bhliain a cúig nó bhliain a sé, idir dhaltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge i samhradh 2011 agus dhaltaí nach raibh rún acu freastal ar Choláiste Gaeilge an samhradh sin (Aguisín 6). Tugadh le fios don fhoireann taighde go raibh sé rómhall tabhairt faoin taighde ag an phointe seo mar go mbeadh laethe saoire na Cásca ann go luath agus go mbeadh na scoileanna ag díriú isteach ar na scrúduithe Stáit ina dhiaidh sin. Moladh do na taighdeoirí mar sin fanacht go dtí Eanáir 2012 le tabhairt faoin phróiseas arís.

6. **Bealtaine 2011:** Chuaigh an cúntóir taighde i dteagmháil le hionadaithe (bainisteoirí comharchumainn, múinteoirí, etc.) as na pobail Ghaeltachta ábhartha agus d'iarr sí moltaí maidir le Grúpaí Fócais a chur le chéile as na páirtithe leasmhara (ceisteanna na nGrúpaí Fócais in Aguisín 7).

7. **Iúil agus Lúnasa 2011:** Grúpaí Fócais (13) ar fud na nGaeltachtaí.

8. **Eanáir 2012:** Rinneadh teagmháil leis na scoileanna céanna in Eanáir 2012 le tús a chur leis an tsuirbhé agus ag iarraidh orthu daltaí a roghnú as an Idirbhliain agus as bliain a cúig. Dúirt na scoileanna go raibh sé róluath mar nach raibh na daltaí cinnte go fóill an mbeadh siad ag dul chuig na Coláistí Gaeilge nó cá rachadh siad dá mbeadh siad ag dul chucu. Moladh don fhoireann teacht ar ais i ndiaidh bhriseadh na Feabhra, rud a d'fhágfadh go mbeadh fuinneog iontach beag ama ann idir sin agus deireadh na scoilbhliana leis an obair a dhéanamh.

9. **Márta 2012:** Cuireadh litir chuig tuismitheoirí/caomhnóirí na ndaltaí ag lorg ceada uathu a bpáistí a bheith páirteach sa taighde (Aguisín 8, Aguisín 9 agus Aguisín 10).

10. **Aibreán, Bealtaine 2012:** Dáileadh ceistneoirí ar na meánmhúinteoirí (Aguisín 11), na daltaí (a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge agus nach raibh le freastal ar Choláiste Gaeilge (Aguisín 12, Aguisín 13 agus Aguisín 14) agus ar a dtuismitheoirí (Aguisín 15 agus Aguisín 16).

Dhírigh ceistneoirí na meánmhúinteoirí ar a ndearcadh i leith na gColáistí Gaeilge, ar an tionchar a bhíonn ag na Coláistí Gaeilge ar fhoghlaim na Gaeilge agus ar na tosca a tháinig i gceist agus na daltaí ag roghnú Coláiste Gaeilge.

- (a) Bhí dhá cheistneoir ann do na daltaí (i) ceann do na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge agus (ii) ceann do na daltaí nach raibh ag freastal ar Choláiste Gaeilge:
 - (i) Bhí trí chuid sa cheistneoir seo: Ceisteanna ar a ndearcadh i leith na Gaeilge agus ar an ról atá ag na Coláistí Gaeilge; ceisteanna faoina gcumas Gaeilge agus ceisteanna faoi na tosca a tháinig i gceist agus iad ag roghnú Coláiste Gaeilge.
 - (ii) Bhí trí chuid sa cheistneoir seo: Ceisteanna ar a ndearcadh i leith na Gaeilge agus ar an ról atá ag na Coláistí Gaeilge; ceisteanna faoina gcumas Gaeilge agus ceisteanna ar na cúiseanna nach raibh siad ag freastal ar Choláiste Gaeilge.
- (b) Dhírigh ceistneoirí na dtuismitheoirí ar a ndearcadh i leith na Gaeilge, i leith na gColáistí Gaeilge, agus na tosca a tháinig i gceist agus iad ag roghnú Coláiste Gaeilge.

11. **Aibreán, Bealtaine 2012:** Rinneadh tástáil (Babhta 1) ar na daltaí sa chumas cainte ag leibhéal A2 den *Fhráma Tagartha Comónta Eorpach* ar mhúnla *Theastas Eorpach na Gaeilge*. Ní raibh gá le scrúdú treorach roimh ré de thairbhe na taithí atá ag lonad na dTeangacha ag tástáil an aoisghrúpa seo (Aguisín 17).

12. **Samhain, Nollaig 2012, Eanáir 2013:** Dáileadh na ceistneoirí céanna (Babhta 2*) ar na daltaí a d'fhreastail ar Choláiste Gaeilge agus nár fhreastail ar Choláiste Gaeilge (Aguisín 12, Aguisín 13 agus Aguisín 14). Bhí Babhta 2 níos casta ná mar a bhí an fhoireann taighde ag dréim leis. Idir an dá linn, bhí cuid de na daltaí bogtha chuig scoileanna eile. I gcásanna eile, bhí cuid de na múinteoirí imithe ó na scoileanna nó bhí na daltaí scaipthe idir ranganna eile, suas le cúig rang i gcás amháin, rud a d'fhág go raibh cuid mhór obair bhreise ann don mhúinteoir a bhí ag cuidiú leis an taighde.

13. **Samhain, Nollaig 2012, Eanáir 2013:** Rinneadh an tástáil chéanna (Babhta 2) ar na daltaí sa chumas cainte ag leibhéal A2 den *Fhráma Tagartha Comónta Eorpach* ar mhúnla *Theastas Eorpach na Gaeilge*.

14. **Márta, Aibreán 2013:** Dáileadh ceistneoirí ar phríomhoidí, ar mhúinteoirí agus ar chinnirí na gColáistí Gaeilge (Aguisín 20, Aguisín 21 agus Aguisín 22).

Bhí deacrachtaí maidir leis na ceistneoirí a dháileadh ar na múinteoirí agus na cinnirí go léir agus ní raibh na Coláistí sásta sonraí pearsanta a gcuid foirne a thabhairt don fhoireann taighde lena seoladh chucu go díreach. Rinneadh cinneadh mar sin dul thart ar na Coláistí i mí Iúil 2013 agus iad a dháileadh ar na baill foirne ar an láthair (le cead na gColáistí). Gealladh go seolfaí ar ais sa phost chuig an fhoireann taighde iad, rud a tharla. Tháinig na ceistneoirí deireanacha ar ais ag tús mhí Mheán Fómhair 2013.

- (a) Dhírigh ceistneoirí na bpríomhoidí ar a gcúlra teanga agus teagaisc, ar chúrsaí oiliúna, a ndearcadh i leith na Gaeilge agus na gColáistí féin, teagmháil le pobal na Gaeltachta, na tosca ba thábhachtaí maidir le roghnú Coláiste, fad agus leagan amach na gcúrsaí, líon na ndaltaí agus acmhainní.
- (b) Dhírigh ceistneoirí na múinteoirí ar a gcúlra teanga agus teagaisc, ar chúrsaí oiliúna, a ndearcadh i leith na Gaeilge agus na gColáistí féin, teagmháil le pobal na Gaeltachta, na tosca ba thábhachtaí maidir le roghnú Coláiste, fad agus leagan amach na gcúrsaí, líon na ndaltaí agus acmhainní.
- (c) Dhírigh ceistneoirí na gcinnirí ar a gcúlra teanga agus oideachais, ar chúrsaí oiliúna, a ndearcadh i leith na Gaeilge agus na gColáistí féin, teagmháil le pobal na Gaeltachta, na tosca ba thábhachtaí maidir le roghnú Coláiste, fad agus leagan amach na gcúrsaí, líon na ndaltaí agus acmhainní.

15. **Meán Fómhair, Deireadh Fómhair 2013:** Cuireadh na ceistneoirí chuig Roinn na Síceolaíochta leis an anailís shíciméadrach a dhéanamh. Chuige sin, úsáideadh córas SPSS agus ANOVA.

16. **Deireadh Fómhair, Samhain 2013:** Dréachtú na tuarascála.

* Tá cuid den eolas ar iarraidh do Bhabhta 2.

4 An suirbhé* agus an tástáil

Rinneadh suirbhé ar dhaltá meánscoile, ar mhúinteoirí agus ar thuismitheoirí na ndaltá le fiosrú faoina ndearcadh i leith na Gaeilge agus i leith fhreastal ar Choláiste Gaeilge. Bhí na daltaí san Idirbhliain nó i mbliain a cúig de mheánscoil a bhí ag múineadh trí mheán an Bhéarla. Bhí an cúrsa Ardleibhéal Gaeilge déanta ag na daltaí uilig don Teastas Sóisearach. Bhain siad le dhá ghrúpa: grúpa amháin a bhí ag dul chuig an Choláiste Gaeilge (Grúpa A) an bhliain sin (n=56) agus grúpa eile (Grúpa B) nach raibh (n=34). Bhain na tuismitheoirí (n=44) leis an ghrúpa a bhí le freastal ar Choláiste Gaeilge. Cuireadh ceisteanna ar na grúpaí faoin dearcadh a bhí acu ar an Ghaeilge agus ar fhreastal ar Choláiste Gaeilge agus rinneadh tástáil oibiachtúil sa Ghaeilge labhartha ar na daltaí bunaithe ar na gnéithe seo a leanas: gramadach, foclóir, foghraíocht, líofacht agus cumarsáid. Ghlac deich meánscoil páirt sa taighde. Ghlac sampla beag (n=13) de mhúinteoirí na meánscoileanna, múinteoirí na gColáistí (n=60), cinnirí (n=36) agus príomhoidí (n=5) páirt sa taighde chomh maith.

Fuarthas cead tuismitheora i scríbhinn do gach páiste a bhí páirteach sa tsuirbhé.

Tugtar méid na samplaí i dTábla 4.1.

Tábla 4.1: Daltaí an tsampla

Grúpaí	Líon na rann-pháirtithe	Coibhneas % fir:bain	% sa 5ú bliain	% a rinne freastal ar Choláiste Gaeilge roimhe
Daltaí nach raibh ag freastal ar Choláiste Gaeilge (B)	34	59:41	50	30
Daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (A)	56	48:52	55	84

D'fhiafraigh suirbhé na dtuismitheoirí an raibh siadsan páirteach i roghnú an Choláiste Gaeilge; na tosca a bhí tábhachtach agus iad ag roghnú an Choláiste; ar chuir tréimhse ar Choláiste Gaeilge le scileanna teanga an pháiste agus lena dhearcadh i leith na Gaeilge; an raibh tuismitheoirí sásta le caighdeán na múinteoireachta, an iostais agus na maoirseachta sa Choláiste; agus, an molfadh siad an Coláiste Gaeilge do thuismitheoirí eile.

Cuireadh ceisteanna den tsórt céanna ar na daltaí agus iarradh orthu féinmheasúnú a dhéanamh ar a gcumas Gaeilge sna ceithre scil (labhairt, cluastuiscint [tuiscint], scríobh agus léamhthuiscint). Ina theannta sin, rinneadh tástáil ar a gcumas labhartha sa Ghaeilge, go sonrach: gramadach, foclóir, foghraíocht, líofacht agus cumarsáid. Bronnadh scór ar an dá ghné den mheasúnú teanga, i.e. an féinmheasúnú agus an tástáil oibiachtúil.

*Úsáideadh ceisteanna suirbhé ó fhoinsí difriúla, ina measc, Ó Riagáin agus Ó Gliasáin (1994), agus Ó Fathaigh (1996). Dhear an fhoireann taighde na ceisteanna ar na Coláistí Gaeilge.

5 Torthaí

5.1 Daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge in 2012 (Grúpa A)

Ghlac 56 dalta (29 cailín agus 27 buachaill) a dúirt go mbeadh siad ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A) in 2012 páirt sa taighde. Bhí an chuid is mó acu (55%) i mbliain a cúig. Bhí 84% acu i ndiaidh freastal ar Choláiste Gaeilge roimhe, faoi dhó, ar an mheán, agus duine amháin acu cúig huaire.

5.2 Na tosca a mheallann na daltaí chuig Coláistí Gaeilge (Grúpa A)

Léiríonn Tábla 5.1 na cúiseanna ar roghnaigh na daltaí an Coláiste a roghnaigh siad, chomh maith le cúiseanna na dtuismitheoirí. Ba é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an príomhchúis a luaigh na daltaí. Ina dhiaidh sin, tháinig an réimse imeachtaí sóisialta, aiseolas ó dhaltaí eile, an réimse imeachtaí siamsaíochta agus suíomh an Choláiste. Ba iad na príomhchúiseanna a bhí ag na tuismitheoirí Coláiste a roghnú ná an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge, an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí, aiseolas ó dhaltaí, an réimse imeachtaí siamsaíochta agus an réimse imeachtaí sóisialta.

Tábla 5.1: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na daltaí agus na tuismitheoirí

Cúis	Daltaí (A)	Tuismitheoirí
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	15.4	17.7
An réimse imeachtaí sóisialta	15.4	10.0
Aiseolas ó dhaltaí	14.0	13.9
An réimse imeachtaí siamsaíochta	12.5	10.0
Suíomh	10.3	8.7
Luach ar airgead	9.9	9.5
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	9.2	16.0
Canúint/ceantar	8.5	8.7
Traidisiún	4.8	5.6

Ar cheist eile, iarradh ar na rannpháirtithe na trí chúis ba thábhachtaí agus iad ag roghnú Coláiste Gaeilge a liostáil in ord tábhachta ó 1 (an chúis ba thábhachtaí) go 3. Léirítear na trí chúis ba thábhachtaí a luaigh na daltaí agus na tuismitheoirí i dTábla 5.2. **Bhí na tuismitheoirí agus na daltaí ar aon tuairim maidir leis an toisc is tábhachtaí: an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge.** Luaigh na tuismitheoirí fosta go raibh leibhéal ard tábhachta ag baint leis an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí, aiseolas ó dhaltaí agus luach ar airgead. Bhí na daltaí den tuairim go raibh tábhacht mhór ag baint leis an réimse imeachtaí sóisialta agus le haiseolas ó dhaltaí eile.

Tábla 5.2: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na daltaí (Grúpa A) agus na tuismitheoirí iad

Cúis	Daltaí (A)	Tuismitheoirí
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	1	1
An réimse imeachtaí sóisialta	2	
Aiseolas ó dhaltaí	3	3=
An réimse imeachtaí siamsaíochta		
Suíomh		
Luach ar airgead		3=
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí		2
Canúint/ceantar		
Traidisiún		

5.3 Daltaí nach raibh ar freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa B, an grúpa cóimheasa)

Bhí 34 dalta, 14 cailín agus 20 buachaill nach raibh le freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa B) in 2012 rannpháirteach sa taighde. Bhí tuairim is 50% acu seo i mbliain a cúig, 23.5% san Idirbhliain agus 26.5% nár luaigh bliain ar bith. Iarradh ar dhaltaí nach raibh ag freastal ar Choláiste Gaeilge in 2012 gach cúis a bhí acu leis an chinneadh sin a lua – tugtar an rogha freagraí a tugadh dóibh i dTábla 5.3. Is é an phríomhchúis nach raibh na daltaí seo ag freastal ar Choláiste Gaeilge sa bhliain reatha ná cúrsaí airgid, rud a luaigh 27% den ghrúpa. Luaigh cuid mhaith de na daltaí (24%) go raibh pleananna eile acu don tsamhradh agus dúirt 22% acu nach raibh suim ar bith acu freastal.

Tábla 5.3: Cúiseanna nach raibh siad ag freastal ar Choláiste Gaeilge sa bhliain reatha, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na daltaí (Grúpa B)

Cúis	Daltaí (B)
Cúiseanna airgeadais/costas	27.1
Tá pleananna eile agam don tsamhradh	23.7
Níl suim agam freastal	22.0
Ní dóigh liom go mbeadh sé ina bhuntáiste dom freastal	10.2
Ní théann mo chairde ann	10.2
Ní dóigh liom go gcuirfeadh freastal le mo chuid scileanna teanga	6.8

As an 34 dalta a d'fhreagair, dúirt 30% acu go raibh freastal déanta acu ar Choláiste Gaeilge ach nach raibh siad ag freastal sa bhliain reatha, agus dúirt 22% acu go smaoiníodh siad ar fhreastal amach anseo.

5.4 Compáraid idir grúpaí na ndaltaí (A agus B)

5.4.1 Rátáil

Thaispeáin rannpháirtithe ar scála 5 pointe (*'easaontú go láidir,' 'easaontú,' 'éiginnte,' 'aontú,' 'aontú go láidir'*) caidé chomh mór agus a d'aontaigh siad nó a d'easaontaigh siad leis na ráitis faoin Ghaeilge agus faoi fhreastal ar Choláiste Gaeilge. Léiríonn Tábla 5.4 na freagraí don dá ghrúpa daltaí (Grúpa A agus Grúpa B) agus do thuismitheoirí na ndaltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge.

Ní raibh na daltaí nach raibh ag freastal (Grúpa B) ar Choláiste Gaeilge cinnte ar mhaith leo freastal nó nár mhaith. Dúirt 42% de na daltaí seo *'go raibh siad éiginnte'* agus d'aontaigh nó d'easaontaigh a leath den chuid eile leis an ráiteas. D'aontaigh tromlach beag, 55%, go gcuirfeadh freastal ar Choláiste Gaeilge lena gcumas teanga. D'aontaigh 52% de dhaltaí Ghrúpa B gur mhaith leo freastal ar Choláiste Gaeilge mar ullmhúchán don Ardteistiméireacht agus bhí 18% acu éiginnte faoin ráiteas seo. Ar ais arís, d'aontaigh tromlach beag de Ghrúpa B (53%) gur mhaith leo freastal lena gcairde nó le cairde nua a dhéanamh. D'easaontaigh 73% leis an ráiteas *'D'fhreastalóinn ar Choláiste Gaeilge dá gcuirfí iallach orm.'*

Tábla 5.4: An céatadán de gach grúpa a d'aontaigh leis an ráiteas (tá 'aontaím' agus 'aontaím go láidir' curtha le chéile anseo) (Babhta 1)

Ráiteas	Daltaí nach raibh ag freastal (B)	Daltaí a bhí ag freastal (A)	Tuismitheoirí daltaí a bhí le freastal
Is maith (Ba mhaith liom) freastal ar Choláiste Gaeilge	27.3%	90.4%	-
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge chun feabhas a chur ar mo chuid Gaeilge	54.5%	92.4%	-
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge ar mhaithe leis an Ardeistiméireacht	51.5%	86.8%	-
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge chun bheith le mo chairde nó chun cairde nua a dhéanamh i rith an tsamhraidh	53.1%	92.4%	-
Freastalaím (D'fhreastalóinn) ar Choláiste Gaeilge mar go gcuirtear (dá gcuirfi) iallach orm	15.1%	17.0%	-
Cuireann foghlaim na Gaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine	69.7%	81.1%	-
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile	9.1%	25.5%	46.7%
Tá sé tábhachtach go mbeadh an Ghaeilge agat chun cultúr na hÉireann a thuiscint	39.4%	50.9%	-
Tá baint ag an nGaeilge le saol an lae inniu in Éirinn	6.1%	40.0%	-
Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú	78.8%	87.3%	-
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge labhartha (Gaeilge labhartha mo pháiste)	81.8%	96.4%	100.0%
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge ina iomláine	78.8%	94.5%	100.0%
Cuireann (Chuirfeadh) tréimhse ar Choláiste Gaeilge níos mó fonn orm (ar mo pháiste) an Ghaeilge a fhoghlaim	39.4%	87.3%	88.9%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge	72.7%	98.2%	97.8%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí	78.8%	94.4%	88.9%
Bheinn sásta (thabharfainn cead do mo pháiste) freastal ar Choláiste Gaeilge (arís) sa todhchaí	21.9%	82.0%	97.1%
Mholfainn do dhaltaí/thuismitheoirí eile freastal ar Choláiste Gaeilge	37.5%	93.2%	91.4%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí	-	88.2%	88.9%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil	-	84.0%	85.7%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil	-	92.0%	100.0%

5.4.2 Dearcadh i leith na teanga (Babhta 1)

Ar an iomlán, bhí dearcadh níos dearfaí i leith na teanga agus i leith na gColáistí Gaeilge acu siúd a bhí ag freastal (Grúpa A) ar Choláiste Gaeilge. Is beag, áfach, a d'aontaigh an dá ghrúpa leis na trí mhír seo thíos ón cheistneoir:

- *Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile*
- *Tá sé tábhachtach go mbeadh an Ghaeilge agat chun cultúr na hÉireann a thuiscint*
- *Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn*

Bhí difríochtaí móra idir grúpaí na ndaltaí maidir le cúig mhír; bhí ráta níos airde aontaithe i measc na ndaltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A) i gcás gach ceann de na ráitis seo a leanas:

- *Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú*
- *Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge labhartha*
- *Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge ina iomláine*
- *Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí*
- *Cuireann foghlaim na Gaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine*

Dúirt tromlach na dtuismitheoirí agus a bpáistí (Grúpa A) a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge sa bhliain reatha go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí agus le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil. Bhí níos lú difríochtaí idir na daltaí agus na tuismitheoirí ná mar a bhí idir an dá ghrúpa daltaí, ach bhí difríocht shuntasach idir tuairimí na dtuismitheoirí agus na ndaltaí maidir le dhá mhír: bhí níos mó de na tuismitheoirí den tuairim go '[g]cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile,' agus bhí dearcadh níos dearfaí acu ar an smaoineamh go ligfeadh siad dá bpáiste freastal ar Choláiste Gaeilge san am a bhí le theacht. Ós rud é go raibh an chuid is mo de na daltaí i mbliain a cúig, ní iontas ar bith é nár ghlac na daltaí chomh fonnmhar céanna leis seo, mar ba é seo an seans deiridh le freastal ar Choláiste Gaeilge roimh an Ardteistiméireacht.

5.4.3 Cur chuige don tástáil teanga

Bunaíodh na ceisteanna féinmheasúnaithe/féinmhuiníne teanga ar thaighde ó fhoinsí difriúla, ina measc, Ó Riagáin agus Ó Gliasáin (1994) agus Ó Fathaigh (1996). Dhírigh an tástáil chainte ar chúig ghné: an ghramadach, an foclóir, an fhoghraíocht, an líofacht agus an chumarsáid. Le cinntiú go ndéanfaí an tástáil chéanna (chomh fada agus is féidir é sin a dhéanamh) idir Babhta 1 agus Babhta 2, úsáideadh na scrúduithe céanna, an fráma céanna don chumarsáid leis an dalta (*interlocutor frame*), na treoracha céanna agus na scrúdaitheoirí céanna. Bhí na ceisteanna leagtha amach céim ar chéim, san ord céanna an dá bhabhta.

5.4.4 Difríochtaí teanga

Thug na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A) sa bhliain reatha rátáil níos airde do na hathrúgaí féinmheasta teanga (cumas féinmheasta maidir le tuiscint, labhairt, léamh agus scríobh na Gaeilge) agus bhí na cumais go léir diomaite den féinmheasúnú ar an léamh suntasach ó thaobh na staitistice de. Is é sin le rá, bhí níos mó muiníne ag Grúpa A (ná mar a bhí ag Grúpa B) as a gcumas maidir le tuiscint, labhairt agus scríobh na Gaeilge (uilig $p < .01$). I dtaca leis na tástálacha cainte oibiachtúla, bhí difríocht shuntasach ó thaobh na staitistice de idir na grúpaí sna marcanna ina n-iomláine: d'éirigh níos fearr le Grúpa A sna míreanna gramadaí, foclóra, líofachta agus cumarsáide (go léir ag leibhéal $p < .05$).

5.5 An tástáil teanga

Sa dá ghrúpa, bhí daltaí a raibh freastal déanta acu ar Choláiste Gaeilge roimhe. Sa dóigh is go dtiocfadh leis an fhoireann taighde a aithint cé acu an raibh nó nach raibh tionchar ag freastal san am a chuaigh thart ar Choláiste Gaeilge ar an scór iomlán don teanga, scaradh an grúpa a raibh freastal déanta acu cheana féin ar Choláiste Gaeilge ón ghrúpa nach raibh. Cé go raibh treochtaí ann a thug le fios go raibh buntáiste ann dóibh siúd a raibh freastal déanta acu ar Choláiste Gaeilge cheana féin, ní raibh na difríochtaí suntasach ó thaobh na staitistice de.

Tábla 5.5: Torthaí an dá ghrúpa daltaí (Grúpa A agus Grúpa B) (i) i bhféinmheasúnú/féinmhuinín agus (ii) i dtástálacha oibiachtúla cainte a rinneadh idir Babhta 1 agus Babhta 2. Tugtar an scór meánach, agus an mód idir lúibíní.

	A bhí ag freastal (A)	A bhí ag freastal (A)	Nach raibh le freastal (B)	Nach raibh le freastal (B)
	<i>Babhta 1</i>	<i>Babhta 2</i>	<i>Babhta 1</i>	<i>Babhta 2</i>
1. Cumas féinmheasta (as 5)				
Tuiscint ar an Ghaeilge*[^]	4.3 (4)	4.8 (5)	3.9 (4)	3.7 (4)
Labhairt*	3.5 (3)	3.7 (4)	2.9 (3)	2.9 (3)
Léamh	4.0 (4)	4.1 (4)	3.8 (4)	3.7 (4)
Scríobh*	4.1 (4)	4.2 (4)	3.8 (4)	3.6 (3)
2. Tástálacha teanga (as 10)				
Gramadach*#	6.5	6.0	5.4	4.9
Foclóir*	6.9	6.9	5.8	5.8
Foghraíocht#	7.9	8.2	7.6	8.0
Líofacht*	7.2	7.2	6.1	5.9
Cumarsáid*[^]	7.3	7.6	6.2	5.8
Iomlán*	7.2	7.2	6.2	6.1

Nóta: léiríonn * go bhfuil an difríocht idir na grúpaí suntasach ó thaobh na staitistice de.

#: go bhfuil difríocht shuntasach idir Babhta 1 agus Babhta 2.

[^]: léiríonn go bhfuil éifeacht idirghníomhach ann, athrú thar am i bhfabhar grúpa amháin.

Nuair a rinneadh comparáid idir na scóir don tástáil chainte idir Babhta 1 agus Babhta 2, léiríodh nach raibh na scóir ina n-iomláine do cheachtar grúpa suntasach ó thaobh na staitistice de. Mar sin féin, bhí athruithe suntasacha ann i dtaca leis an dá ghrúpa maidir le dhá ghné, an ghramadach agus an foghraíocht; bhí laghdú beag ar na scóir don ghramadach agus méadú ar na scóir don foghraíocht ó Babhta 1 go Babhta 2. Maidir leis na tástálacha féinmheasta, ní raibh athruithe suntasacha le sonrú sna freagraí idir Babhta 1 agus Babhta 2, diomaithe den chumas féinmheasta tuisceana, agus iad sin i dtaca le Grúpa A amháin. Maidir leis na difríochtaí idir an dá ghrúpa, bhí leibhéal suntasach níos airde muiníne ag Grúpa A i dtaca lena gcumas i dtrí cinn de na scileanna teanga, go háirithe tuiscint na Gaeilge (cluastuiscint).

Bhí scór iomlán Ghrúpa A níos airde ná scór Ghrúpa B sa dá bhabhta. D'fhéadfadh go leor cúiseanna a bheith leis na difríochtaí seo. An raibh tionchar dearfach ar a gcuid foghlama ag an smaoineamh go raibh Grúpa A ag brath freastal ar Choláiste Gaeilge? An raibh siad ag freastal ar Choláiste Gaeilge cionn is go raibh níos mó suime acu sa Ghaeilge? An raibh cumas níos láidre teanga acu roimhe sin?

Ar an dóigh chéanna, tá sé suimiúil gur thit cumas gramadaí an dá ghrúpa ó Bhabhta 1 go Babhta 2, cé nach bhfuil an titim suntasach ó thaobh na staitistice de. D'fhéadfadh sé go raibh na daltaí ag díriú níos mó ar an chumarsáid i mBabhta 1 ná mar a bhí i mBabhta 2 agus go raibh tionchar diúltach aige seo ar an ghramadach, gurbh é an t-am den bhliain a chuir as dóibh, nó go leor rudaí eile.

5.5.1 Múinteoirí na meánscoileanna (n=13)

Dáileadh ceistneoirí ar mhúinteoirí meánscoile le measúnú a dhéanamh ar a ndearcadh i leith na gColáistí Gaeilge, an tionchar a bhíonn ag na Coláistí ar fhoghlaim na Gaeilge agus na tosca a bhí i gceist maidir le roghnú na gColáistí. Ba mhúinteoirí na cúigiú bliana a bhí i dtromlach (57%) an ghrúpa seo. Den chuid is mó, d'fhreagair na múinteoirí (85%) nárbh iadsan ba mhó a raibh baint acu le roghnú an Choláiste Gaeilge agus thug 15% a mhalairt freagra. Mar fhreagra ar cé aige a raibh an ról seo, dúradh gur ag na daltaí féin agus a dtuismitheoirí a bhí sé, agus ag na múinteoirí sa dara háit agus cairde sa tríú háit.

Tábla 5.6: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí na meánscoileanna

Cúis	Múinteoirí
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	19.7%
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	13.6%
Canúint/ceantar	10.6%
Aiseolas ó dhaltaí	12.1%
Suíomh	10.6%
An réimse imeachtaí siamsaíochta	9.1%
An réimse imeachtaí sóisialta	9.1%
Luach ar airgead	9.1%
Traidisiún	4.5%
Eile	1.5%

Mar a tharla i gcás dhaltáí Ghrúpa A agus a dtuismitheoirí, is é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an chúis is mó le freastal ar Choláiste Gaeilge ar leith. Ba é an toisc ba mhinice a luaigh múinteoirí na meánscoileanna (féach Tábla 5.6) agus ba é an toisc ba mhó a tugadh nuair a iarradh ar na rannpháirtithe na tosca a chur in ord tábhachta.

Tábla 5.7: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh múinteoirí na meánscoileanna iad

Cúis	Múinteoirí
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	1
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	2
Canúint/ceantar	3=
Aiseolas ó dhaltáí	3=
Suíomh	3=
An réimse imeachtaí siamsaíochta	
An réimse imeachtaí sóisialta	3=
Luach ar airgead	
Traidisiún	
Eile	

Ar an iomlán, is féidir a rá, mar gheall ar an leibhéal ard aontaithe atá leis an chuid is mó de na ráitis a thugtar i dTábla 5.8, go bhfuil dearcadh dearfach i leith na gColáistí Gaeilge ag múinteoirí na meánscoileanna. Níl ach eisceacht amháin ann, agus is é sin an ráta sástachta i dtaca le caighdeán an lóistín sna Coláistí Gaeilge, mar nár aontaigh ach 31% leis an ráiteas sin. Mar sin féin, is féidir an chonclúid seo a mhaolú go pointe áirithe mar d'fhreagair 69% acu go raibh siad éiginnte faoin ráiteas agus níor easaontaigh siad amach is amach leis. (B'fhéidir nach raibh go leor eolais acu leis an cheist a fhreagairt.)

Tábla 5.8: An céatadán de mhúinteoirí na meánscoileanna a aontaíonn le gach ráiteas (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)

Ráiteas	Múinteoirí
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile	69.2%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha mo chuid daltaí	100.0%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge mo chuid daltaí ina iomláine	100.0%
Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc mo chuid daltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge	100.0%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge	100.0%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí	92.3%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí	61.5%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil	30.8%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil	76.9%

5.5.2 Múinteoirí (n=60) agus príomhoidí (n=5) na gColáistí Gaeilge

D’fhreagair grúpa múinteoirí (n=60) ceistneoirí. Is múinteoirí lánaimseartha Gaeilge a bhí i mbeagnach a leath (47%), agus tréimhsí difriúla taithí phroifisiúnta déanta acu: bhí 28.8% acu ag teagasc na Gaeilge le níos lú na bliain, 26.9% idir bliain agus dhá bhliain, 13.5% idir trí bliana agus ceithre bliana agus 30.8% (16) le os cionn cúig bliana. Bhí cáilíocht sa Ghaeilge ag a bhformhór (86.2%) agus sa teagasc ag 79.7%. Dúirt 56.1% den ghrúpa nach gcuirtear oiliúint ar fáil do mhúinteoirí úra sa Choláiste Gaeilge ina n-oibríonn siad agus 51.8% nach ndéantar é do mhúinteoirí a bhfuil taithí acu cheana féin. Dúirt 71.2% (42) de na faisnéiseoirí go mbeadh suim acu i ngearrchúrsa oiliúna do mhúinteoirí sna Coláistí. Dúirt beagnach gach duine (96.7%) go raibh siad sásta leis an leibhéal Gaeilge a bhí acu. Ghlac líon beag príomhoidí (n=5) páirt sa taighde chomh maith. Bhí 80% acu ag múineadh na Gaeilge go lánaimseartha, agus bhí cáilíochtaí acu go léir sa Ghaeilge agus sa teagasc. Thuairiscigh 60% de na príomhoidí go raibh cúrsaí oiliúna curtha ar fáil acu do mhúinteoirí úra agus do mhúinteoirí a raibh taithí acu.

Mar a léirítear i dTábla 5.9 thíos, tá dearcadh na bpríomhoidí agus dearcadh na múinteoirí i leith na Gaeilge agus na gColáistí Gaeilge ag teacht le chéile cuid mhaith. Is dearcadh iontach fabhrach atá i gceist. Ta neamhréiteach beag le sonrú maidir leis na leibhéil aontaithe faoi na ráitis ‘*Is tír dhátheangach í Éire*’ agus ‘*Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí,*’ ach ós rud é nach bhfuil ach líon beag i gceist i sampla na bpríomhoidí (n=5), ní féidir a rá go bhfuil na difríochtaí seo róshuntasach.

Tábla 5.9: An céatadán de mhúinteoirí agus de phríomhoidí ó na Coláistí Gaeilge a aontaíonn le gach ráiteas (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)

Ráiteas	Múinteoirí	Príomhoidí
Is tír dhátheangach í Éire	78.3%	40%
Cuireann an Ghaeilge le saineúlacht Éireannach an duine	100%	100%
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile	91.7%	100%
Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint	90%	80%
Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn	88.3%	100%
Tá sé tábhachtach mionteangacha cosúil leis an Ghaeilge a chaomhnú	100%	100%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha na ndaltaí	100%	100%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine	90%	100%
Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc na ndaltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge	100%	100%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge	100%	100%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí	96.7%	100%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste	93.3%	50%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil	89.8%	100%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste	96.7%	75%
Faigheann na daltaí go leor deiseanna Gaeilge a labhairt le muintir na háite	73.3%	75%

Bhí an chuid is mó de na múinteoirí (70%) agus na príomhoidí (80%) den tuairim gur cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann; bhí 23% de na múinteoirí agus 20% de na príomhoidí den tuairim gur cheart go mbeadh an stádas seo ag an Bhéarla. Tá torthaí iomlána na míre seo i dTábla 5.10 thíos.

Tábla 5.10: Tuairimí maidir le stádas na Gaeilge, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge

Ráiteas	Múinteoirí	Príomhoidí
Ba cheart an Ghaeilge a chaitheamh i dtraipisí	1.7%	0.0%
Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann	18.3%	40.0%
Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Béarla mar phríomhtheanga	23.3%	20.0%
Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Ghaeilge mar phríomhtheanga	51.7%	40.0%
Ba cheart an Ghaeilge a chaomhnú mar áis chultúrtha sa cheol agus sna healaíona	0.0%	0.0%
Ba cheart an Ghaeilge labhartha a chaomhnú sna Gaeltachtaí	5.0%	0.0%
Níl a fhios agam/is cuma liom	0.0%	0.0%

Léiríonn Tábla 5.11 na tosca is mó a thagann i gceist do na daltaí dar le múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge, agus Coláiste Gaeilge á roghnú.

Tábla 5.11: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge

Cúis	Múinteoirí	Príomhoidí
An réimse imeachtaí siamsaíochta	15.1%	10.0%
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	13.8%	25.0%
An réimse imeachtaí sóisialta	13.2%	10.0%
Aiseolas ó dhaltaí	11.2%	10.0%
Canúint/ceantar	10.5%	5.0%
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	10.2%	15.0%
Suíomh	9.5%	0.0%
Traidisiún	8.6%	5.0%
Luach ar airgead	7.6%	20.0%
Eile	0.3%	0.0%

In ord a dtábhachta, thuairiscigh múinteoirí na gColáistí Gaeilge gurbh iad an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge, an réimse imeachtaí siamsaíochta, agus aiseolas ó dhaltaí eile na trí thoisic ba mhó a tháinig i gceist agus Coláistí Gaeilge á roghnú.

Chuir na príomhoidí an réimse imeachtaí siamsaíochta sa chéad áit, an réimse imeachtaí sóisialta sa dara háit agus an cháil maidir le múineadh na Gaeilge sa tríú háit i dteannta le haiseolas ó dhaltaí eile agus an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí. Ní aontaíonn na príomhoidí eatarthu féin ar an cheist seo, ach ní ábhar iontais é seo mar go bhfuil an grúpa chomh beag sin (n=5). Mheas na príomhoidí go raibh tionchar láidir ag an eolas ar líne agus an cinneadh á dhéanamh.

Tábla 5.12: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh múinteoirí agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge iad

Cúis	Múinteoirí	Príomhoidí
An réimse imeachtaí siamsaíochta	2	1
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	1	3=
An réimse imeachtaí sóisialta		2
Aiseolas ó dhaltaí	3	3=
Canúint/ceantar		
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí		3=
Suíomh		
Traidisiún		
Luach ar airgead		
Eile		

Maireann na cúrsaí trí seachtaine (21 lá) ar an mheán do mhúinteoirí agus príomhoidí (19.9 lá i gcás shampla na múinteoirí agus 21.2 lá i gcás na bpríomhoidí). Bíonn idir 100-620 dalta ag freastal ar na cúrsaí. Bíonn idir 10 agus 35 dalta sna ranganna, agus is é 26 dalta an t-airmheán. Bíonn idir trí agus cúig leibhéal ar gach cúrsa, an chuid is mó acu bunaithe ar bhliain na meánscoile, aois nó scrúdú iontrála.

Bíonn siollabas leagtha síos ag 98.3% de na Coláistí a ghlac páirt sa taighde, dar le múinteoirí na gColáistí. Tugadh níos mó ná freagra amháin ar an cheist faoin bhéim a bhí sna siollabais. Leagtar níos mó béime sa tsiollabas ar an chaint (n=46), ach d'fhreagair 22 go raibh an

bhéim ar na scileanna go léir. Dúirt 17 go mbíonn béim ar an éisteacht agus naonúr go bhfuil an bhéim ar an scríobh. Dúirt duine amháin go mbíonn an bhéim ar an léitheoireacht.

Dar leis na príomhoidí, bhí idir 350 agus 640 dalta cláraithe ina gColáistí. Bhí ceithre leibhéal i gceist, iad go léir bunaithe go pointe áirithe ar bhliain na meánscoile. Bhí 25-30 i ngach rang. Thuairiscigh 80% de na príomhoidí go raibh siad ag leanúint siollabais a bhí leagtha síos acu féin, agus thuairiscigh 80% acu gur leag siad an bhéim ar an Ghaeilge labhartha, agus 20% ar na scileanna go léir.

5.5.3 Na cinnirí (n=36)

Ghlac 36 cinnire páirt sa taighde seo.

Bhí beagnach gach cinnire a ghlac páirt sa taighde idir 18 agus 26 bliain d'aois (97.2%); bhí duine amháin idir 26-30 agus ní raibh duine ar bith sa ghrúpa os cionn 30. Bhí níos mó ban (n=24) ná fir (n=12) sa tsampla. Ba é an Béarla teanga dhúchais thromlach mór (83.3%) na bhfreagróirí agus an Ghaeilge teanga dhúchais na gcinnirí eile. Ba as na Gaeltachtaí gach duine de na cainteoirí dúchais Gaeilge agus níorbh as an Ghaeltacht duine ar bith acu siúd a raibh an Béarla mar theanga dhúchais acu. Ba mhic léinn lánaimseartha tríú leibhéal an chuid is mó den tsampla (64%), agus bhí an chuid is mó acu siúd sna chéad trí bliana dá gcúrsaí (80.5%).

Bhí taithí 1-2 bliain sa ról sin ag 75% de na cinnirí, taithí 3-4 bliain ag 19.4% acu agus os cionn 5 bliana ag 5.6% acu. Léiríonn na torthaí go raibh rún ag líon mór (77%) acu bheith ina múinteoirí lánaimseartha. Bhí sé i gceist ag 11 acu siúd (40.7%) bheith ina múinteoirí bunscoile agus ag 16 acu (59.6%) ina múinteoirí meánscoile. Bhí siad uilig den tuairim go bhfuil caighdeán ar leith Gaeilge de dhíobháil le fostaíocht a fháil mar chinnire. Bhí siad go láidir (88.6% acu) den tuairim go raibh go leor deiseanna acu féin le labhairt le muintir na Gaeltachta le feabhas a chur ar a gcuid Gaeilge agus ní raibh ach 11.4% acu den tuairim nach raibh go leor deiseanna den chineál sin ann.

Maidir le hoiliúint agus tacaíocht, thuairiscigh 61% acu go raibh cúrsa oiliúna ar fáil do chinnirí nua, agus dúirt 79% go mbeadh suim acu cúrsa gairid oiliúna do chinnirí a dhéanamh.

Tábla 5.13: Tuairimí maidir le stádas na Gaeilge, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na cinnirí

Ráiteas	Cinnirí
Ba cheart an Ghaeilge a chaitheamh i dtraipisí	3.1%
Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann	28.1%
Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Béarla mar phríomhtheanga	25.0%
Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Ghaeilge mar phríomhtheanga	34.4%
Ba cheart an Ghaeilge a chaomhnú mar áis chultúrtha sa cheol agus sna healaíona	0.0%
Ba cheart an Ghaeilge labhartha a chaomhnú sna Gaeltachtaí	6.3%
Níl a fhios agam / is cuma liom	3.1%

Ba é an tuairim ba choitianta i measc na gcinnirí maidir leis an stádas a bhí dlite don Ghaeilge ná gur cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann (62.5%, féach Tábla 5.13 thuas). Bhí 25% den tuairim gur chóir go mbeadh an stádas sin ag an Bhéarla.

Tábla 5.14: Cúiseanna le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, tugtha mar chéatadáin de na cúiseanna iomlána a luaigh na cinnirí

Cúis	Cinnirí
An réimse imeachtaí siamsaíochta	14.4%
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	13.2%
An réimse imeachtaí sóisialta	12.6%
Aiseolas ó dhaltaí	12.0%
Canúint/ceantar	12.6%
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	10.2%
Suíomh	7.8%
Traidisiún	7.8%
Luach ar airgead	8.4%
Eile	1.2%

Nuair a fiafraíodh de na cinnirí cérbh iad na tosca a shíl siad a bhí tábhachtach agus na daltaí ag roghnú Coláiste Gaeilge, luadh an réimse imeachtaí siamsaíochta sa chéad áit, an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge sa dara háit, agus an réimse imeachtaí sóisialta agus an chanúint/ceantar sa tríú háit. Maidir leis na tosca ba thábhachtaí in ord a dtábhachta, chuir siad an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge sa chéad áit, an chanúint/ceantar sa dara háit, agus an réimse imeachtaí siamsaíochta sa tríú háit.

Tá na torthaí seo i dtaca leis an toisc is tábhachtaí ag teacht le tuairimí a luaigh múinteoirí na meánscoileanna, múinteoirí na gColáistí Gaeilge, tuismitheoirí agus daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge, a thuairiscigh gurb é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an toisc is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge. Mar sin féin, murab ionann agus na grúpaí eile, luaigh na cinnirí canúint/ceantar ar cheann de na tosca ba thábhachtaí agus an cinneadh á dhéanamh.

Tábla 5.15: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na cinnirí iad

Cúis	Cinnirí
An réimse imeachtaí siamsaíochta	3
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	1
An réimse imeachtaí sóisialta	
Aiseolas ó dhaltaí	
Canúint/ceantar	2
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Suíomh	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile	

Iarradh ar na cinnirí a ról sa Choláiste Gaeilge a mheas. Ba é an rogha ba choitianta ná na scoláirí a spreagadh le Gaeilge a labhairt (41.9%), imeachtaí a eagrú (21.6%), a bheith mar eiseamláirí do na daltaí (16.2%), Gaeilge na ndaltaí a cheartú (14.9%) agus eile (5.4%).

Tábla 5.16: Céatadáin cinnirí a aontaíonn le gach ráiteas (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)

Ráiteas	Cinnirí
Is tír dhátheangach í Éire	79.4%
Cuireann an Ghaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine	97.0%
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile	85.3%
Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint	91.2%
Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn	79.4%
Tá sé tábhachtach mionteangacha cosúil leis an Ghaeilge a chaomhnú	88.2%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha na ndaltaí	94.0%
Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine	90.9%
Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc na ndaltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge	90.9%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge	100.0%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí	75.8%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste	75.8%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil	78.1%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste	81.3%
Faigheann na daltaí go leor deiseanna Gaeilge a labhairt le muintir na háite	54.5%

Tá cur síos i dTábla 5.16 thuas ar leibhéal aontaithe na gcinnirí le sraith ráiteas. Is fiú a rá go leanann na leibhéal arda aontaithe a fuarthas ó na múinteoirí agus ó na príomhoidí seachas i gcás an ráitis dheiridh. Níor aontaigh ach 54.4% de na cinnirí go bhfaigheann na daltaí go leor deiseanna le Gaeilge a labhairt le muintir na háite, áit ar aontaigh 73% de na múinteoirí agus 75% de na príomhoidí. Ar deireadh, iarradh ar na rannpháirtithe cur síos a dhéanamh ar na hacmhainní nó an tacaíocht ba mhaith leo a bheith ar fáil. Ba iad na príomhfhreagraí ná: cúrsaí oiliúna do chinnirí, áiseanna spóirt, trealamh níos fearr, agus pá níos airde.

5.6 Achoimre ar an tsuirbhé

- Ba é an phríomhchúis a thug daltaí nach raibh ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa B) sa bhliain reatha (2012) na cúrsaí airgeadais. Thuairiscigh líon suntasach de na daltaí go raibh socruithe eile déanta acu don tsamhradh nó *‘nach raibh suim ar bith acu’* freastal ar Choláiste Gaeilge.
- Ar an iomlán, bhí dearcadh níos dearfaí i leith na Gaeilge agus i leith na gColáistí Gaeilge ag daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A). Bhí leibhéal íseal aontaithe ag an dá ghrúpa (Grúpa A agus Grúpa B) le trí mhír:
 - *Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile*
 - *Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint*
 - *Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn*
- D’aontaigh tromlach na dtuismitheoirí agus na ndaltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge sa bhliain reatha (Grúpa A) go raibh siad sásta le caighdeán na múinteoireachta, caighdeán an lóistín, agus caighdeán na maoirseachta a chuir na Coláistí Gaeilge ar fáil.
- Bhí claonadh níos mó ag tuismitheoirí a rá go *‘g[c]uidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile’* agus bhí dearcadh níos dearfaí acu maidir le freastal sa todhchaí ná mar a bhí ag a gcuid páistí.
- Bhí rátáil níos airde ar na hathróa féinmheasta (cumas féinmheasta maidir le tuiscint, labhairt, léamh agus scríobh na Gaeilge) ag na daltaí a bhí ag freastal sa bhliain reatha agus bhí na hathróa go léir suntasach ó thaobh na staitistice de diomaite den léamh. Is é sin le rá, bhí níos mó muiníne ag na daltaí a bhí le freastal ar Choláiste Gaeilge as a gcumas maidir leis an Ghaeilge a thuiscint, a labhairt agus a scríobh.
- Maidir leis na tástálacha oibiachtúla teanga, bhí difríocht shuntasach idir na grúpaí a fhad is a bhain sé leis na scóir ina n-iomláine: d’éirigh níos fearr ar an iomlán leis an ghrúpa a bhí le/ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A), agus d’éirigh níos fearr leo sna tástálacha gramadaí, foclóra, líofachta agus cumarsáide.
- Agus comparáid á déanamh idir scóir na dtástálacha teanga do Bhabhta 1 agus do Bhabhta 2, bhí laghdú sna scóir sa dá ghrúpa ó thaobh na gramadaí de agus méadú sa dá ghrúpa ó thaobh na foghraíochta de, ach is laghduithe iontach beag a bhí i gceist.

- Bhí an chuid is mó de príomhoidí, de mhúinteoirí agus de chinnirí na gColáistí den tuairim gur cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann agus bhí dearcadh iontach dearfach acu i leith na Gaeilge agus i leith na gColáistí Gaeilge den chuid is mó.
- Amach ón ghrúpa daltaí nach raibh le freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa B, nár cuireadh an cheist orthu), agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge (grúpa an-bheag), bhí gach grúpa a ceistíodh den tuairim gurbh é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an toisc ba thábhachtaí don dalta maidir le roghnú Choláiste Gaeilge.
- Thuairiscigh múinteoirí na gColáistí Gaeilge gurb iad an tIdirlíon agus leabhair na hacmhainní is mó a mbaintear leas astu chun tacú lena gcuid múinteoireachta, cé gur luaigh na príomhoidí gurb iad CDanna agus DVDanna is mó a mbaintear leas astu. Mar fhreagra ar an cheist faoi na hacmhainní ba mhaith leo bheith ar fáil dóibh, d'fhreagair céatadán suntasach de na múinteoirí agus na príomhoidí: ríomhairí, fáil ar an tIdirlíon, cláir bhána, teilgeoirí agus *PowerPoint*[™]. Maidir le mianta na gcinnirí, luadh cúrsaí oiliúna, áiseanna spóirt, trealamh níos fearr agus pá níos fearr.

6 Na Coláistí Gaeilge

6.1 Príomhoidí agus múinteoirí na gColáistí Gaeilge

6.1.1 An dóigh a ndéantar na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn

Is ar phlé leis na príomhoidí féin agus ar an eolas a tugadh sna ceistneoirí a bunaíodh na torthaí seo.

Tá sé soiléir go dtagann aiseolas ó dhaltaí eile go mór i gceist agus na daltaí ag roghnú Coláiste Gaeilge. Chuir na tuismitheoirí, na daltaí, na meánmhúinteoirí, príomhoidí agus múinteoirí na gColáistí Gaeilge an toisc seo sa tríú háit maidir lena tábhacht sa phróiseas roghnaithe. Léirigh na ceistneoirí (ceist oscailte) gur mheas na príomhoidí go raibh tionchar láidir ag an eolas ar líne agus Coláiste á roghnú. Ós rud é gur ar na meáin shóisialta is mó a bhíonn déagóirí na linne i dteagmháil lena chéile, tá tábhacht thar na bearta ag na meáin chéanna maidir le poiblíocht agus cur chun cinn na gColáistí Gaeilge.

Rinneadh scrúdú ar dheich gColáiste le húsáid na meán sóisialta a mheas. Bhí Coláiste amháin a raibh a shuíomh Idirlín as feidhm. Bhí *Facebook* á úsáid ag cúig Choláiste acu, *Twitter* ag trí cinn, *YouTube* ag ceithre cinn, agus aip, blag agus comhaid fuaime ag ceann amháin. Cothaíonn na meáin seo líonra foghlaimeoirí ar féidir leo fanacht i dteagmháil lena chéile i rith na bliana. Mar sin, is aiseolas ó dhaltaí a bhfuil freastal déanta acu cheana féin, trí na meáin shóisialta, is mó a úsáidtear chun na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn. Is cinnte go bhfuil cuid de na suímh níos éifeachtaí ná a chéile ag an obair seo. Bhí dhá Choláiste a raibh cúrsaí gairide Gaeilge ar líne acu agus Coláiste amháin a raibh tástáil ar dhearcadh i leith na Gaeilge mar ardú feasachta air. Bhí bróisiúir (le híoslódáil) ag dhá Choláiste.

Úsáidtear aiseolas ó dhaltaí, go háirithe trí na meáin shóisialta, leis na cúrsaí a phoibliú agus a chur chun cinn. Chuige sin, tá cuid de na suímh níos gníomhaí agus níos mealltaí ná a chéile.

Is cinnte go mbíonn tionchar áirithe ag na múinteoirí ar an chinneadh. Luaigh 15% acu seo gur tháinig a dtuairimísean i gceist agus an rogha á déanamh. Ón phlé a bhí againn le Príomhoidí, tuigtear dúinn nach fiú dóibh fógraí a chur ar na meáin chlóite.

6.1.2 Bunaidhmeanna agus spriocanna foghlama na gcúrsaí

Mar fhreagra ar an cheist faoi cé acu de na tosca a bhí tábhachtach, dar leo, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge, chuir na grúpaí móra go léir (daltaí, tuismitheoirí, meánmhúinteoirí, múinteoirí na gColáistí Gaeilge agus na cinnirí) an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge sa chéad áit. Chuir príomhoidí na gColáistí an réimse imeachtaí siamsaíochta sa chéad áit. Chuir na daltaí féin agus príomhoidí na gColáistí Gaeilge an réimse imeachtaí sóisialta sa dara háit. Bhí an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí luaite sa dara háit ag na tuismitheoirí agus ag na meánmhúinteoirí. Luaigh múinteoirí na gColáistí Gaeilge réimse imeachtaí siamsaíochta sa dara háit, agus mheas na cinnirí gurbh é an chanúint/ceantar an dara toisc ba mhó a tháinig i gceist agus an Coláiste Gaeilge á roghnú.

Tugadh níos mó ná freagra amháin ar an cheist ar mhúinteoirí agus ar phríomhoidí na gColáistí faoin bhéim a bhí i siollabais na gColáistí. Leagtar níos mó béime sa tsiollabas ar an chaint, ach d'fhreagair líon suntasach (37%) go raibh an bhéim ar na scileanna go léir. Tá sé follasach, mar sin, go bhfuil cothromaíocht agus comhtháthú le haimsiú idir an bhéim ar an Ghaeilge labhartha, agus an tsiamsaíocht agus cúrsaí sóisialta. (Tá seans ann nach ndearna na daltaí idirdhealú idir cúrsaí sóisialta agus cúrsaí siamsaíochta agus gur minic gurb ionann iad.)

Léirítear na mianta seo, foghlaim na Gaeilge (labhartha, go háirithe) i bpáirt leis an bhéim ar chaitheamh aimsire, sa chur chuige a luann an chuid is mó de na Coláistí féin ar a gcuid suíomh Idirlín:

“Cuireann ár dtumchúrsaí béim ar fhoghlaim trí spóirt (sic), craic agus spraoi le himeachtaí mar chluichí, céilithe, ceol, turais chuig an trá.”

*“An Ghaeilge a theagasc agus a chothú mar theanga bheo.
Saoire ar dóigh a chur ar fáil do dhaoine óga.
Blas a thabhairt do dhaoine óga ar shaol atá difriúil go maith ón chineál saoil
atá acu sa bhaile.”*

“Make learning Irish fun!”

“Our aim is to help students fulfil their potential in becoming competent and confident Irish language speakers.”

“Dearadh na cúrsaí le cumas na ndaltaí sa teanga labhartha a fheabhsú agus leis an bhféinmuinín (sic) a thabhairt dóibh cumarsáid níos líofa a dhéanamh sa Ghaeilge.”

“Cuireann muid an-bhéim ar an nGaeilge labhartha ar bhealach spraoiúil (sic) chun suim a spreagadh san (sic) teanga.”

“Sna coláistí seo bíonn an-bhéim ar an sort (sic) comhrá a bhíonn ar siúl de ghnáth ag mic léinn. Féachtar chuige go mbeidh an t-atmaisféar sa seomra ranga agus lasmuigh de taitneamhach pléisiúrtha mar is í aidhm na gcúrsaí ná grá don Ghaeilge a chothú. (Tá sé riachtanach go mbeadh líofacht réasúnta ag mic léinn i dteanga, sula mbíonn orthu é (sic) a léamh nó a scríobh.)”

“[C]umas teanga a fheabhsú ar bhealach struchtúrtha, réchúiseach agus cairdiúil. Déantar seo trí Cheoil (sic), Spóirt, Dramaíocht (sic), Ealaín agus Damhsa. Tugann na cúrsaí seo deis do dhaoine óga a gcuid suimeanna a chruthú trí Ghaeilge. Athraíonn sé seo íomhá an (sic) teanga ó ábhar scoile amháin go teanga beo (sic) atá lárnach i saol an duine óg (sic).”

“Is é aidhm na gcúrsaí cainteoirí Gaeilge a dhéanamh de na Scoláirí a bhfuil staidéar déanta acu ar an dteanga chéanna (sic) agus caoi a thabhairt dóibh taithí a dhéanamh den chaint ó mhaidin go hoíche.”

Tá sé mar bhunaidhm ag an chuid is mó de na Coláistí Gaeilge cur le cumas labhartha Gaeilge na ndaltaí ar bhealach spraoiúil, taobh amuigh agus taobh istigh den tseomra ranga. Díríonn cuid de na Coláistí ar na scileanna go léir (labhairt, cluastuiscint, scríobh agus léamhthuiscint).

6.1.3 Leibhéil iontrála teanga

Thuairiscigh múinteoirí na gColáistí Gaeilge go mbíonn idir trí agus cúig leibhéal ar gach cúrsa, an chuid is mó acu bunaithe ar bhliain na meánscoile, aois nó scrúdú iontrála/agallamh. D’fhreagair príomhoidí na gColáistí Gaeilge go mbíonn ceithre leibhéal i gceist, iad go léir bunaithe, go pointe áirithe, ar bhliain na meánscoile. Cuireann cuid de na Coláistí bunchúrsa Gaeilge ar fáil ar a suíomh Idirlín sa dóigh is go mbeidh siad ábalta feidhmiú sa Choláiste gan a bheith ag taobh leis an Bhéarla.

Is ar bhliain na meánscoile is mó a bhunaítear leibhéal na gcúrsaí. I gcorrchás, déantar na daltaí a thástáil sula gcuirtear sa rang cuí iad.

6.1.4 Cúlra na múinteoirí

Is múinteoirí faoi bhun 40 bliain a bhí i 91.7% (55) de na foirne teagaisc. Is mná a bhí i 68.3% (41) acu. Dúirt 58.6% (34) acu gurbh í an Ghaeilge a dteanga dhúchais, agus dúirt 39.7% (23) gurbh é an Béarla a dteanga dhúchais, agus dúirt duine amháin gur le Gaeilge agus Béarla a tógadh é. Ní féidir brath i gcónaí ar an fhreagra seo mar is minic a mheasann Éireannaigh gurb í an Ghaeilge a dteanga dhúchais (Watson, 2008) fiú mura bhfuil sí acu ón chliabhán. Dúirt 40% (24) de na múinteoirí gur sa Ghaeltacht a tógadh iad. Is múinteoirí lánaimseartha Gaeilge a bhí i 47.6% (27) de rannpháirtithe an ghrúpa seo. Bhí 28.9% (15) acu ag teagasc na Gaeilge le níos lú ná bliain, 26.9% (14) idir bliain agus dhá bhliain, 13.5% (7) idir trí bliana agus ceithre bliana agus 30.8% (16) le os cionn cúig bliana.

Is múinteoirí 30 bliain nó níos óige a bhí i 76% de na rannpháirtithe, bhí níos lú ná cúig bliana taithí ag múineadh na Gaeilge ar an scoil ag 69.3% acu; is mná a bhí i 68% acu, ba as an Ghaeltacht 40% acu agus ba mhúinteoirí lánaimseartha Gaeilge os cionn 47% acu.

6.1.5 Oiliúint na múinteoirí

Bhí cáilíocht sa Ghaeilge ag 86.2% de na rannpháirtithe agus ní raibh ag 13.8%. Bhí cáilíocht sa teagasc ag 79.7% de na rannpháirtithe. Dúirt 56.1% de na rannpháirtithe nach gcuirtear oiliúint ar fáil do mhúinteoirí úra. De réir na bhfreagraí, baineann 48.2% de na rannpháirtithe le Coláistí a chuireann cúrsaí ar fáil do mhúinteoirí a bhfuil taithí acu agus 51.8% le Coláistí nach gcuireann. Dúirt 71.2% de na rannpháirtithe go mbeadh suim acu i ngearrchúrsa oiliúna agus dúirt 28.8% nach mbeadh.

Dúirt beirt nach raibh siad cinnte an raibh siad sásta leis an leibhéal Gaeilge a bhí acu, d'aontaigh 45% go raibh siad sásta leis an leibhéal Gaeilge a bhí acu agus d'aontaigh 51.7% go láidir go raibh siad sásta leis an leibhéal Gaeilge a bhí acu.

D'aontaigh 93% de na múinteoirí go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste, bhí 56.7% de na freagróirí a d'aontaigh go láidir leis an ráiteas sin.

Ghlac líon beag príomhoidí (n=5) páirt sa taighde chomh maith. Bhí 80% acu ag múineadh na Gaeilge go lánaimseartha, agus bhí cáilíochtaí acu go léir sa Ghaeilge agus sa teagasc.

Thuairiscigh 60% de na príomhoidí go raibh cúrsaí oiliúna curtha ar fáil acu do mhúinteoirí úra agus do mhúinteoirí a raibh taithí acu cheana féin.

Bhí cáilíocht sa Ghaeilge ag 86% de na múinteoirí agus cáilíocht sa teagasc ag 80% acu. Baineann 51% le Coláistí nach gcuireann cúrsa oiliúna ar fáil do mhúinteoirí a bhfuil taithí acu agus bheadh suim ag 71% acu i ngearchúrsa oiliúna. Bhí 97% acu sásta lena leibhéal Gaeilge agus 93% sásta le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste.

6.1.6 Fáil ar ábhar tacaíochta

Mheas 64.8% de na múinteoirí agus 60% de na príomhoidí go raibh na hacmhainní a bhí curtha ar fáil dóibh go maith no go han-mhaith. Ba iad leabhair agus acmhainní ón Idirlíon na hacmhainní ba mhó a d'úsáid na múinteoirí. Luaigh 21.7% de na grúpaí acmhainní nár luadh sa cheistneoir: cláir bhána, cluichí teanga, ceol, agus póstaer/pictiúir. Thuairiscigh na príomhoidí gurbh iad na CDanna agus na DVDanna na hacmhainní ba mhó úsáid sa tseomra ranga. Mar fhreagra ar an cheist faoi na hacmhainní/ an tacaíocht ba mhaith leo a bheith ar fáil chun cuidiú leo i múineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge luadh ríomhairí, an tIdirlíon, teilgeoirí, clár bán agus PowerPoint™.

Tábla 6.1: Céatadáin mhúinteoirí agus phríomhoidí na gColáistí Gaeilge a úsáideann na hacmhainní a liostáladh

Acmhainn	Múinteoirí	Príomhoidí
Leabhair	68.3%	60.0%
CDanna/DVDanna	50.0%	80.0%
Suímh Idirlín	68.3%	20.0%
Nuachtáin	26.7%	20.0%
Teilifís	21.7%	20.0%
Raidió	20.0%	20.0%
Eile	21.7%	0.0%

Bhí 64% de na múinteoirí sásta leis na hacmhainní teagaisc a cuireadh ar fáil dóibh.

6.1.7 An dóigh ina gcuireann na cúrsaí le scileanna teanga, dar leo.

Mar atá luaite thuas, is ar an teanga labhartha is mó atá an bhéim sa rang, cé go ndeir céatadán suntasach de na múinteoirí go leagann siad an bhéim ar na scileanna teanga go léir. Dar leis an fhógraíocht a dhéanann na Coláistí féin, tógtar ar na scileanna labhartha seo trí ghrá nó suim sa teanga a spreagadh sna scoláirí tríd an teanga a chleachtadh agus i gcomhthéacs ina bhfuil siad ag baint sult as imeachtaí siamsaíochta. Is ar chothú na féinmhuiníne agus iad ag labhairt na Gaeilge a dhíríonn cuid de na Coláistí.

6.2 Na tuismitheoirí

6.2.1 Na rudaí a mheallann daltaí chuig na Coláistí Gaeilge, dar leo

D'fhreagair tromlach mór (93.3%) na rannpháirtithe seo, tuismitheoirí ar fhreastail a gcuid páistí ar Choláiste Gaeilge, i mBéarla agus an chuid eile (6.7%) i nGaeilge. Dúirt triúr as ceathrar (75.6%) go raibh ról acu i bpróiseas roghnaithe an Choláiste a raibh a bpáiste le freastal air. Ba iad seo a leanas na tosca a mheas siad a bheith tábhachtach agus iad ag roghnú an Choláiste: an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge, an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí, aiseolas ó dhaltaí eile agus luach ar airgead.

Tábla 6.2: Na trí chúis is tábhachtaí maidir le roghnú Coláiste Gaeilge ar leith, mar a rangaigh na tuismitheoirí iad

Cúis	Tuismitheoirí
An réimse imeachtaí siamsaíochta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	1
An réimse imeachtaí sóisialta	
Aiseolas ó dhaltaí	3=
Canúint/ceantar	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	2
Suíomh	
Traidisiún	
Luach ar airgead	3=
Eile	

6.2.2 Dearcadh na dtuismitheoirí i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge

Ar an iomlán, léirigh na tuismitheoirí dearcadh dearfach i leith na Gaeilge agus go háirithe i leith na gColáistí Gaeilge. D'aontaigh beagnach 98% acu go raibh tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge agus dúirt 89% go raibh tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí. D'aontaigh chóir a bheith leath na dtuismitheoirí go gcuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile.

Tábla 6.3: Céatadáin tuismitheoirí a aontaíonn le gach ráiteas (tá 'aontú' agus 'aontú go láidir' curtha le chéile anseo)

Ráiteas	Tuismitheoirí
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile	46.7%
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha mo pháiste	100.0%
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge mo pháiste ina iomláine	100.0%
Cuidíonn (Chuideodh) freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i mo pháiste i leith fhoghlaim na Gaeilge	88.9%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge	97.8%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí	88.9%
Thabharfainn cead do mo pháiste freastal ar Choláiste Gaeilge sa toadhcháí	97.1%
Mholfainn Coláiste Gaeilge do thuismitheoirí eile	91.4%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste	88.9%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil	85.7%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste	100.0%

Maidir lena ndearcadh ar an ról atá ag an Choláiste Gaeilge, d'aontaigh an grúpa go léir go gcuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha a bpáiste, ar chaighdeán Gaeilge an pháiste ina iomláine agus go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil. D'aontaigh 97% acu go mbeadh siad sásta cead a thabhairt dá bpáiste freastal ar Choláiste Gaeilge sa toadhcháí. D'aontaigh os cionn 91% acu go molfadh siad do dhaltáí/tuismitheoirí eile freastal ar Choláiste Gaeilge, d'aontaigh 88% acu go gcuireann tréimhse ar Choláiste Gaeilge fonn níos mó ar a bpáiste an

Ghaeilge a fhoghlaim, go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta a chuireann na Coláistí ar fáil agus agus d'aontaigh os cionn 86% go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil.

Is léir go bhfuil go bhfuil na tuismitheoirí sásta go bhfuil na mianta is tábhachtaí dóibh féin, i.e. múineadh na Gaeilge, cúram agus sábháilteacht na ndaltaí á gcomhlíonadh ag na Coláistí.

6.3 Múinteoirí na meánscoileanna

6.3.1 Na rudaí a mheallann daltaí chuig na Coláistí Gaeilge, dar leo

Dar le múinteoirí na meánscoileanna, is é an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge a rud is mó a mheallann na daltaí chuig Coláiste ar leith. Sa dara háit, luaitear an cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí, agus luaitear sa tríú háit canúint/ceantar, aiseolas ó dhaltaí eile, an suíomh agus an réimse imeachtaí sóisialta.

6.3.2 Dearcadh mhúinteoirí na meánscoileanna i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge

Is féidir a rá go bhfuil dearcadh dearfach ag múinteoirí na meánscoileanna ar an Ghaeilge agus ar na Coláistí Gaeilge. D'aontaigh chóir a bheith 70% acu go gcuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile, d'aontaigh 92% acu go raibh tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí, agus d'aontaigh an grúpa go léir go raibh tábhacht ag baint leis na Coláistí maidir le cur chun cinn na Gaeilge. Maidir leis an ról atá ag an Choláiste Gaeilge agus an tionchar atá ag na Coláistí ar chumas teanga na ndaltaí, d'aontaigh an grúpa go léir go gcuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha a ndaltaí agus ar a gcaighdeán Gaeilge ina iomláine. D'aontaigh siad fosta go gcuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc a gcuid daltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge. D'aontaigh chóir a bheith 77% go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sna Coláistí. D'aontaigh 61.5% go raibh siad sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí, agus dúirt 31% go raibh siad sásta le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil. Ós rud é gur fhreagair 69% go raibh siad éiginnte faoin ráiteas seo, seans nach raibh go leor eolais acu leis an cheist a fhreagairt. Maidir leis an ráiteas faoi shástacht leis an mhúinteoireacht, d'easaontaigh 15.4% leis an ráiteas agus bhí 23.1% éiginnte. Bheifí ag súil go mbeadh an céatadán a bhí sásta le caighdeán na múinteoireachta níos airde ná 61.5%, sa mhéid is go bhfuil taithí dhíreach acu ar chaighdeán na ndaltaí agus iad ag filleadh chun na meánscoile i ndiaidh tréimhse a chaitheamh ar Choláiste Gaeilge.

Dar leis na múinteoirí, is iad an cháil maidir le múineadh na Gaeilge, an cháil maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí agus aiseolas ó dhaltaí eile na tosca is tábhachtaí maidir le roghnú Choláiste Gaeilge. Ní léir go bhfuil múinteoirí na meánscoileanna go hiomlán sásta le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí Gaeilge.

7 Dearcadh na ndaltaí

7.1 Dearcadh na ndaltaí (Grúpa A agus Grúpa B) i leith na teanga agus na gColáistí Gaeilge (difríochtaí idir Babhta 1 agus Babhta 2)

Déanann Ó Laoire agus Ní Chlochasaigh (2010:52) cur síos ar na tosca a thagann i gceist le foghlaim teanga, mar atá siad tugtha faoi deara acu féin: *‘meon i leith na teanga, feasacht teanga, cur chuige foghlama, tréithe pearsantachta agus cúrsaí inspreagtha.’* Déanann siad sainiú ar a bhfuil i gceist le meon i leith na teanga.

Ní mór don fhoghlaimoir a bheith réidh chun foghlaim le hintinn oscailte le go bhfoghlaimoidh sé go héifeachtach. Is minic a chabhraíonn an spéis atá ag an bhfoghlaimoir sa teanga agus an seasamh atá aige i leith luach na teanga. Dá mhéad tábhacht a shamhlaíonn an foghlaimoir leis an teanga, agus níos tábhachtaí fós le húsáid na teanga sa chultúr agus sa tsochaí thart timpeall air, is ea is mo seans a bheidh ann go gcuirfear le cothú meoin ghníomhaigh.

Ba ghné thábhachtach den taighde é, mar sin, eolas a fháil ar an dearcadh (meon) a bhí ag na daltaí i leith na teanga.

Rinneadh anailís thar dhá phointe ama (sular fhreastail daltaí Ghrúpa A agus i ndiaidh dóibh freastal/gan freastal) ar an leibhéal aontaithe a bhí ag na daltaí le sraith ráiteas faoi na Coláistí Gaeilge agus faoin teanga féin leis an tionchar a bhí ag freastal (nó gan freastal) ar Choláiste Gaeilge a mheas. Is beag athrú a bhí le sonrú idir Babhta 1 agus Babhta 2.

Maidir leis na ráitis a bhain leis an Ghaeilge, bhí difríochtaí idir an dá ghrúpa. Bhí leibhéal i bhfad níos airde aontaithe leis na ráitis ag an ghrúpa a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A), rud a thugann le fios go bhfuil dearcadh níos dearfaí i leith na Gaeilge acu. Ba bheag difríocht a bhí ann idir an dá bhabhta, seachas i gcás amháin.

Bhí leibhéal níos airde aontaithe ag an ghrúpa a bhí ag freastal (Grúpa A) leis an ráiteas *‘Cuireann foghlaim na Gaeilge le saineúlacht Éireannach an duine’* agus bhí méadú ar an leibhéal aontaithe idir Babhta 1 agus Babhta 2.

Bhí claonadh níos lú ag an ghrúpa a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A) easaontú leis an ráiteas *‘Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile;’* cé gur chóir a lua go raibh leibhéal íseal aontaithe leis an ráiteas seo sa dá ghrúpa – ar an iomlán bhí Grúpa A éiginnte faoin ráiteas nó níor aontaigh siad leis agus d’easaontaigh Grúpa B leis an ráiteas.

Bhí athruithe maidir le trí phointe sa rátáil. I gcás an dá ghrúpa (A agus B), iad siúd a bhí ag freastal agus iad siúd nach raibh, bhí laghdú ar an leibhéal aontaithe idir Babhta 1 agus

Babhta 2 maidir leis an ráiteas *'Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge ar mhaithe leis an Ardteistiméireacht'* (ó 3.9 as 5 go dtí 3.6 as 5). Cé go bhfuil an rátáil ard i dtólamh, tá ciall leis an laghdú ag Babhta 2 mar gurbh é seo an deis deiridh a bhí ag cuid de na daltaí freastal sula ndéanfadh siad an Ardteist.

Tá laghdú aontaithe le feiceáil a fhad is a bhaineann sé leis an ráiteas *'Bheinn sásta freastal ar Choláiste Gaeilge (arís) sa todhchaí'* (3.5 go dtí 3), arís mar gurbh í seo an deis deiridh a bhí ag cuid de na daltaí freastal ar Choláiste Gaeilge.

Bhí leibhéal íseal aontaithe leis an ráiteas *'Freastalaím (D'fhreastalóinn) ar Choláiste Gaeilge mar go gcuirtear (dá gcuirfí) iallach orm'* ar an iomlán; d'eaontaigh an chuid is mó de na daltaí leis an ráiteas seo, ach bhí an leibhéal easaontaithe rud beag níos ísle ag Babhta 2 (ó 2.2 go dtí 2.6).

Bhí leibhéil aontaithe i bhfad níos airde ag na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (Grúpa A) ná mar a bhí acu siúd nach raibh ag freastal (Grúpa B) i dtaca leis na ráitis seo a leanas:

- *Is maith (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge.*
- *Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge ar mhaithe leis an Ardteistiméireacht.*
- *Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge chun bheith le mo chairde nó chun cairde nua a dhéanamh i rith an tsamhraidh.*
- *Mholfainn do dhaltaí/thuismitheoirí eile freastal ar Choláiste Gaeilge.*
-

Is léir go bhfuil dearcadh níos dearfaí i leith na gColáistí Gaeilge agus i leith na Gaeilge ag na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge.

Tábla 7.1: Dearcadh na ndaltaí i nGrúpa A agus Grúpa B idir Babhta 1 agus Babhta 2 (tá ‘aontú’ agus ‘aontú go láidir’ curtha le chéile anseo)

Ráiteas	Daltaí nach raibh ag freastal (B) Babhta 1	Daltaí a bhí ag freastal (A) Babhta 1	Daltaí nach raibh ag freastal (B) Babhta 2	Daltaí a bhí ag freastal (A) Babhta 2
Is maith (Ba mhaith liom) freastal ar Choláiste Gaeilge*	27.3%	90.4%	26.1%	88.9%
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge chun feabhas a chur ar mo chuid Gaeilge*	54.5%	92.4%	45.8%	89.3%
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge ar mhaithe leis an Ardteistiméireacht*	51.5%	86.8%	37.5%	85.7%
Freastalaím (Ba mhaith liom freastal) ar Choláiste Gaeilge chun bheith le mo chairde nó chun cairde nua a dhéanamh i rith an tsamhraidh*	53.1%	92.4%	41.7%	92.9%
Freastalaím (D’fhreastalóinn) ar Choláiste Gaeilge mar go gcuirtear (dá gcuirfí) iallach orm #	15.1%	17.0%	33.3%	28.6%
Cuireann foghlaim na Gaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine*^	69.7%	81.1%	66.7%	92.9%
Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile*	9.1%	25.5%	8.3%	35.7%
Tá sé tábhachtach go mbeadh an Ghaeilge agat chun cultúr na hÉireann a thuiscint*	39.4%	50.9%	34.8%	66.7%
Tá baint ag an nGaeilge le saol an lae inniu in Éirinn*	6.1%	40.0%	13.0%	35.7%
Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú	78.8%	87.3%	69.6%	78.6%
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge labhartha (Gaeilge labhartha mo pháiste)*	81.8%	96.4%	82.6%	96.4%
Cuireann (Chuirfeadh) freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge ina iomláine*	78.8%	94.5%	69.6%	96.4%
Cuireann (Chuirfeadh) tréimhse ar Choláiste Gaeilge níos mó fonn orm (ar mo pháiste) an Ghaeilge a fhoghlaim*	39.4%	87.3%	30.4%	89.3%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge*	72.7%	98.2%	75.0%	92.3%
Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí*	78.8%	94.4%	75.0%	96.3%
Bheinn sásta (thabharfainn cead do mo pháiste) freastal ar Choláiste Gaeilge (arís) sa todhchaí*##	21.9%	82.0%	17.4%	68.0%
Mholfainn do dhaltaí/thuismitheoirí eile freastal ar Choláiste Gaeilge*	37.5%	93.2%	31.8%	76.0%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí	-	88.2%	-	80.0%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil	-	84.0%	-	76.0%
Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil	-	92.0%	-	83.3%

Nóta: léiríonn* go bhfuil an difríocht idir na grúpaí shuntasach ó thaobh na staitistice de.

#: go bhfuil difríocht shuntasach idir Babhta 1 agus Babhta 2.

^: léiríonn go bhfuil éifeacht idirghníomhach ann, athrú thar am i bhfabhar grúpa amháin.

p<.05

8 Grúpaí Fócais

Bunaíodh 13 Grúpa Fócais le páirtithe leasmhara sna pobail Ghaeltachta le measúnú a dhéanamh ar an ról, dar leo, atá ag na Coláistí Gaeilge sa phobal agus ar **an tionchar atá acu air ó thaobh teanga agus cúrsaí eacnamaíochta agus sóisialta de**. Eagraíodh na Grúpaí Fócais i nDún na nGall, i Ráth Chairn, i nGaeltacht na nDéise, i nGaeltacht Mhúscraí, i gCorca Dhuibhne, i gConamara agus i Maigh Eo i samhradh 2011 agus eagraíodh ceann amháin i samhradh 2012, le cuidiú ó na comharchumainn áitiúla. Bhí idir beirt agus seachtar i ngach grúpa. Daoine óga go léir a bhí i dtrí ghrúpa acu.

8.1 Comhdhéanamh na nGrúpaí Fócais (n=50)

Ghlac 50 duine páirt sna Grúpaí Fócais. Is é seo mar a leanas a bpróifíl:

- Mná: 29
- Fir: 21

Tábla 8.1: Rannpháirtithe na nGrúpaí Fócais

Rannpháirtithe	Líon
Mic léinn	13
Príomhoidí/múinteoirí/iar-mhúinteoirí	8
Mná tí	7
Bainisteoirí comharchumainn	4
Oibrithe comharchumainn	3
Gníomhaithe teanga/pobail	3
Oibrithe naíonra	2
Daltaí scoile	2
Rúnaithe	1
Polaiteoirí	1
Sagairt	1
Lucht gnó	1
Cúntóirí teanga	1
Leabharlannaí	1
Feirmeoirí	1
Gan slí bheatha tugtha	1

8.2 Na ceisteanna a cuireadh

1. Cén éifeacht a bhíonn ag na Coláistí Gaeilge ar an teanga?
2. Cén éifeacht a bhíonn ag na Coláistí Gaeilge ar an eacnamaíocht áitiúil?
3. Conas mar a bhíonn an teagmháil, an idirghníomhaíocht, idir muintir na háite agus muintir an Choláiste?
4. An rud maith é nó an drochrud é an Coláiste Gaeilge?
5. Céard a d'athrófá?

8.3 An tionchar ar chúrsaí eacnamaíochta agus ar chúrsaí sóisialta sa Ghaeltacht

8.3.1 An tionchar ar an Ghaeilge sa Ghaeltacht

Dúradh gur crann taca don Ghaeilge i gceantair imeallacha Gaeltachta a bhí sna Coláistí Gaeilge, go háirithe sa chás go raibh siad oscailte d'aos óg an cheantair.

I gceantar amháin déanann daoine áitiúla níos mó iarrachta Gaeilge a labhairt ó cuireadh an Coláiste ar bun. Bíonn tuismitheoirí ag iarraidh a gcuid páistí a chur chuig an naíonra mar go bhfeictear dóibh go bhfuil tábhacht leis an Ghaeilge. Feiceann na páistí áitiúla go bhfuil tábhacht leis an Ghaeilge agus go bhfuil deis níos fearr ann post a fháil má tá Gaeilge agat. Dúradh go minic go spreagann na Coláistí muintir na háite le feabhas a chur ar a gcuid Gaeilge sa dóigh is go mbeidh siad ábalta na scoláirí a choinneáil. Tugadh sampla de Ghaeltacht a bhí lag a d'éirigh níos láidre cionn is gur cuireadh an Coláiste ar bun. Go hachomair, tugann na Coláistí aitheantas don Ghaeilge agus ardú stádais di. Fiú sna Gaeltachtaí is láidre, tá tábhacht leis an aitheantas seo, a chuireann i gcuimhne do mhuintir na háite gur áis luachmhar í an Ghaeilge agus gur fiú í a choinneáil beo, ní hamháin ar chúiseanna mórtas cine ach ar chúiseanna eacnamaíochta chomh maith.

8.3.2 An tionchar ar gheilleagar na Gaeltachta

Sna ceantair a ndearnadh staidéar orthu, ba iad na Coláistí Gaeilge an cineál turasóireachta ba mhó agus ba thábhachtaí. Cuireann siad fostaíocht ar fáil do lucht gnó áitiúil: comhlachtaí bus agus farantóireachta, siopaí, tógálaithe, agus go háirithe do na mná tí. Dúradh gurb é seo an t-aon teacht isteach sa bhliain a bhíonn ag roinnt ban tí. Rinneadh cur síos ar cheantar amháin ar tháinig deireadh leis an Choláiste a bhí ann mar go raibh obair lánaimseartha le fáil ag na mná sna bailte móra ba chongaraí dóibh agus go raibh na mná a bhí fágtha ró-aosta le tabhairt faoin obair.

Chomh maith leis an teacht isteach ó na scoláirí féin, tagann tuismitheoirí agus teaghlaigh ar cuairt agus in amanna ar saoire sa cheantar agus bíonn ráchairt ar lóistín, leaba agus

bricfeasta, bialanna, tithe tábhairne, tithe a ligtear amach ar cíós agus ar chóras iompair. Luadh sampla de Choláiste amháin, áit ar tháinig tuismitheoirí le 220 scoláire as 240 ar cuairt Domhnach amháin. Is minic a thagann na daoine céanna, idir thuismitheoirí agus dhaltaí, ar ais arís agus arís eile ar saoire.

Is minic fosta a chuirtear fostaíocht ar fáil do dhaoine áitiúla eile, múinteoirí, agus mic léinn ollscoile mar chinnirí. Is daoine iad seo nach mbeadh aon obair eile ar fáil dóibh go háitiúil.

Tá tábhacht ar leith leis an teacht isteach seo ó tharla an ghéarchéim eacnamaíochta. Roimhe sin, i gceantair áirithe, go príomha ceantair a bhí buailte ar bhailte móra, bhíodh fostaíocht lánaimseartha ag cuid de na mná tí. D'éirigh cuid acu as an obair nó ligeadh chun bealaigh iad agus anois tá Coláistí ann a bhfuil liosta feithimh de mhná acu atá ag iarraidh scoláirí a choinneáil. Luadh dhá uair gur chuidigh an teacht isteach seo le páistí a chur chun na hollscoile.

Bhí na rannpháirtithe go láidir den tuairim gur chóir go bhfanadh an Ghaeilge mar ábhar éigeantach ar churaclam na meánscoile. Dá ndeanfaí ábhar roghnach di, thiocfadh deireadh leis na Coláistí Gaeilge, agus, seans, leis an Ghaeilge féin.

8.3.3 An tionchar ar thimpeallacht shóisialta na Gaeltachta

Bíonn éifeacht nach beag ag na Coláistí Gaeilge ar an timpeallacht shóisialta sa Ghaeltacht. Dúirt go leor de rannpháirtithe na nGrúpaí Fócais gur tháinig na scoláirí leis an tsamhradh agus gur thug siad beocht isteach i gceantair a bhí iontach suaimhneach go dtí sin. Dúradh nach mbeadh mórán le déanamh sa tsamhradh mura raibh na Coláistí ann. I gcuid de na ceantair, bhí ionad á úsáid ag na Coláistí a cuireadh ar fáil mar áis phobail nuair a bhí na cúrsaí thart. Dúradh i gceantar amháin nach mbíonn fiú siopa san áit ach amháin sa tsamhradh nuair a bhíonn na scoláirí ann.

Luadh in dhá cheantar go mbíonn Aifreann Béarla ann i rith an gheimhridh ach gur i nGaeilge a bhí an tAifreann i rith an tsamhraidh, a bhuíochas sin do na Coláistí Gaeilge. Dúradh fosta gur chuir an ceol a bhíonn ag na scoláirí ar an Aifreann go mór leis an ócáid.

Rinneadh cur síos i gceantar amháin ar iris a sheoltar achan bhliain agus í bunaithe ar imeachtaí an Choláiste agus gur ócáid thábhachtach don cheantar a bhí ansin.

8.3.4 Idirghníomhaíocht idir na scoláirí agus muintir na Gaeltachta

Mar a bheadh súil leis, is sna tithe féin is mó a chothaítear an gaol le muintir na háite, rud a thugann léargas ar leith ar theanga laethúil, ar shaol agus ar chultúr na Gaeltachta do na foghlaimeoirí. Is sna tithe a thuigeann scoláirí, go minic don chéad uair, gur teanga bheo, agus nach ábhar scoile amháin, atá sa Ghaeilge. Dúradh go mbíonn na scoláirí ag déanamh iontais de go mbíonn páistí óga, roimh aois na scoile, ábalta Gaeilge a labhairt.

I gcás na scoláirí as na cathracha, dúradh go gcuireann siad aithne ar an dúlra don chéad uair. Dúradh go mbíodh ról níos gníomhaí ag na scoláirí i saol an tí agus an cheantair san am a chuaigh thart, go mbíodh na scoláirí ag cuidiú leis an obair sa gharraí, ar an fheirm, etc. Bhíodh foghlaim de chineál eile ar bun acu chomh maith le foghlaim na Gaeilge, i.e. cultúr na háite.

Agus an méid sin ráite, bhí daoine eile den tuairim gur mó teagmháil a bhíonn ag na scoláirí le muintir na háite ná mar a bhíodh; a bhuíochas sin, i measc nithe eile, don fhostaíocht (mar a luadh thuas) a tugadh do mhúinteoirí agus do chinnirí áitiúla. Bhí daoine den tuairim gur rud maith a bhí ann go raibh níos mó agus níos mó de mhuintir na Gaeltachta ag teagasc ar na Coláistí mar gur chothaigh sé níos mó teagmhála idir an pobal agus na scoláirí.

Tugadh le fios, i gcás na gcoláistí cónaithe, gur beag teagmháil a bhí idir na scoláirí agus muintir na háite.

Luadh arís agus arís eile an ról tábhachtach a bhí ag na céilithe: tugann siad deis do dhaoine óga an cheantair aithne a chur ar na scoláirí agus spreagann sé sin iad le Gaeilge a labhairt. Tugann siad deis do na scoláirí aithne a chur ar aos óg na Gaeltachta agus gaol a chothú leis an cheantar. I gcorráit ní raibh muintir na háite in ann freastal ar na céilithe cheal spáis. In áit eile, b'éigean don Choláiste scagadh a dhéanamh ar na daoine a bhí ag teacht isteach chuig na céilithe mar go raibh dream ag teacht isteach ó pharóiste eile ag iarraidh trioblóid a chothú.

Is minic sa lá atá inniu ann go bhfanann na scoláirí i dteagmháil ar *Facebook* agus cuirtear iachall orthu é seo a dhéanamh trí mheán na Gaeilge ar leathanach an Choláiste.

Luaigh grúpa amháin gur Béarla is mó a labhrann aos óg na Gaeltachta leis na scoláirí agus gurb é sin a rinne siad féin nuair a bhí siad óg fosta. Easpa tuisceana is cúis leis in amanna. In amanna eile, tuigeann daoine fásta go gcaithfidh siad a gcuid Gaeilge a chur in oiriúint do Ghaeilge na scoláirí, rud nach mbacann an t-aos óg lena dhéanamh.

8.3.5 An tionchar ar fhoghlaim na Gaeilge

Chonacthas do go leor de na grúpaí nach raibh na scoláirí tiomanta go leor don Ghaeilge, go raibh níos mó béime ar “an chraic” ná mar a bhí ar an teanga. *‘Come here, have the craic, talk English, learn a few words of Irish.’* Dúirt grúpa eile gur campa samhraidh in áit Coláiste a bhí de dhíth ar na scoláirí – spraoi seachas foghlaim. Bhí rannpháirtithe ó achán chearn den tír go láidir den tuairim gur chóir “Riail na Gaeilge” a thabhairt ar ais. Dúradh i gcás Coláiste amháin go mbíonn na cinnirí agus na múinteoirí fiú ag labhairt Béarla eatarthu féin, rud nach dtarlódh fiche bliain ó shin.

Luaigh iarmhúinteoir amháin go mbíonn na múinteoirí ag labhairt droch-Ghaeilge nó Gaeilge bhriste leis na scoláirí sa dóigh is go dtig leo iad a thuiscint. In amanna eile, ní ceist tuisceana a bhí ann: “Teach Síle” in áit “Teach Shíle”.

Dúradh, i gcás Coláiste amháin, go n-iarrtar ar dhaltaí suí taobh thiar den stáitse ag na céilithe nuair a bheirtear orthu ag labhairt Béarla. Chonacthas dóibh nár éirigh leis an chur chuige sin. Bhíodh na scoláirí sa Choláiste sin ag gearán go raibh na ranganna iontach leadránach. Luadh gurb é an cur chuige atá ag Coláiste amháin ná “liosta Béarla” a chruthú, rud a chiallaíonn nach féidir leis an scoláire ar an liosta sin aitheantas i bhfoirm Fáinne a fháil ag deireadh an chúrsa agus go gcailleann sé/sí pointí ar an teach sa chomórtas a bhíonn ann idir na tithe i rith an chúrsa.

8.4 Moltaí ó na Grúpaí Fócais

1. **Ba chóir siollabas ceart a leagan síos do na cúrsaí.** Tugadh le fios go raibh réimse leathan caighdeán i measc na scoláirí agus gur chruthaigh sé seo deacrachtaí. I gcorrchás dúradh nach raibh fiú treoirlínte leagtha síos don teagasc.
2. **Ba chóir go mbeadh Gaeilge ag achan duine sa teach a bhí ag coinneáil na scoláirí.**
3. **Ba chóir ábhair oidí a chur chun na Gaeltachta ar feadh trí mhí ar a laghad.**
4. I gcúpla cás, **dúradh gur chóir go mbeadh níos mó áiseanna spóirt ar fáil do na scoláirí.**
5. **Ba chóir níos mó béime a leagan ar an chultúr: ar an bhéaloideas, an amhránaíocht ar an tsean-nós.**
6. **Ba chóir go mbeadh riail ann ag cur cosc le fóin phóca.** Dúradh gur leithscéal a bhí iontu le Béarla a labhairt.

“Ó thosaigh Coláiste [X], feictear dom go bhfuil daoine ag déanamh níos mó iarrachtaí Gaeilge a labhairt.”

“Ba cheart go ndéanfaí measúnú ar na hábhair oidí agus go gcuirfí iallach orthu filleadh ar chúrsa Gaeltachta mura mbíonn caighdeán sách maith sroichte acu roimh dhul ag múineadh.”

“Murach an Coláiste, ní bheadh daoine ag teacht go dtí an ceantar.”

“Mar thuismitheoir, measaim go bhfuil sé mar dhualgas ar an gColáiste breathnú ar ‘Riail na Gaeilge’ agus conas a bhféadfadh siad níos mó béime a chur ar labhairt na Gaeilge.”

“Coimeádann sé an teanga agus an cultúr beo. In ionad é a bheith stairiúil, in ionad é a bheith mar thraidisiún marbh.”

“Is iad [na Coláistí] a choinnigh an eacnamaíocht áitiúil ag imeacht i rith na géarchéime eacnamaíochta ar fad.”

“Tá sé cruthaithe go bhfuil dlúthbhaint ag fostaíocht, forbairt agus ag eacnamaíocht le teanga.”

“Cruthaíonn sé [an Coláiste] fostaíocht do dhaoine áitiúla a bhfuil Gaeilge acu.”

“Gan an Coláiste, ní bheadh mórán le déanamh sa tsamhradh. Coinníonn sé gníomhach muid.”

“Tugann sé misneach do mhuintir na háite agus go mór mhór do dhaoine óga – mo chlann féin, cuir i gcás.”

8.5 Achoimre

Bhí na Grúpaí go léir go láidir den tuairim go raibh ról tábhachtach ag na Coláistí Gaeilge i saol sóisialta agus eacnamaíochta na nGaeltachtaí ina raibh siad lonnaithe.

Tagann na scoláirí leis an tsamhradh agus tugann siad beocht isteach i gceantair atá iontach suaimhneach an chuid eile den bhliain. I gcuid de na ceantair, cuireann siad a gcuid áiseanna (ionaid) ar fáil don phobal nuair a thagann deireadh leis na cúrsaí.

Dar leis na Grúpaí, is iad na Coláistí an cineál turasóireachta is mó agus is tábhachtaí (€50 milliún sa bhliain) sna Gaeltachtaí. Cuireann siad fostaíocht ar fáil go díreach agus go hindíreach do na pobail áitiúla, agus fanann an teacht isteach seo sa cheantar.

Tá tionchar suntasach sochtheangeolaíoch ag na Coláistí ar na Gaeltachtaí. Tugann siad aitheantas agus ardú stádais don Ghaeilge agus feiceann na pobail gur fiú í a choinneáil beo, ní hamháin ar chúiseanna mhórtas cine ach ar chúiseanna eacnamaíochta.

8.6 Anailís

Dar leis na rannpháirtithe, tá ról tábhachtach ag na Coláistí Gaeilge sna ceantair ina mbíonn siad gníomhach mar go gcuireann an earnáil sin le saol sóisialta agus eacnamaíoch na Gaeltachta ar bhealach a thugann ardú stádais don Ghaeilge mar acmhainn luachmhar ar leith. Tá cur síos mion déanta ag Gráinne Ní Ghallachóir ón Roinn Gnóthaí Pobail, Comhionannais agus Gaeltachta, mar a bhí, ar thionchar na gColáistí ar gheilleagar na Gaeltachta. De réir an taighde a rinne sí ar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge, tugann na Coláistí Gaeilge isteach os cionn €50 milliún chuig an Ghaeltacht go bliantúil. Deir sí *‘go dtéann cuid mhaith den ioncam a ghintear go díreach agus go hindíreach de bharr na gcoláistí, isteach i bpócaí na ndaoine i gceantair fheidhme na gcoláistí agus sna bailte beaga agus móra máguaird,’* (2010:83) rud a chothaíonn dearcadh dearfach i leith na Gaeilge agus déanann sé a stádas mar acmhainn luachmhar a dhaingniú. Rinneadh tagairt sa phlé do dhaoine a bhí ag iarraidh Gaeilge a thabhairt dá gcuid páistí de thairbhe go bhfaca siad an tábhacht agus an fiúntas a bhain léi.

Is fadhb leanúnach í an easpa teagmhála idir muintir na Gaeltachta agus na scoláirí, fadhb a d’aithin Mac Mathúna (1977) ina chuid taighde os cionn 35 bliain ó shin. I bhfianaise an phlé sna Grúpaí Fócais, tá sé soiléir go bhfuil athrú tagtha ar an chineál teagmhála atá idir an dá ghrúpa. Leanann an teagmháil leis na mná tí agus na teaghlaigh, ach bhí cuid de na Grúpaí den tuairim go raibh ceangal níos láidre idir na scoláirí agus an pobal sa lá atá inniu ann sa mhéid is go bhfuil go leor de mhuintir na nGaeltachtaí féin ag obair mar phríomhoidí, mar mhúinteoirí nó mar chinnirí. Dheimhnigh an suirbhé ar mhúinteoirí na gColáistí go raibh sé seo fíor. (B’as an Ghaeltacht 40% de na múinteoirí agus 17% de na cinnirí.) Is athrú sóisialta suimiúil é seo. Ina ainneoin sin, ardaíodh go minic ceist na gcéilithe agus teagmháil le haos óg na Gaeltachta. Chonacthas do na grúpaí go raibh deiseanna le tapú ansin le gaol a chothú idir an dá dhream. Ar an lámh eile de, dúradh fosta gur minic a labhrann déagóirí na Gaeltachta Béarla leis na scoláirí. Bheadh gá le hardú feasachta i dtaca leis an iompar teanga agus na cúrsaí ar bun.

Chonacthas do go leor de na rannpháirtithe go raibh sleamhnú ag tarlú maidir le labhairt na Gaeilge agus go raibh níos mó béime ar an tsiamsaíocht ná mar a bhí ar fhoghlaim na teanga. Bhíothas go láidir den tuairim i bhformhór na ngrúpaí go raibh sé in am “Riail na Gaeilge” a chur i bhfeidhm ar bhealach dhocht dhaingean cé gur tuigeadh dóibh go bhfuil teannas idir an riail a chur i bhfeidhm, agus b’fhéidir scoláirí a chur faoi bhrú, agus bheith róbhog orthu maidir leis an Ghaeilge.

Is é seo a leanas an sainmhíniú atá déanta ar “Riail na Gaeilge” i gColáiste amháin:

Scoláire ar bith a labhróidh abairt iomlán i dteanga ar bith seachas an Ghaeilge le linn cúrsa nó imeacht ar bith eile de chuid an choláiste, sáraíonn sé/sí Riail na Gaeilge. Breathnaítear air seo mar cheann de liosta tromchúiseanna faoina gcuirtear scoláirí abhaile ón gcúrsa. (Denvir, 2007:5)

Is dushlán a bhíonn ann i gcónaí, go háirithe i gcomhthéacs saoire mar seo, cothromaíocht a aimsiú idir an caitheamh aimsire agus forbairt teanga, ach is cinnte go mbeidh ar na Coláistí dul i ngleic leis an fhadhb seo.

9 Anailís ar na láidreachtaí, laigí, deiseanna agus bagairtí atá ann do na Coláistí agus do na pobail ina bhfuil siad gníomhach

9.1.1 Láidreachtaí

1. **Sástacht na bpáirtithe leasmhara leis na Coláistí Gaeilge.** Is léir ó thorthaí an taighde seo go bhfuil tromlach na ndaltaí a fhreastalaíonn ar Choláistí Gaeilge, a dtuismitheoirí agus a múinteoirí sásta leis an tréimhse sa Ghaeltacht agus leis an eispéireas ann. Léiríodh a sástacht maidir le caighdeán na múinteoireachta, an lóistín agus na maoirseachta, agus creideann siad go gcuireann tréimhse sa Ghaeltacht feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine. Is é seo an ghné is tábhachtaí dóibh mar gur ar an bhonn sin (i.e. an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge) a roghnaíonn tromlach na dtuismitheoirí agus na ndaltaí a gColáiste Gaeilge. Tagann na rátaí sástachta seo leis na torthaí a fuair Mac Mathúna óna chuid taighde os cionn 35 bliain ó shin agus Ní Ghallachóir in 2010.
2. **Cothaíonn tréimhse ar an Choláiste Gaeilge dearcadh dearfach i leith na Gaeilge.** Luann Denvir (2007:62) é seo fosta i measc phríomhthorthaí a cuid taighde féin: *‘Go bhfuil dearcadh níos dearfaí acu i leith na teanga.’* Arís, tá an dearcadh dearfach seo ag teacht leis na torthaí a bhí ar obair Mhic Mhathúna chomh fada siar le 1977.

D’fhág a dtréimhse i gcoláiste samhraidh a rian go láidir ar na faisnéiseoirí maidir lena ndearcadh i leith na Gaeilge. D’éirigh 80% go 85% acu níos dearfa i leith na Gaeilge, agus níor bhraith sé seo ar a gcumas chun Gaeilge. (1977:viii)

Sa taighde reatha, léirigh na leibhéil aontaithe leis na ráitis faoin teanga go raibh dearcadh níos dearfaí i leith na teanga ag na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge (ná mar a bhí acu siúd nach raibh ag freastal). Déanann Ó Laoire agus Ní Chlochasaigh (2010) cur síos ar an tábhacht a bhaineann leis an dearcadh dearfach agus an fhéinmhuinín i bpróiseas na foghlama teanga.

Tá baint nach beag ag mothúcháin leis an bhfoghlaim éifeachtach. Ní amháin go n-éiríonn níos fearr le foghlaimeoirí a mbíonn suim acu sa sprioctheanga agus meas uirthi dá réir, ach téann mothúcháin an fhoghlaimeora i gcion ar an gcuimhne agus ar an sealbhú.

3. **Féinmhuinín maidir le cumas sa Ghaeilge.** Cuireann Mac Mathúna (1977:118) síos ar an tionchar a bhí ag tréimhse sa Choláiste Gaeilge ar an fhéinmhuinín i dtaca le cumas sa

Ghaeilge. *'De réir na bhfreagraí [...] níl ach gné amháin d'úsáid na Gaeilge a bhfuil freagairt chomh hard ina leith is atá i leith a ndearcadh, sé seo, an laghdú cúthaile agus iad ag labhairt na Gaeilge a thuairiscíonn 79.2% de na freagróirí.'* Léiríonn torthaí na hoibre seo fosta go bhfuil níos mó féinmhuiníne ag na daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge. Mheas an grúpa seo daltaí go raibh leibhéal níos airde cumais acu ná mar a bhí ag an ghrúpa nár fhreastail maidir le trí cinn de na scileanna teanga agus go háirithe i dtaca le tuiscint na Gaeilge.

4. **Buntáiste measta maidir le sealbhú na Gaeilge.** Ar an iomlán, bhí scóir níos airde sa tástáil teanga ag an ghrúpa daltaí a bhí ag freastal ar Choláiste Gaeilge. Léirigh an taighde treochtaí a thug le fios go raibh buntáiste ann dóibh siúd a raibh freastal déanta acu ar Choláiste Gaeilge cheana féin.
5. **Tá ról tábhachtach ag na Coláistí Gaeilge i gcúrsaí eacnamaíochta na Gaeltachta.** Is léir ón taighde atá déanta ag Gráinne Ní Ghallachóir (2010) go gcuireann na Coláistí Gaeilge go mór le geilleagar na Gaeltachta. D'aontaigh rannpháirtithe Ghrúpaí Fócais an taighde reatha go raibh fíorthábhacht ag baint leis na Coláistí i gcruthú fostaíochta agus i nginiúint ioncaim sna ceantair Ghaeltachta. Léiríodh gur fiú corradh is €50 milliún sa bhliain an earnáil do na ceantair ina bhfuil na Coláistí gníomhach (2010:36).
6. **Imríonn na Coláistí Gaeilge dea-thionchar ar an timpeallacht shóisialta sa Ghaeltacht.** Luann rannpháirtithe na nGrúpaí Fócais go dtugann na Coláistí Gaeilge beocht isteach sna ceantair Ghaeltachta a bhíonn "iontach suaimhneach" an chuid eile den bhliain. In amanna, cuireann a gcuid áiseanna le forbairt shóisialta na gceantar nuair a thagann deireadh leis na cúrsaí.

9.1.2 Laigí

1. **Easpa fianaise maidir le baint amach spriocanna na gColáistí Gaeilge.** Ní chuireann na Coláistí Gaeilge fianaise theistithe ar fáil do na páirtithe leasmhara (daltaí, tuismitheoirí, múinteoirí) go n-éiríonn leis na scoláirí na spriocanna foghlama atá leagtha síos acu a bhaint amach. Gabhann trí mhíbhuntáiste leis an chleachtas atá ann faoi láthair:

(a) Níl bealach foirmiúil ar bith ag na tuismitheoirí ná ag na daltaí theacht ar eolas maidir le caighdeán na múinteoireachta agus an toradh atá ar an mhúinteoireacht chéanna. Bíonn siad ag brath go hiomlán ar aischothú ó dhaltaí eile, ó mhúinteoirí nó ó na Coláistí féin leis an eolas sin a fháil.

(b) Ní féidir idirdhealú a dhéanamh idir na Coláistí a n-éiríonn go maith leo ó thaobh theagasc na teanga de agus na Coláistí nach ndéanann an oiread céanna dul chun cinn sa réimse seo. Mar atá ráite thuas, léirigh an taighde gurb é múineadh na teanga an ghné is tábhachtaí do na tuismitheoirí.

(c) Ní féidir leis na múinteoirí féin a dheimhniú go bhfuil spriocanna shiollabais na gColáistí bainte amach ag na scoláirí, rud a théann i gcoinne an dea-chleachtas.

2. **Easpa ceangail le siollabais Ghaeilge na meánscoile.** Cé go raibh siollabais dá gcuid féin leagtha síos ag cuid mhór de na Coláistí, is cinnte gurb ann do chuid acu nach bhfuil a leithéid acu, mar a dearbhaíodh sna Grúpaí Fócais. Tá sé ríthábhachtach go mbíonn siollabais le spriocanna foghlama leagtha síos do gach cúrsa teagaisc. I ndáiríre, tá sé deacair a shamhlú cad é an cur chuige a bheadh ag múinteoirí óga gan mórán taithí i seomra ranga an Choláiste Gaeilge, mar a bhí i gceist sa staidéar seo, in éagmais siollabais. (Féach Deis 4.)
3. **Easpa oiliúna do mhúinteoirí agus do chinnirí.** Tá Coláistí ann nach gcuireann oiliúint ar bith ar fáil dá múinteoirí ná dá gcinnirí. Is céim bhunúsach den dea-chleachtas atá ina leithéid. Is múinteoirí bunscoile a bhíonn i gcéatadán suntasach de mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge, múinteoirí nach mbíonn oiliúint curtha orthu i dtaca le teagasc aoisghrúpa na scoláirí Gaeilge.
4. **Easpa teagmhála (idirghníomhaíochta) le muintir na Gaeltachta.** Luann Mac Mathúna (1977:64) an easpa teagmhála le muintir na Gaeltachta. Tá an deacracht seo le sonrú i gcuid de na ceistneoirí agus go háirithe sna Grúpaí Fócais. I gcás na gColáistí cónaithe ba bheag teagmháil a bhí ann ar chor ar bith. Ar an láimh eile de, bhí rannpháirtithe eile sna Grúpaí Fócais den tuairim go raibh ceangal níos láidre idir na scoláirí agus an pobal sa mhéid is go mbíonn go leor de mhuintir na nGaeltachtaí féin ag obair mar phríomhoidí, mar mhúinteoirí nó mar chinnirí. Dheimhnigh an suirbhé ar mhúinteoirí agus ar chinnirí na gColáistí go raibh sé seo fíor. Ina ainneoin sin, dhéanfaidh sé leas an dá thaobh cur leis an idirghníomhaíocht seo.
5. **Deacracht múinteoirí a bhfuil Gaeilge mhaith acu a earcú.** Luadh sna ceisteanna oscailte go raibh sé deacair ag na Coláistí múinteoirí le cumas maith Gaeilge a fháil. Rinne na Grúpaí Fócais tagairt go hindíreach don deacracht seo chomh maith.
6. **Cóimheas rómhór idir múinteoirí agus scoláirí sna ranganna.** Léiríonn an taighde sa teangeolaíocht fheidhmeach gur i ranganna de idir 12 agus 15 dalta is fearr a éiríonn le foghlaimeoirí teanga. Bhí 26 scoláire ar an mheán i ngach rang sna Coláistí a ghlac páirt sa taighde.
7. **Costas na gcúrsaí.** Léiríonn an taighde go mbeadh daltaí ann ar mhaith leo freastal ar Choláiste Gaeilge ach nach acmhainn dóibh é. Ní fadhb úr í seo. Rinne Mac Mathúna tagairt di i 1977, cé go dtagann níos mó i gceist ná costas na gcúrsaí féin:

D'ainneoin an leathnú atá tagtha ar chúlra na ndaltaí meánscoile sa Phoblacht ó tháinig an córas saoroideachais i bhfeidhm, fágann na torthaí seo gurb í an mheánaicme is mó atá i gceist sna coláistí samhraidh. (1977:6)

9.1.3 Bagairtí

1. **Cúlú na Gaeilge sa Ghaeltacht.** Maíonn an *Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht*, nach bhfuil ach idir 15 bliain agus scór blianta fágtha mar shaolré ag an Ghaeilge mar theanga theaghlach agus phobail sa chuid is láidre den Ghaeltacht murar féidir an cúlú atá ag tarlú faoi láthair a chur ar mhalairt treo. Má leanann an cúlú a léiríonn na daonáirimh is deireanaí, ní bheidh údar leis na Coláistí Gaeilge, ar a laghad mar a sheasann siad faoi láthair.
2. **Íslíú ar stádas na Gaeilge sa chóras oideachais.** Go tráthrialta, tagann moltaí chun tosaigh ó fhoinsí difriúla le stádas na Gaeilge sa chóras oideachais a athrú. Bhí sé mar sprioc ag páirtí polaitiúil amháin roimh an olltoghchán deiridh go mbeadh an Ghaeilge roghnach i ndiaidh an Teastais Shóisearaigh. Éilítear fosta ó am go ham go gcuirfí deireadh leis an Ghaeilge mar ábhar Máithreánaigh do choláistí Ollscoil na hÉireann. Dá dtarlódh ceann ar bith de na hathruithe seo, is cinnte go mbeadh laghdú ar líon na ndaltaí a bheadh ag tabhairt faoin Ghaeilge, agus, ar an ábhar sin, faoi chúrsaí sna Coláistí Gaeilge.
3. **Deacracht múinteoirí maithe Gaeilge a fháil do na cúrsaí.** Is fadhb í seo a bhaineann le heagras ar bith atá ag plé le teagasc na Gaeilge faoi láthair. Is pointe é a luaigh Harris et al. (2006) ina dtaighde ar fhoghlaim agus ar theagasc na Gaeilge sa bhunscoil. Dhearbhaigh *Tuarascáil an Phríomhchigire 2010-12*, a foilsíodh ar an 4 Samhain (2013:105), an deacracht seo arís:

- *Inspectors' findings with regard to Irish in primary schools were significantly less positive than those for English or Mathematics. The quality of Irish teaching was problematic in one fifth of the lessons observed and the quality of learning was problematic in almost one quarter of the lessons observed.*
- *The quality of students' learning in Irish was found to be problematic in almost one in three (32%) of the Irish subject inspections conducted in post-primary schools. Deficiencies in how the subject was taught were evident in 28% of the lessons.*

Cuireadh deireadh leis an Ghaeilge mar ábhar acadúil sa chúrsa bunmhúinteoireachta in 2011, rud a chiallaíonn go gcaitheann mic léinn na bunmhúinteoireachta níos lú ama ag gabháil don Ghaeilge ná mar a chaith go dtí sin. Bheifí ag súil leis, mar sin, gur níos measa a bheadh caighdeán Gaeilge na mbunmhúinteoirí nua-cháilithe ó 2014 ar aghaidh.

4. **Leagan amach na béaltrialach san Ardteistiméireacht.** Is beag athrú a rinneadh ar leagan amach bhéaltrialach Gaeilge na hArdteistiméireachta mar thoradh ar athruithe an tsiollabais. Cé go bhfuil treisiú déanta ar an bhéim atá ar an chumarsáid sa tsiollabas

féin, fágann leagan amach an scrúdaithe nach ndéantar tástáil chuí ar an chumas cumarsáide. (Féach Ní Mhaonaigh, 2010.)

5. **Costas na gcúrsaí.** Tá titim tagtha ar líon na ndaltaí atá ag freastal ar Choláistí Gaeilge ó bhí 2008 ann, nuair a bhí 28,000 ag tarraingt ar na cúrsaí. De réir ailt le hEdel O'Connell san *Irish Independent* i mí Iúil 2012, bhí níos lú ná 24,000 cláraithe an bhliain sin. Ina ainneoin sin, tá cúrsaí na gColáistí Gaeilge i bhfad níos saoire ná cúrsaí cónaithe sna teangacha iasachta (in Éirinn). Mar sin féin, is cinnte go mbeadh baol ann dóibh dá laghdófaí deontas Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge a chuireann an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta ar fáil.

9.1.4 Deiseanna

1. **Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010-2030.** Tá deiseanna ann do na Coláistí Gaeilge, mar pháirtí leasmhar sa Ghaeltacht, páirt ghníomhach a ghlacadh sa phróiseas pleanála teanga a rachadh chun tairbhe do na pobail Ghaeltachta agus do na Coláistí Gaeilge araon.
2. **Caighdeán aitheanta agus faofa a chruthú do na Coláistí Gaeilge.** Ós rud é gurb iad na tuismitheoirí agus na daltaí féin is mó a roghnaíonn a gcuid Coláistí Gaeilge agus gurb í an cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge an toisc is tábhachtaí dóibh agus an rogha á déanamh acu, ba chóir go mbeadh deis ann lipéad feabhais a chruthú mar theist ar chaighdeán oideachasúla na gcúrsaí. Faoi láthair, déanann an Roinn Oideachais agus Scileanna cigireacht ar na Coláistí ach ní fhoilsítear na tuarascálacha.
3. **Scrúduithe caighdeánaithe cainte a chur ar fháil do scoláirí ag deireadh gach cúrsa.** Bheadh dhá aidhm leis na scrúduithe seo:

(a) Cinntiú go raibh spriocanna na siollabas bainte amach.

(b) Na scoláirí a spreagadh chun foghlama.

Mar a deir Green (2007:1) '*Tests influence teaching and learning*'. Má bhíonn scrúduithe teanga deartha go maith agus ceangailte le spriocanna an tsiollabais, bíonn cúliarmhairt dhearfach (*positive washback*) acu ar an teagasc agus ar an fhoghlaim, i.e. spreagann siad an múinteoir le spriocanna an tsiollabais a theagasc go héifeachtúil agus spreagann siad an foghlaimoir leis na spriocanna foghlama a bhaint amach agus le bogadh ar aghaidh chuig an chéad chéim eile.

Thus washback is often evaluated as positive or negative according to how far it encourages or discourages forms of teaching or learning judged to be appropriate. [...]

Among the potential benefits of test preparation are enhanced motivation and clearer, more focused instructional targets. (2007:6)

4. **Nasc níos láidre a chruthú le muintir na Gaeltachta.** Mhol na Grúpaí Fócais gur chóir tógáil ar an teagmháil idir na pobail Ghaeltachta agus na Coláistí Gaeilge, gur chóir díriú níos mó ar chúrsaí cultúrtha agus ar chúrsaí saíochta. Bheadh tábhacht le nasc den chineál seo ar chúiseanna teangeolaíocha chomh maith. Faoi láthair, aithníonn lucht teagaisc na Gaeilge go bhfuil sé deacair daltaí a spreagadh chun cruinnis. Déanann Denvir (2007) cur síos ar an fhadhb seo ina taighde féin. Luann sise an easpa béime ar chruinneas sna scrúduithe Stáit. Tugann sí le fios go mbíonn easpa cruinnis agus forchódmhálartú (*excessive code-switching*) ag baint le Gaeilge na gcinnirí a mbíonn suas le ceithre thréimhse caite ar chúrsaí acu. Is dóigh leis an fhoireann taighde go mbaineann sé seo go pointe áirithe le cúrsaí inspreagtha.

Is é teoiric Gardner (2008) ar an chumascú (*integrativeness*) ceann de mhórtitheoiricí na linne seo i dtaca leis an inspreagadh. Go hachomair, ciallaíonn an cumascú seo gurb é an fonn atá ar an fhoghlaiméir é féin a aithint mar chuid de phobal na sprioctheanga a spreagann é/í leis an teanga a fhoghlaim. (Ar ndóigh, tagann go leor nithe eile i gceist san inspreagadh fosta.) I gcás na scoláirí Gaeilge, tá an fhoireann taighde den tuairim nach bhfuil bá ar leith acu le pobal na Gaeltachta agus gur taobh istigh dá ngrúpa féin atá na heiseamláirí a bhfuil siad ag iarraidh aithris a dhéanamh orthu, eiseamláirí a roghnaíonn cineál crióil. Tagann an teoiric seo leis an dearcadh atá ag Ó Laoire agus Ní Chlochasaigh (2010) ar an cheist. Mar sin de, dá bhféadfaí níos mó tuisceana a chothú idir na scoláirí agus muintir na Gaeltachta, ba chóir go n-imreodh sé dea-thionchar ar fhoghlaim na teanga.

Bheadh ardú feasachta le déanamh leis na pobail ionas go dtuigfeadh siad an tábhacht a bhain lena leithéid agus gur céim a bheadh ann a dhéanfadh leas an dá ghrúpa.

5. **Comhoibriú leis na scoileanna/An Roinn Oideachais agus Scileanna.** I bhfianaise an taighde seo, tá deis ann do na Coláistí plé ar bhonn náisiúnta leis an Roinn Oideachais agus Scileanna le comhtháthú a dhéanamh ar a gcuid oibre sa chóras oideachais.
6. **“Riail na Gaeilge” a chur i bhfeidhm sna Coláistí go léir.** Tá deis ann “Riail na Gaeilge” a chur i bhfeidhm, rud a chuirfeadh go mór ní hamháin le foghlaim na teanga ach le haidhmeanna *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010-2030* a chur chun cinn sa Ghaeltacht.
7. **Tá scátheagraíocht, Comhchoiste Náisiúnta na gColáistí Samhraidh (CONCOS), a bhfuil an chuid is mó de na Coláistí páirteach ann, ag feidhmiú ar leibhéal náisiúnta.** Is buntáiste mór é seo le stocaireacht a dhéanamh do na Coláistí, go háirithe agus iad ag plé le páirtithe leasmhara eile ag leibhéal náisiúnta.

9.1.5 Moltaí

- Coiste stiúrtha náisiúnta a bhunú le hionadaithe ó na Coláistí Gaeilge (ó Chomhchoiste Náisiúnta na gColáistí Samhraidh agus na Coláistí eile) an Roinn Oideachais agus Scileanna, an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta agus an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta. Bheadh sé mar phríomhfheidhm ag an Choiste seo monatóireacht a dhéanamh ar chaighdeáin oideachasúla na gcúrsaí sna Coláistí Gaeilge. Dhéanfaí é seo trí lipéad feabhais a bhunú do gach cúrsa.
- Comhdháil náisiúnta a eagrú gach re bliain ar ghnéithe difriúla d’obair na gColáistí Gaeilge, le ceardlanna a dhíreodh ar mhalartú eolais, ar fhorbairt scileanna, agus ar dú feasachta maidir le foghlaim na Gaeilge.
- Íoschaighdeáin chumais sa Ghaeilge a leagan síos do mhúinteoirí na gColáistí Gaeilge ag leibhéal B2 (80%) den *Fráma Tagartha Comónta Eorpach* agus do chinnirí ag leibhéal B1 (60%) den *Fhráma Tagartha Comónta Eorpach*.
- Gearrchúrsaí oiliúna, ag díriú ar na Coláistí Gaeilge, do mhúinteoirí agus do chinnirí a chur ar fáil go náisiúnta.
- Siollabais a dhearadh do na cúrsaí sna Coláistí Gaeilge a chuimseodh (a) spriocanna cumarsáide shiollabais na scrúduithe Stáit agus (b) modúil bunaithe ar shaíocht na nGaeltachtaí ina bhfuil na Coláistí gníomhach. D’fhéadfadh An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta feidhmiú mar áisitheoir don togra seo.
- Scrúduithe cainte caighdeánaithe (roghnacha) a bheadh bunaithe ar na siollabais thuasluaite agus ag teacht le leibhéal an *Fráma Tagartha Comónta Eorpach* a chur ar fáil do na scoláirí ag deireadh gach cúrsa.
- Corpas foghlama teanga a chruthú le hanailís a dhéanamh ar na hearráidí a dhéanann daltaí scoile agus cur chuige a bhunú le dul i ngleic leis na hearráidí sin sa tseomra ranga.
- Cur le líon na scoláireachtaí atá ar fáil chun an deis a chruthú do dhaltaí as cúlraí faoi mhíbhuntáiste freastal ar na Coláistí Gaeilge.
- Rannpháirtíocht na gColáistí Gaeilge sa phróiseas pleanála teanga a thionscnófar faoin *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010-2030* a chinntiú sna ceantair Ghaeltachta ina bhfuil siad gníomhach.

Leabharliosta

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2013) *Tuarascáil an Phríomhchigire 2010-12: Feabhas na Foghlama a Chur Chun Cinn*, Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna

Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge, Ollscoil na hÉireann Gaillimh, agus An Institiúid Náisiúnta um Anailís Réigiúnach agus Spásúil (2007) *Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht*, [ar líne], Ar fáil:

[http://www.ahg.gov.ie/ie/Straiteis20BliaindonGhaeilge2010-2030/Foilseachain/Staid%3%A9ar%20Cuimsitheach%20Teangeola%3%ADoch%20ar%20%3%9As%3%A1id%20na%20Gaeilge%20sa%20Ghaeltacht%20\(achoirne\).pdf](http://www.ahg.gov.ie/ie/Straiteis20BliaindonGhaeilge2010-2030/Foilseachain/Staid%3%A9ar%20Cuimsitheach%20Teangeola%3%ADoch%20ar%20%3%9As%3%A1id%20na%20Gaeilge%20sa%20Ghaeltacht%20(achoirne).pdf) [10 Meitheamh 2013]

Baker, Colin (2008) Survey Methods in Research in Language Education in *Encyclopedia of Language and Education*, 2nd Edition, Volume 4: Second and Foreign Language Education, Van Deusen-Scholl N. and Hornberger Nancy (eag.) Springer Science+ Business Media LLC.

Denvir, Máire T. (2007) *Staidéar ar phróiseas agus ar thorthaí foghlama ghrúpa scoláirí ar chúrsa lánGhaeilge Gaeltachta*, Tráchtas MA: Ollscoil na hÉireann Gaillimh.

Dörnyei, Zoltán, Csizér, Kata, agus Németh, Nóra (2006) 'Introduction' in *Motivation, Language Attitudes and Globalisation: A Hungarian Perspective*, Clevedon: Multilingual Matters.

Dörnyei, Zoltán and Ushioda, Ema (2009) *Motivation, Language Identity and the L2 Self*, Clevedon: Multilingual Matters.

Gardner, Robert (2008) 'Individual Differences in Second and Foreign Language Learning', in *Encyclopedia of Language and Education*, 2nd Edition, Volume 4: Second and Foreign Language Education, Van Deusen-Scholl N. and Hornberger Nancy (eag.) Springer Science+ Business Media LLC. 29-40.

Green, Anthony (2007) 'IELTS Washback in Context: Preparation for academic writing in higher education,' in Michael Milanovic and Cyril Weir (eds.) *Studies in Language Testing 25*, Cambridge: Cambridge University Press.

Harris, John (2006) *An Ghaeilge sna Bunscoileanna: Treochtaí Náisiúnta Fadtéarmacha in Inniúlacht*, Coláiste na Tríonóide Baile Átha Cliath, [ar líne], ar fáil: <http://www.spd.dcu.ie/site/tp/documents/Harris2006TuairiscG.pdf> [12 Bealtaine 2012]

Mac Mathúna, Liam (1977) *Dearcadh na mac léinn i leith cúrsaí na gcoláistí samhraidh*, Baile Átha Cliath: Bord na Gaeilge.

Mac Mathúna, Seán agus Mac Gabhann, Risteard (1981) *Conradh na Gaeilge agus an tOideachas Aosach*, Indreabhán: Comharchumann Chois Fharraige.

Ní Ghallachóir, Gráinne (2010) *Tuarascáil ar Shuirbhé: Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge*, An Roinn Gnóthaí Pobail Comhionannais agus Gaeltachta: Co Dhún na nGall.

Ní Mhaonaigh, Siuán (2010) 'Exam system doing little to get students talking' in *The Irish Times*, 23 Nollaig.

Ó Ciosáin, Éamon (1993) *An tÉireannach 1934–1937: Nuachtán Sóisialach Gaeltachta*, Baile Átha Cliath: An Clóchomhar.

O'Connell, Edel (2013) 'Students shun Gaeltacht trips', *Irish Independent*, 23 Iúil.

Ó Fathaigh, Máirtín (1996) *Irish language attitudes, competence and usage among University College, Cork staff: Some empirical findings*, Corcaigh: Bord na Gaeilge, Colaiste na hOllscoile, Corcaigh.

Ó Laoire, Muiris agus Ní Chlochasaigh, Karen (2010) 'Dea-fhoghlaimoirí teanga i mbun foghlama: cad iad na bealaí éifeachtacha foghlama a bhíonn acu?' i Muiris Ó Laoire (eag.) *Teagasc na Gaeilge: Imleabhar 9*, Baile Átha Cliath: Comhar na Múinteoirí Gaeilge, 2010, 47-56.

Ó Riagáin, Pádraig agus Ó Gliasáin, M. (1994) *National Survey on Languages 1993: Preliminary Report*, Baile Átha Cliath: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.

Rialtas na hÉireann (2010) *Straitéis Fiche Bliain don Ghaeilge 2010-2030*, [ar líne], Ar fáil: <http://www.ahg.gov.ie/ie/Straiteis20BliaindonGhaeilge2010-2030/Foilseachain/Straiteis%20Ais%2020Bliain%20-%20Leagan%20Gaeilge.pdf> [2 Meán Fómhair 2013].

Roinn an Taoisigh (2006) *Ráiteas an Rialtais i leith na Gaeilge*, [ar líne], Ar fáil: http://www.taoiseach.gov.ie/eng/News/Archives/2006/Government_Press_Releases_2006/R%20Aiteas_an_Rialtais_i_Leith_na_Gaeilge.html [2 Meán Fómhair 2013].

Watson, Iarfhlaith (2008) 'The Irish Language and Identity' in Nic Pháidín, C. agus Ó Cearnaigh S. (eag.) *A New View of the Irish Language*, Baile Átha Cliath: Cois Life

Aguisín 1: Fógra an taighde

Tá sé beartaithe ag an Roinn Oideachais agus Scileanna taighde a thionscnamh, faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, ar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge) maidir le:

- Tomhas agus tuairisciú a dhéanamh ar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chur chun cinn agus ar dhul chun cinn na Gaeilge i measc mac léinn
- Suirbhé a dhéanamh a thabharfaidh chun solais dearcadh scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge
- Iniúchadh a dhéanamh ar thionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail Ghaeltachtaí
- Cur síos a dhéanamh ar bhuanna, ar laigí agus ar fhéidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus moltaí a dhéanamh maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhchaí

Tá sé i gceist go ndéanfar an taighde seo idir Samhain 2010 agus Fómhar 2011.

Seol tairiscintí le cur síos gairid ar an gcur chuige, ar fhad an taighde, agus ar chostas an taighde chuig eolas@cogg.ie nó chuig COGG, 22 Plás Mhic Liam, Baile Átha Cliath 2.

Breis eolais ar fáil ó eolas@cogg.ie.

Dáta deiridh do thairiscintí: Ní ghlacfar le haon tairiscint i ndiaidh 4pm ar 22 Deireadh Fómhair 2010.

Aguisín 2: Preasráiteas

24 Márta 2011

Taighde ar thionchar na gColáistí Gaeilge ar an teanga

Tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Déanfar an obair faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, i gcomhpháirt le CONCOS – scátheagraíocht na gColáistí Gaeilge.

Díreoidh na taighdeoirí go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge.

Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí.

Deir Muireann Ní Mhóráin, príomhfheidhmeannach COGG, *'Tá súil againn go dtabharfar aitheantas tríd an taighde seo don sár-obair atá ar siúl le 100 bliain anuas sna coláistí Gaeilge.'*

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí Aibreáin 2012, ina mbeidh cur síos ar bhuanna, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhchaí.

Rachaidh an fhoireann taighde i dteagmháil go díreach leis na scoileanna a bheidh ag glacadh páirte sa tsuirbhé roimh an 30 Aibreán 2011.

Is féidir le grúpaí nó daoine aonair eile na ceistneoirí a líonadh isteach ar líne ón 1 Meán Fómhair 2011. Féach www.teanga.ie. Coinneofar gach eolas pearsanta faoi rún.

Críoch

Tuilleadh eolais:

Anna Ní Ghallachair, Stiúrthóir

Ionad na dTeangacha

OÉ Má Nuad

Fón: (01) 708 3682

Rphost: language centre@nuim.ie

Aguisín 3: Press release

24 Márta 2011

Research on impact of the Irish Colleges

The Language Centre and Department of Psychology at NUI Maynooth have been appointed by the Department of Education and Skills to undertake research on the impact of *Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge* (Irish Colleges). The work will take place under the direction of *an Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta*, the state advisory body for Gaelscoil and Gaeltacht education, in conjunction with CONCOS – the umbrella organisation for Irish Colleges.

Research will focus on the impact of the Irish Colleges on the promotion and learning of Irish among students and on attitudes of students, parents and teachers of Irish to the Colleges.

A further pillar of the research will be the effect of the Irish Colleges on the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht.

Chief executive of COGG, Muireann Ní Mhóráin, says *'We hope that this research will bring recognition to the excellent work being carried out by Irish Colleges over the last 100 years.'*

Research findings will be published in April 2012 in the form of a report, which will also include a SWOT analysis and recommendations to strengthen the effectiveness of the Colleges in the future.

Participating schools will be contacted directly by the research team before 30 April 2011. However, other interested parties may complete the initial survey questionnaires online from the 1 September 2011. See www.teanga.ie.

Please note that all data will be treated in the strictest confidence.

End

Further information:

Anna Ní Ghallachair, Director
Language Centre
NUI Maynooth

Tel: (01) 708 3682

Email: language.centre@nuim.ie

Aguisín 4: Litir chuig príomhoide na meánscoile (Gaeilge)

[Ainm an Phríomhoide]

[An Scoil]

[Seoladh]

A chara,

Tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Déanfar an obair faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, i gcomhpháirt le CONCOS – scátheagraíocht na gColáistí Gaeilge. Díreoidh na taighdeoirí go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge. Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí.

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí Aibreáin 2012, ina mbeidh cur síos ar bhuanann, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhcháí.

Ba mhaith linn cuireadh a thabhairt do [ainm na scoile] bheith páirteach sa taighde. Leis seo gheobhaidh tú cur síos ar sceideal na hoibre. Má tá tú sásta glacadh leis an gcuireadh, bheinn buíoch díot ach ainmneacha na múinteoirí Gaeilge atá ag plé le Bliain a 5 agus Bliain a 6 a sheoladh ar ais chugainn. Seo a leanas na coláistí Gaeilge atá páirteach sa taighde: : [XXXX]. Beidh an suirbhé ag díriú go sonrach ar na daltaí atá ag dul chuig ceann de na coláistí seo an samhradh seo romhainn.

Coinneofar gach eolas pearsanta faoi rún.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí

Cuntóir taighde

cliona.debri@nuim.ie

(01) 474 7185

Aguisín 5: Litir chuig príomhoide na meánscoile (Béarla)

[Ainm an Phríomhoide]
[An Scoil]
[Seoladh]

A chara,

The Language Centre and Department of Psychology at NUI Maynooth have been appointed by the Department of Education and Skills to undertake research on the impact of *Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge* (Irish Colleges). The work will take place under the direction of *An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta*, the state advisory body for Gaelscoil and Gaeltacht education, in conjunction with CONCOS – the umbrella organization for 57 Irish Colleges. Research will focus on the impact of the Irish Colleges on the promotion and learning of Irish among students and on attitudes of students, parents and teachers of Irish to the Colleges. A further pillar of the research will be the effect of the Irish Colleges on the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht.

Research findings will be published in April 2012 in the form of a report, which will also include a SWOT analysis and recommendations to strengthen the effectiveness of the Colleges in the future.

We wish to extend an invitation to [name of school] to take part in this research. To this end, please find attached our research schedule. If you wish to accept the invitation, I would appreciate if you could inform the teachers responsible for 5th and 6th year Irish. The following are the participating Irish Colleges: [XXXX]. The survey will focus on students attending any of these colleges this summer.

Please note that all data will be treated in the strictest confidence.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí
Research assistant
cliona.debri@nuim.ie
(01) 474 7185

Aguisín 6: Litir chuig an mhúinteoir Gaeilge

[Ainm an mhúinteora Ghaeilge]

[An Scoil]

[Seoladh]

A chara,

Mar is eol duit ón litir a fuair tú i mí na Bealtaine 2011, tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Cuireadh an tionscnamh ar ceal de bharr cúinsí ama ach tá tús curtha leis an obair arís atá faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, i gcomhpháirt le CONCOS- scátheagraíocht na gColáistí Gaeilge. Díreoidh na taighdeoirí go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge. Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí.

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí an Mheithimh 2013, ina mbeidh cur síos ar bhuanna, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhchaí.

Mar atá a fhios agat, ghlac [ainm na scoile] leis an gcuireadh bheith páirteach sa taighde. Leis seo gheobhaidh tú sceideal na hoibre agus ceistneoir. Má tá tú sásta bheith páirteach i gcónaí, bheinn buíoch díot ach an ceistneoir agus líon na ndaltaí san idirbhliain agus/nó sa chúigiú bliain a bheidh ag freastal ar aon cheann de na Coláistí Gaeilge seo a leanas an samhradh seo romhainn a chur chugam chomh luath agus is féidir: [XXXX]. Ina dhiaidh sin, gheobhaidh tú litir atá le scaipeadh ar thuismitheoirí/chaomhnóirí ag lorg cead uathu a bpáiste a bheith páirteach sa suirbhé.

Coinneofar gach eolas pearsanta faoi rún.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí

Cúntóir taighde

cliona.debri@nuim.ie

(01) 474 7185

Aguisín 7: Ceisteanna na nGrúpaí Fócais

- **Cén éifeacht a bhíonn ag na Coláistí Gaeilge ar an teanga?**
- **Cén éifeacht a bhíonn ag na Coláistí Gaeilge ar an eacnamaíocht áitiúil?**
- **Conas mar a bhíonn an teagmháil, an idirghníomhaíocht, idir muintir na háite agus muintir an Choláiste?**
- **An rud maith é nó an drochrud é an Coláiste Gaeilge?**
- **Céard a d'athrófa?**

Aguisín 8: Litir tuismitheoirí/caomhnóirí (Gaeilge)

[An Scoil]
[Seoladh]

A chara,

Tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaiméoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Déanfar an obair faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, i gcomhpháirt le CONCOS – scátheagraíocht na gColáistí Gaeilge. Díreoidh na taighdeoirí go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge. Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí.

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí an Mheithimh 2013, ina mbeidh cur síos ar bhuanna, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhchaí.

Tá glactha ag [ainm na scoile] le cuireadh bheith páirteach sa taighde. Leis seo gheobhaidh tú foirm le cead a fháil uait mar thuismitheoir/chaomhnóir do leanbh a bheith páirteach sa taighde seo. Má tá tú sásta glacadh leis an gcuireadh, bheinn buíoch díot ach an fhoirm a shíniú agus a chur ar ais chugam sa phost leis an gclúdach litreach. Is iad na Coláistí Gaeilge seo a leanas a bheidh páirteach sa taighde: [XXXX]. Beidh an suirbhé ag díriú go sonrach ar na daltaí atá ag dul chuig ceann de na coláistí seo an samhradh seo romhainn.

Coinneofar gach eolas pearsanta faoi rún.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí
Cúntóir taighde
cliona.debri@nuim.ie
(01) 474 7185

Aguisín 9: Litir chuig tuismitheoirí/caomhnóirí (Béarla)

[An Scoil]
[Seoladh]

A chara,

The Language Centre and Department of Psychology at NUI Maynooth have been appointed by the Department of Education and Skills to undertake research on the impact of *Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge* (Irish Colleges). The work will take place under the direction of *An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta*, the state advisory body for Gaelscoil and Gaeltacht education, in conjunction with CONCOS – the umbrella organisation for Irish Colleges. Research will focus on the impact of the Irish Colleges on the promotion and learning of Irish among students and on attitudes of students, parents and teachers of Irish to the Colleges. A further pillar of the research will be the effect of the Irish Colleges on the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht.

Research findings will be published in June 2013 in the form of a report, which will also include a SWOT analysis and recommendations to strengthen the effectiveness of the Colleges in the future.

Your child's school has accepted an invitation to take part in this research. To that end, please find attached a form requesting permission for your child to participate. If you are happy to grant permission, I would appreciate if you would sign the form and post it in the envelope included. The following are the participating Irish Colleges: [XXXX]. The survey will focus on students attending any of the above Irish Colleges this summer.

Please note that all data will be treated in the strictest confidence.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí
Research assistant
cliona.debri@nuim.ie
(01) 474 7185

Aguisín 10: Cead na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí

CEAD NA DTUISMITHEOIRÍ/GCAOMHNÓIRÍ

Tugaim cead do mo leanbh _____ [ainm] páirt a ghlacadh sa taighde ar Scéim na bhFoghlaimoírí Gaeilge (Coláistí Gaeilge) atá á dhéanamh ag OÉ Má Nuad.

Ainm an tuismitheora/chaomhnóra: _____

Síniú an tuismitheora/chaomhnóra: _____

Dáta: _____

PERMISSION FROM PARENTS/GUARDIANS

I grant permission for my child _____ [name] to take part in research being carried out on *Scéim na bhFoghlaimoírí Gaeilge* (Irish Colleges) by NUI Maynooth.

Name of parent/guardian: _____

Signature of parent/guardian: _____

Date: _____

Aguisín 11: Ceistneoir na meánmhúinteoirí

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Suirbhé ar na Scoileanna: Múinteoirí

Táimid buíoch díot as bheith páirteach sa suirbhé seo. Táimid ag lorg eolais ar an tionchar a bhíonn ag na Coláistí Samhraidh Gaeilge ar chur chun cinn agus ar fhoghlaim na Gaeilge i measc daltaí meánscoile agus ar an dearcadh a bhíonn ag daltaí, tuismitheoirí/caomhnóirí agus múinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí. Beidh an t-eolas ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún.

Ainm na scoile: _____

Ranganna atá agat (Idirbhliain nó bliain a 5): _____

1. An mbíonn páirt agat sa chinneadh a dhéanann do chuid daltaí maidir leis an gColáiste Gaeilge a bhfreastalaíonn siad air? (cuir tic le ceann amháin)

Bíonn	
Ní bhíonn	

Cé, go príomha, a dhéanann an cinneadh sin? _____

2. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

Canúint/ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltáí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	

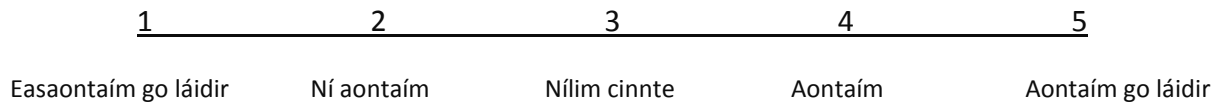
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

3. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

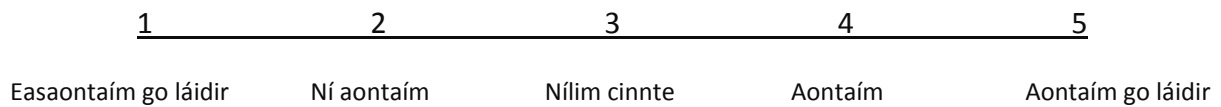
Canúint/ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

4. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí chiorcal a chur timpeall ar an uimhir oiriúnach faoi gach ráiteas:

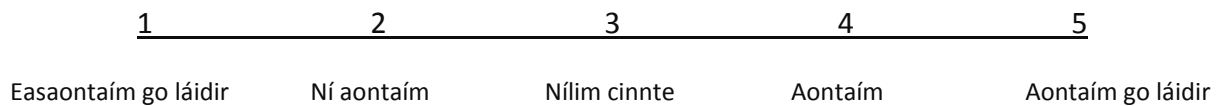
(a) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha mo chuid daltaí

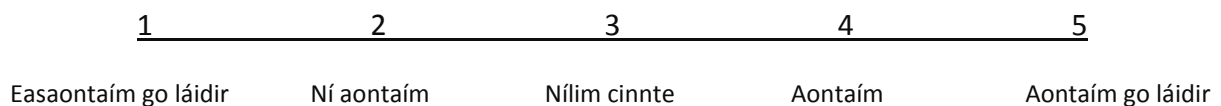
(b) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge mo chuid daltaí ina iomláine

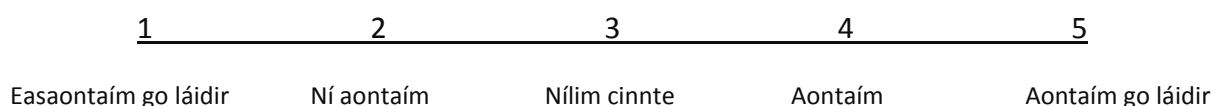
(c) Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc mo chuid daltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge

(d) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

(e) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

(f) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(g) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(h) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(i) Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Aguisín 12: Ceistneoir na ndaltaí a bhí ag freastal (Gaeilge)

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Suirbhé ar na Scoileanna: Daltaí

Táimid buíoch díot as bheith páirteach sa suirbhé seo. Táimid ag lorg eolais ar an tionchar a bhíonn ag na Coláistí Samhraidh Gaeilge ar chur chun cinn agus ar fhoghlaim na Gaeilge i measc daltaí meánscoile agus ar an dearcadh a bhíonn ag daltaí, tuismitheoirí/caomhnóirí agus múinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí. Beidh an t-eolas ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún agus gan ainm.

Ainm: _____

Ainm na scoile: _____

Bliain (Idirbhliain nó bliain a 5): _____

Ainm an Choláiste Gaeilge a fhreastalóidh tú air: _____

1. Ar fhreastail tú ar Choláiste Gaeilge cheana? (cuir tic, le do thoil)

D'fhreastail	
Níor fhreastail	

Má d'fhreastail, cé mhéad uair? _____

2. An bhfuil páirt agat sa chinneadh a dhéantar maidir leis an gColáiste Gaeilge a bhfreastalaíonn/a bhfreastalóidh tú air? (cuir tic le ceann amháin)

Tá	
Níl	

3. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltáí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

4. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltáí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

5. Cé acu seo is fearr a chuireann síos ar do chumas: Chun Gaeilge a thuiscint? (cuir tic le ceann amháin)

Ní thuigim focal	
Tuigim cúpla focal	
Tuigim corr-abairt shimplí	
Tá páirt-thuiscint agam ar chomhráite/ ar ábhar craolta	
Tá tuiscint mhaith agam ar chomhráite/ar ábhar craolta	
Tá tuiscint mhaith agam ar chainteoirí dúchais	

6. Cé acu seo is fearr a chuireann síos ar do chumas: Chun Gaeilge a labhairt? (cuir tic le ceann amháin)

Ní féidir liom Gaeilge a labhairt	
Níl ach cúpla focal agam	
Is féidir liom Gaeilge a labhairt go measartha maith	
Is féidir liom Gaeilge a labhairt go maith	
Tá Gaeilge líofa agam	

7. Cé acu de na ráitis seo is fearr a chuireann síos ar do chumas: Chun Gaeilge a léamh? (m.sh. nuachtáin, irisí, leabhair) (cuir tic le ceann amháin)

Ní féidir liom Gaeilge a léamh	
Is féidir liom cúpla focal a léamh	
Is féidir liom Gaeilge a léamh má thugtar a lán cúnamh dom	
Is féidir liom Gaeilge a léamh má thugtar beagán cúnamh dom	
Is féidir liom Gaeilge a léamh gan aon chúnamh, nach mór	
Is féidir liom Gaeilge a léamh chomh maith le nó níos fearr ná Béarla	

8. Cé acu seo is fearr a chuireann síos ar do chumas: Chun Gaeilge a scríobh? (cuir tic le ceann amháin)

Ní féidir liom Gaeilge a scríobh	
Ní féidir liom ach cúpla focal a scríobh	
Is féidir liom abairtí simplí a scríobh	
Is féidir liom scríobh go measartha maith	
Is féidir liom scríobh go maith	
Is féidir liom Gaeilge a scríobh chomh maith le nó níos fearr ná Béarla	

9. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí chiorcal a chur timpeall ar an uimhir oiriúnach faoi gach ráiteas:

(a) Is maith liom a bheith ag freastal ar Choláiste Gaeilge

<u>1</u>	2	3	4	<u>5</u>
Easaontaím go láidir	Ní aontaím	Nílím cinnte	Aontaím	Aontaím go láidir

(b) Freastalaím ar Choláiste Gaeilge chun feabhas a chur ar mo chuid Gaeilge

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(c) Freastalaím ar Choláiste Gaeilge ar mhaithe leis an Ardteistiméireacht

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(d) Freastalaím ar choláiste Gaeilge chun bheith le mo chairde nó chun cairde nua a dhéanamh i rith an tsamhraidh

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(e) Freastalaím ar choláiste Gaeilge mar go gcuirtear iallach orm

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(f) Cuireann foghlaim na Gaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(g) Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(h) Tá sé tábhachtach go mbeadh an Ghaeilge agat chun cultúr na hÉireann a thuiscint

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(i) Tá baint ag an nGaeilge le saol an lae inniu in Éirinn

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(j) Tá sé tábhachtach an Ghaeilge a chosaint agus a chaomhnú

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(k) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge labhartha

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(l) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán mo chuid Gaeilge ina iomláine

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(m) Cuireann tréimhse ar Choláiste Gaeilge níos mó fonn orm an Ghaeilge a fhoghlaim

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(n) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(o) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(p) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(q) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(r) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(s) Bheinn sásta freastal ar Choláiste Gaeilge arís sa todhchaí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(t) Mholfainn do dhaltáí eile freastal ar Choláiste Gaeilge

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Easaontaím go láidir	Ní aontaím	Nílím cinnte	Aontaím	Aontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Aguisín 13: Ceistneoir na ndaltaí a bhí ag freastal (Béarla)

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Survey of Schools: Pupils

Thank you for agreeing to take part in this survey. We are interested in finding out about the impact of the Irish Summer Colleges on the promotion and learning of Irish among secondary school pupils and about the attitudes of pupils, parents/guardians and teachers of Irish towards the Colleges. Please answer the following questions. Your answers will be treated confidentially.

Name: _____

School: _____

Year (Transition, 5th year): _____

Name of Irish College you will attend: _____

Irish College term dates: _____

1. Have you attended an Irish College before? (please tick)

Yes	
No	

If yes, how many times? _____

2. Are you involved in the decision to select the particular Irish College that you attend/ will attend? (please tick one option)

Yes	
No	

3. Which of the following factors do you think are important when selecting the choice of Irish College (please tick all that apply)

Dialect/ region	
Location	
Pupil feedback	
Range of leisure activities	
Range of social activities	
Reputation for language instruction	
Reputation for pupil care/ safety	
Tradition	
Value for money	
Other (please state)	

4. Of those factors, which are the three most important, in your opinion (please place your three options in rank order from 1 to 3, with 1 indicating the most important factor)

Dialect/ region	
Location	
Pupil feedback	
Range of leisure activities	
Range of social activities	
Reputation for language instruction	

Reputation for pupil care/ safety	
Tradition	
Value for money	
Other (please state)	

5. Which of these statements best describes your ability: To understand Irish? (please tick one option)

Cannot understand any Irish	
Can understand the odd word	
Can understand a few simple sentences	
Can understand parts of conversations/ broadcasts	
Can understand most conversations/ broadcasts	
Can understand native speakers	

6. Which of these statements best describes your ability: To speak Irish? (please tick one option)

Cannot speak any	
Can speak a few words only	
Can speak fairly well	
Can speak quite well	
Can speak fluently	

7. Which of these statements best describes your ability: To read Irish? (e.g., newspapers, magazines, books) (please tick one option)

Cannot read any Irish	
Can recognise a few words only	
Can read with much help	
Can read with some help	
Can read with almost no help	
Can read as well as or better than English	

8. Which of these statements best describes your ability: To write Irish? (please tick one option)

Cannot write any Irish	
Can write a few words only	
Can write simple sentences	
Can write fairly well	
Can write quite well	
Can write as well as or better than English	

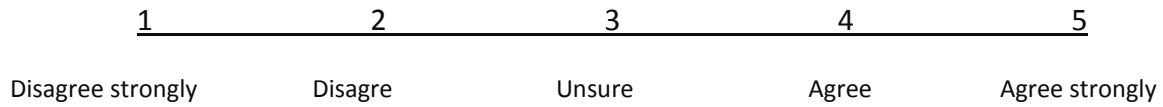
9. Please give your opinion on the following statements by circling the appropriate number below each statement:

(a) I like attending Irish College

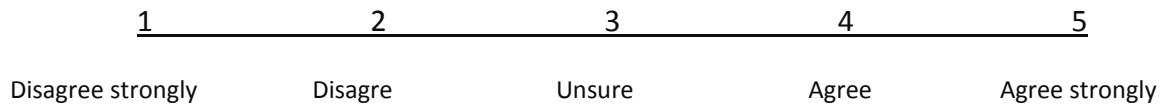
1
2
3
4
5

Disagree strongly
Disagre
Unsure
Agree
Agree strongly

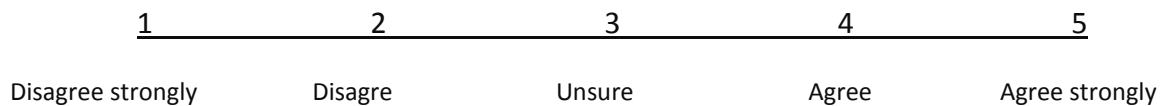
(b) I attend Irish College to improve my ability in the Irish language

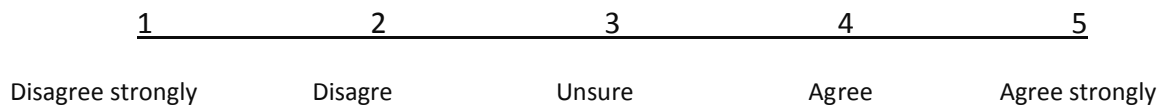
(c) I attend Irish College as preparation for the Leaving Certificate

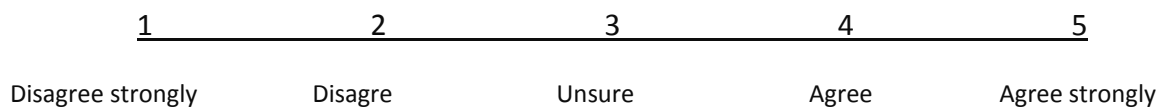
(d) I attend Irish College so that I can be with my friends or make new friends over the summer

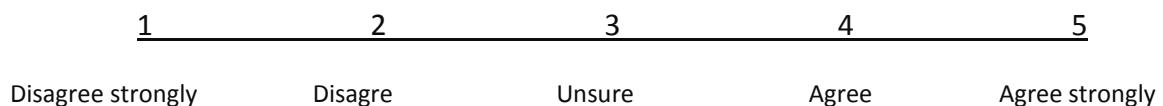
(e) I attend Irish College because I have to

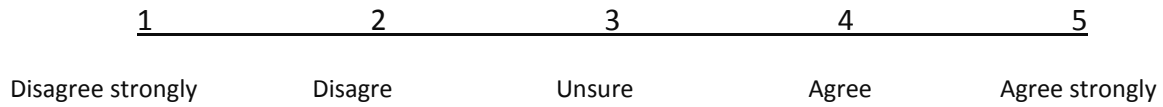
(f) Learning the Irish language increases a sense of Irish identity

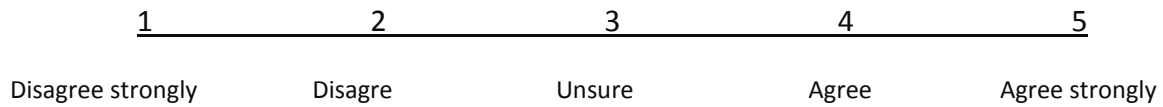
(g) Learning the Irish language helps when learning other languages

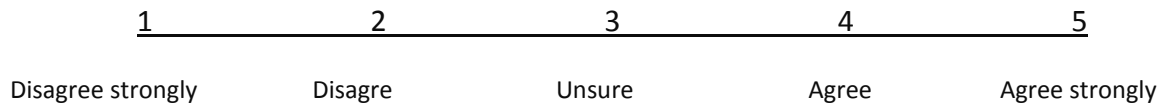
(h) The Irish language is important in order to understand Irish culture

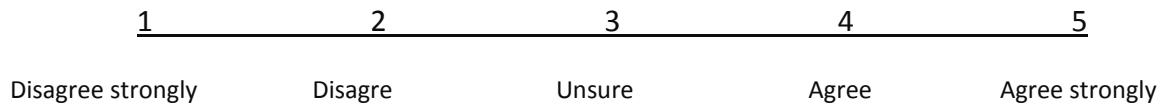
(i) Irish is relevant to modern life in Ireland

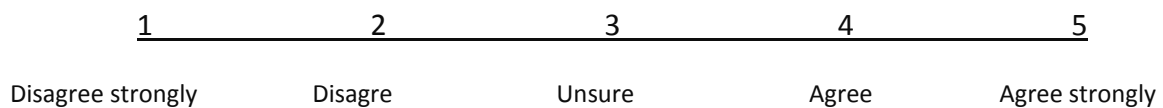
(j) It is important that the Irish language is protected and preserved

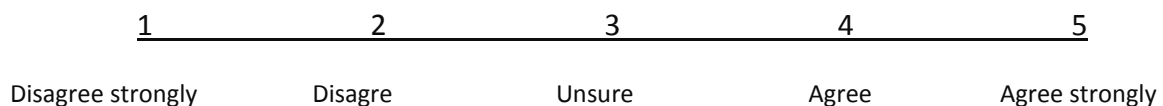
(k) Attending an Irish College is effective in improving my standard of oral Irish

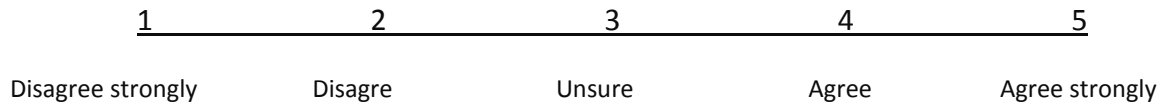
(l) Attending an Irish College is effective in improving my overall standard of Irish language

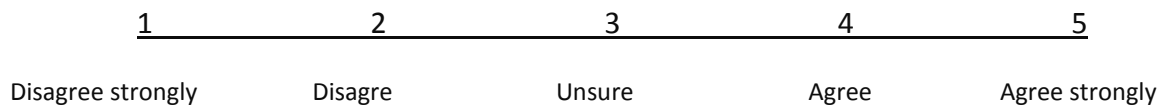
(m) Attending an Irish College makes me feel more enthusiastic about learning the Irish language

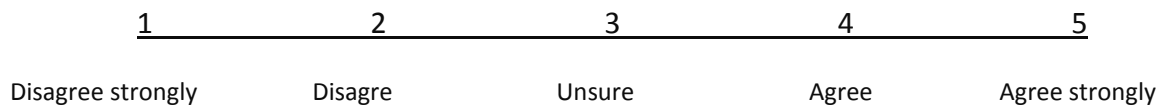
(n) The Irish Colleges are important for the promotion of the Irish language

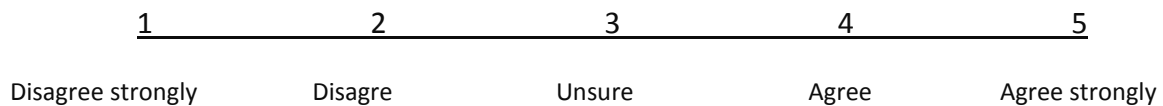
(o) The Irish Colleges are important for the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht

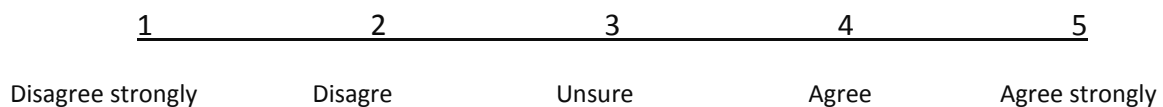
(p) I am generally happy with the standard of language instruction provided at the Colleges

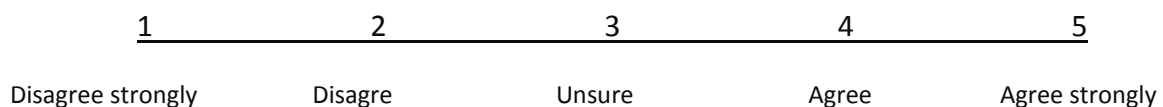
(q) I am generally happy with the standard of accommodation provided at the Colleges

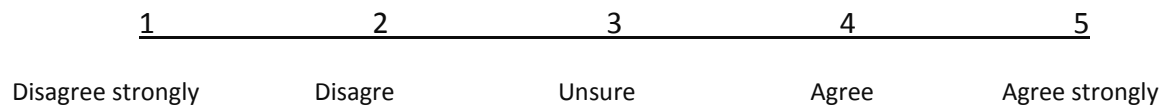
(r) I am generally happy with the standard of supervision provided at the Colleges

(s) I would attend an Irish College again in the future

(t) I would recommend Irish College to other pupils

Please provide any other comments here:

Aguisín 14: Ceistneoir na ndaltaí nach raibh ag freastal

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Survey of Schools: Pupils not attending Irish Summer College

Thank you for agreeing to take part in this survey. We are interested in finding out about the impact of the Irish Summer Colleges on the promotion and learning of Irish among secondary school pupils and about the attitudes of pupils, parents and teachers of Irish towards the Colleges. Please answer the following questions. Your answers will be treated confidentially.

Name: _____

School: _____

Have you ever attended an Irish college? (please tick)

Yes	
No	

If yes, how many times? _____

What college? _____

Do you intend to go to Irish college in the future? (please tick)

Yes	
No	

Which of the following best describes the reasons why you are not attending Irish summer college (please tick all that apply)

I have no interest in attending	
I don't think I would benefit from attending	
I don't think my Irish language skills would be improved by attending	
Financial reasons/ cost	
My friends don't go	
I have other plans over the summer	
Other (please state)	

Which of these statements best describes your ability: To understand Irish? (please tick one option)

Cannot understand any Irish	
Can understand the odd word	
Can understand a few simple sentences	
Can understand parts of conversations/ broadcasts	
Can understand most conversations/ broadcasts	
Can understand native speakers	

Which of these statements best describes your ability: To speak Irish? (please tick one option)

Cannot speak any	
Can speak a few words only	
Can speak fairly well	

Can speak quite well	
Can speak fluently	

Which of these statements best describes your ability: To read Irish? (e.g., newspapers, magazines, books) (please tick one option)

Cannot read any Irish	
Can recognise a few words only	
Can read with much help	
Can read with some help	
Can read with almost no help	
Can read as well or better than English	

Which of these statements best describes your ability: To write Irish? (please tick one option)

Cannot write any Irish	
Can write a few words only	
Can write simple sentences	
Can write fairly well	
Can write quite well	
Can write as well or better than English	

Please give your opinion on the following statements by circling the appropriate number below each statement:

I would like to attend Irish college

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

I would like to attend Irish college to improve my ability in the Irish language

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

I would like to attend Irish college as preparation for the Leaving Certificate

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

I would like to attend Irish college so that I can be with my friends or make new friends over the summer

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

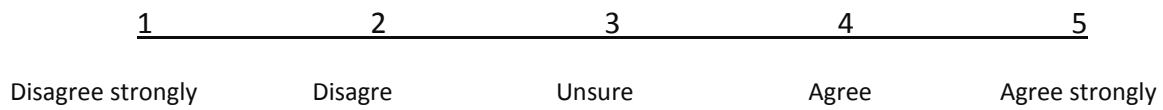
I would only attend Irish college because I had to

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

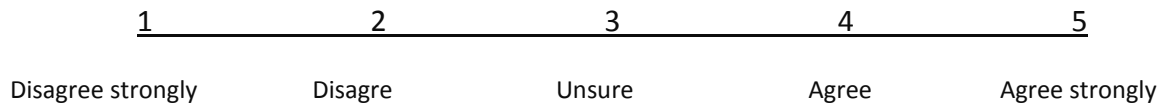
Learning the Irish language increases a sense of an Irish identity

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

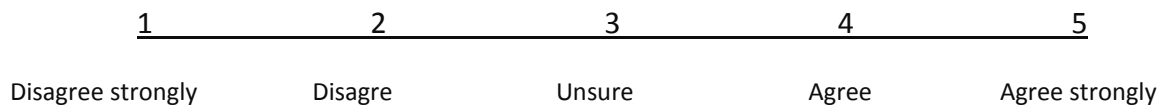
Learning the Irish language helps when learning other languages

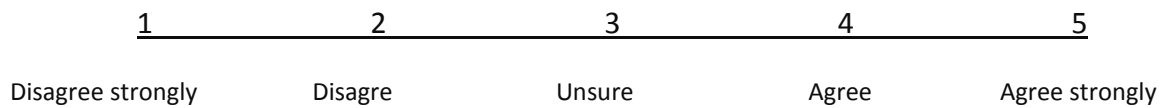
The Irish language is important in order to understand Irish culture

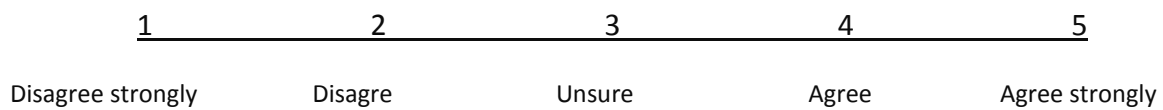
Irish is relevant to modern life in Ireland

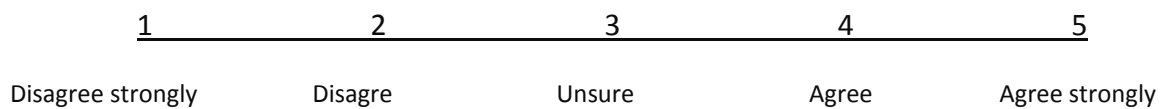
It is important that the Irish language is protected and preserved

Attending an Irish college would improve my standard of oral Irish

Attending an Irish college would help improve my overall standard of Irish language

Attending an Irish college would make me feel more enthusiastic about learning the Irish language

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

The Irish colleges are important for the promotion of the Irish language

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

The Irish colleges are important for the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

I would attend an Irish college in the future

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

I would recommend Irish college to other pupils

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

Please provide any other comments here:

Aguisín 15: Ceistneoir na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí (Gaeilge)

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Suirbhé ar na Scoileanna: Tuismitheoirí/Caomhnóirí

Táimid buíoch díot as bheith páirteach sa suirbhé seo. Táimid ag lorg eolais ar an tionchar a bhíonn ag na Coláistí Samhraidh Gaeilge ar chur chun cinn agus ar fhoghlaim na Gaeilge i measc daltaí meánscoile agus ar an dearcadh a bhíonn ag daltaí, tuismitheoirí/caomhnóirí agus múinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí. Beidh an t-eolas ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún agus gan ainm.

Ainm an pháiste: _____

Ainm na scoile: _____

Bliain (Idirbhliain nó bliain a 5): _____

1. An mbíonn páirt agat sa chinneadh a dhéanann do pháiste maidir leis an gColáiste Gaeilge a bhfreastalaíonn sé/sí air? (cuir tic le ceann amháin)

Bíonn	
Ní bhíonn	

Cé, go príomh, a dhéanann an cinneadh sin? _____

2. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

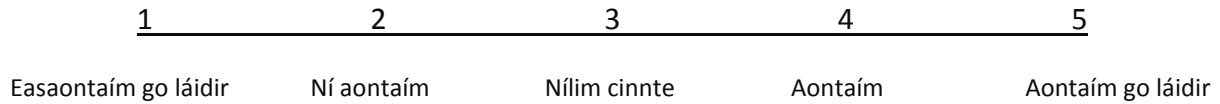
Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltáí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

3. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

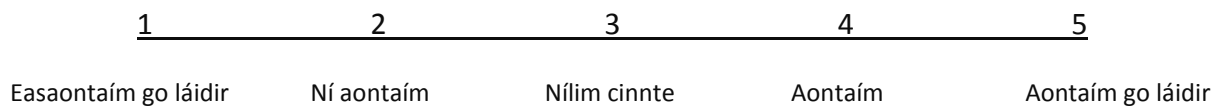
Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltáí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an gColáiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

4. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí chiorcal a chur timpeall ar an uimhir oiriúnach faoi gach ráiteas:

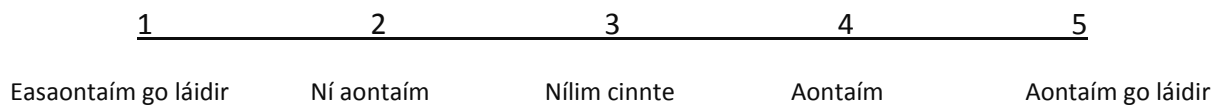
(a) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha mo pháiste

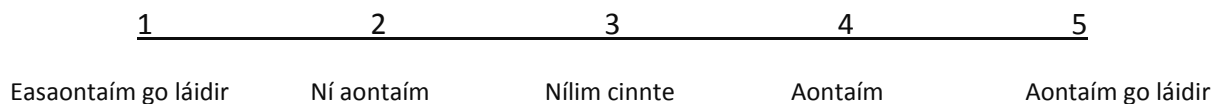
(b) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge mo pháiste ina iomláine

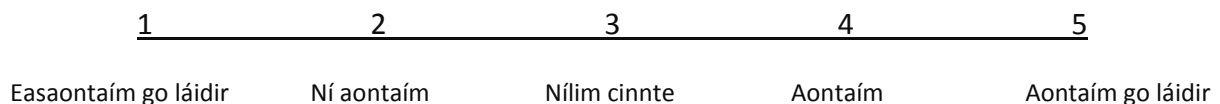
(c) Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

(d) Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i mo pháiste i leith fhoghlaim na Gaeilge

(e) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

(f) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(g) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sna Coláistí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(h) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(i) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta a chuireann na Coláistí ar fáil

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

(j) Bheinn sásta ligean do mo pháiste freastal ar Choláiste Gaeilge arís sa todhchaí

1 2 3 4 5
Easaontaím go láidir Ní aontaím Nílím cinnte Aontaím Aontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Aguisín 16: Ceistneoir na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí (Béarla)

TAIGHDE AR NA COLÁISTÍ SAMHRAIDH/GAEILGE

Survey of Schools: Parents/Guardians

Thank you for agreeing to take part in this survey. We are interested in finding out about the impact of the Irish Summer Colleges on the promotion and learning of Irish among secondary school pupils and about the attitudes of pupils, parents/guardians and teachers of Irish towards the Colleges. Please answer the following questions. Your answers are entirely confidential.

Name of child: _____

Name of school: _____

Year (Transition, 5th year): _____

1. Are you involved in the decision to select the particular Irish College that your child attends? (please tick one option)

Yes	
No	

Who, primarily, makes that decision? _____

2. Which of the following factors do you think are important in selecting the choice of Irish College (please tick all that apply)

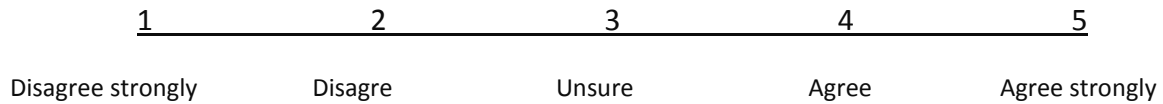
Dialect/ region	
Location	
Pupil feedback	
Range of leisure activities	
Range of social activities	
Reputation for language instruction	
Reputation for pupil care/ safety	
Tradition	
Value for money	
Other (please state)	

3. Of those factors, which are the three most important, in your opinion (please place your three options in rank order from 1 to 3, with 1 indicating the most important factor)

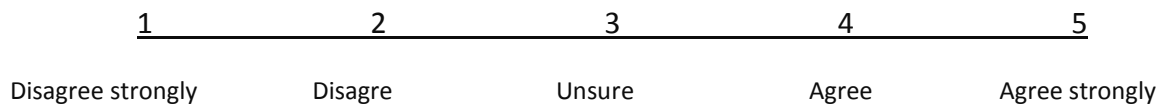
Dialect/ region	
Location	
Pupil feedback	
Range of leisure activities	
Range of social activities	
Reputation for language instruction	
Reputation for pupil care/ safety	
Tradition	
Value for money	
Other (please state)	

4. Please give your opinion on the following statements by circling the appropriate number below each statement:

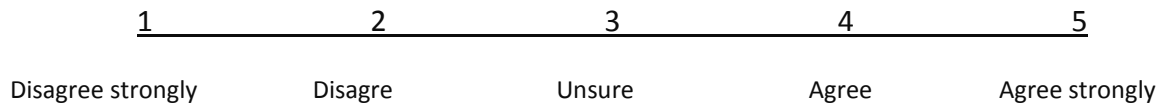
(a) Attending an Irish College improves my child's standard of oral Irish

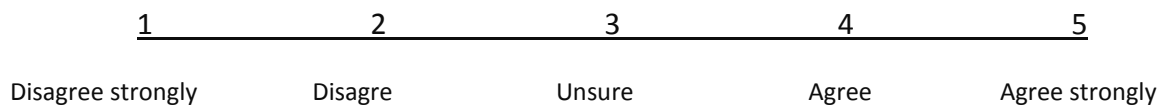
(b) Attending an Irish College improves my child's overall standard of the Irish language

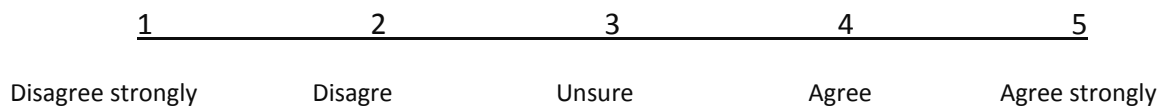
(c) Learning the Irish language helps when learning other languages

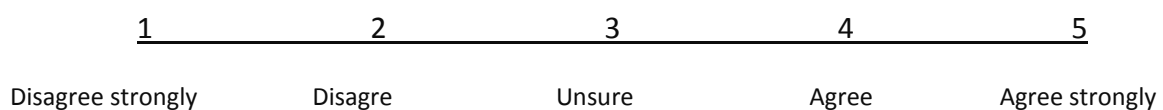
(d) Attending an Irish College improves my child's attitude towards learning the Irish language

(e) The Irish Colleges are important for the promotion of the Irish language

(f) The Irish Colleges are important for the preservation of Irish as a living language in the Gaeltacht

(g) I am generally happy with the standard of language instruction provided at the College

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

(h) I am generally happy with the standard of accommodation provided at the College

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

(i) I am generally happy with the standard of supervision provided at the College

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

(j) I would consider allowing my child to attend Irish College again in the future

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

(k) I would recommend Irish College to other parents

1 2 3 4 5
Disagree strongly Disagre Unsure Agree Agree strongly

Please provide any other comments here:

Aguisín 17: Scrúdú samplach cainte TEG A2

Iarrthóir amháin a bheidh faoi scrúdú ag aon am ar leith. Beidh beirt scrúdaitheoirí i mbun an scrúdaithe. Beidh duine de na scrúdaitheoirí i mbun measúnachta ar feadh thréimhse an scrúdaithe agus ní bheidh sé/sí páirteach sa chomhrá. Beidh an duine eile ag meas chumas an iarrthóra chomh maith, ach cuirfidh seisean/sise ceisteanna ar an iarrthóir agus déanfaidh sé/sí na tascanna a bheas le déanamh ag an iarrthóir a riar.

Seo iad na gnéithe den teanga a dhéanfar a mheas sa scrúdú cainte ag Bonnleibhéal 2: gramadach, stór focal, foghraíocht, líofacht agus cumas cumarsáide. Tá dhá rud i gceist le cumas cumarsáide.

(1) An féidir leis na hiarrthóirí a chruthú go siad in ann déileáil le bun-chomhrá go réasúnta éifeachtach in ainneoin a stór focal a bheith an-teoranta m.sh. soiléiriú a lorg nó iarraidh ar dhuine rud a rá an dara huair, a rá go bhfuil rud éigin ann nach dtuigeann siad, etc.

(2) Déantar tástáil ar inniúlacht bhunúsach shochtheangeolaíoch chomh maith. Ba chóir go mbeadh na hiarrthóirí in ann frásaí simplí a úsáid chun bunteagmháil shóisialta a dhéanamh m.sh. beannú do dhuine, slán a fhágáil, cead a iarraidh, buíochas a thabhairt, leithscéal a ghabháil, etc.

Cuirfear treoir chinnte agus oiliúint chuimsitheach maidir le measúnú ar fáil dóibh siúd a bheidh i mbun na scrúduithe cainte.

Is mar seo a leanas an leagan amach a bheidh ar an rannóg seo i mBonnleibhéal 2.

Bonnleibhéal 2 Labhairt

Cuid	Cineál tascanna	Am
1	<p><i>Réamhchaint</i> Cuirfidh an scrúdaitheoir ceisteanna simplí ar an iarrthóir sula dtosóidh an scrúdú le <i>é/í</i> a chur ar a s(h)uaimhneas, mar shampla, ‘Cad is ainm duit?’, ‘An bhfuil tú go maith?’</p> <p><i>Ceisteanna ginearálta</i> Cuirfidh an scrúdaitheoir ceisteanna éagsúla ar an iarrthóir ansin. Fíricí ag baint le saol an iarrthóra a bheas i gceist ag an pointe seo: a c(h)úlra, an obair a dhéanann <i>sé/sí</i>, an líon deartháireacha agus deirfiúracha atá aige/aici, caitheamh aimsire, a s(h)aol laethúil, na rudaí a thaitníonn agus nach dtaitníonn leis/léi, etc.</p>	4-5 noiméad
2	<p><i>Rólghníomhaíocht</i> Sa dara cuid den scrúdú, glacfaidh an scrúdaitheoir agus an t-iarrthóir páirt i rólghníomhaíocht. Tabharfar cárta rólghníomhaíochta don iarrthóir 5 nóiméad roimh thús an scrúdaithe. Le linn an taisc seo, beidh deis ag an iarrthóir ceisteanna a chur agus ceisteanna a fhreagairt. Beidh an bhéim sa chuid seo den scrúdú ar theanga laethúil nach mbaineann go dlúth le saol an iarrthóra – ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi amanna oscailte siopaí, mar shampla, ag glacadh le nó ag diúltú do chuireadh, etc.</p>	2-3 noiméad
3	<p><i>Cur síos ar shraith pictiúr</i> Tabharfar bileog ar a bhfuil sraith pictiúr do gach iarrthóir. Beidh nóiméad amháin ag na hiarrthóirí le breathnú ar na pictiúr sula ndéanann siad cur síos don scrúdaitheoir ar a bhfuil le feiceáil sna pictiúir. Ní chuirfidh an scrúdaitheoir isteach ar cuid cainte an iarrthóra ach amháin má bhíonn deacrachtaí acu. Sa chás sin cuirfidh an scrúdaitheoir ceist nó dhó ar an iarrthóir faoi na pictiúir chun cabhrú leo dul ar aghaidh leis an chur síos.</p>	2-3 noiméad

Aguisín 18: Litir chuig príomhoide an Choláiste Gaeilge

[An Príomhoide]
[Coláiste ...]
[Co. ...]

A chara,

Tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Déanfar an obair faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta. Díreoidh na taighdeoirí go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge. Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí chomh maith.

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí Aibreáin 2012, ina mbeidh cur síos ar bhuanna, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhcháí.

Ba mhaith linn cuireadh a thabhairt do [ainm an Choláiste Gaeilge] bheith páirteach sa taighde. Má tá tú sásta glacadh leis an chuireadh, bheinn buíoch díot ach liosta de na deich scoil is mó a chuireann scoláirí chugaibh a sheoladh ar ais chugainn roimh an 11 Aibreán. Coinneofar an t-eolas seo agus gach eolas pearsanta faoi rún.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí
Cúntóir taighde
cliona.debri@nuim.ie
(01) 474 7185

Aguisín 19: Litir chuig múinteoirí na gColáistí Gaeilge

[Ainm an Mhúinteora]
[Seoladh]

A [...], a chara,

Tá Ionad na dTeangacha agus Roinn na Síceolaíochta in Ollscoil na hÉireann Má Nuad ceaptha ag an Roinn Oideachais agus Scileanna le taighde a thionscnamh ar thionchar Scéim na bhFoghlaimoirí Gaeilge (Coláistí Gaeilge). Tá an obair ar bun faoi stiúir na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, i gcomhpháirt le CONCOS – scátheagraíocht na gColáistí Gaeilge. Tá na taighdeoirí ag díriú go sonrach ar an tionchar atá ag na Coláistí Gaeilge ar chur chun cinn agus dul chun cinn na Gaeilge i measc scoláirí agus ar dhearcadh na scoláirí, a dtuismitheoirí agus a ngnáthmhúinteoirí Gaeilge i leith na gColáistí Gaeilge. Scrúdófar tionchar na gColáistí Gaeilge ar chaomhnú na Gaeilge mar theanga bheo i measc phobail na nGaeltachtaí.

Foilseofar tuarascáil ar an obair i mí Lúnasa 2013, ina mbeidh cur síos ar bhuanna, laigí agus féidearthachtaí na gColáistí Gaeilge, agus ina ndéanfar moltaí maidir le cur le héifeacht na gColáistí sa todhchaí.

Ba mhaith linn cuireadh a thabhairt duit [ainm] bheith páirteach sa taighde. Leis seo gheobhaidh tú ceistneoir agus má tá tú sásta bheinn buíoch díot ach an ceistneoir a líonadh agus a chur ar ais sa phost sa chlúdach iniata chuig: *Clíona de Brí, Ionad na dTeangacha, Ollscoil na hÉireann Má Nuad, Má Nuad, Co. Chill Dara, chomh luath agus is féidir*. Seo a leanas na coláistí Gaeilge atá páirteach sa taighde: [...]. Tá an suirbhé ag díriú go sonrach ar dhaltaí a d'fhreastail ar choláistí an samhradh seo caite.

Coinneofar gach eolas pearsanta faoi rún.

Is mise, le meas,

Clíona de Brí
Cúntóir taighde
cliona.debri@nuim.ie
(01) 474 7185

Aguisín 20: Ceistneoir do phríomhoidí na gColáistí Gaeilge

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo. Baineann na ceisteanna le do thaithí mar phríomhoide ar Choláiste Gaeilge agus le moltaí ar bith atá agat a chuirfeadh le taithí na ndaltaí mar fhoghlaimeoirí Gaeilge. Beidh an t-eolas sonrath ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún agus gan ainm. Ní iarrfar aon eolas pearsanta. Bheadh muid buíoch díot ach an ceistneoir a chur sa chlúdach litreach a tugadh duit agus a chur sa phost roimh an 12 Bealtaine 2013. Go raibh maith agat!

Rannóg 1: Tú Féin

Fút féin agus faoi do chúlra atá na ceisteanna sa rannóg seo.

1. Cén aois thú?

- 18-25 26-30 31-40 41-50 51-60 60+

2. Cén inscne thú?

- Fireann Baineann

3. Céard í/iad do theanga dhúchais/theangacha dúchais?

- Gaeilge Béarla

4. Ar tógadh sa Ghaeltacht thú?

- Tógadh Níor tógadh

5. An múinteoir lánaimseartha Gaeilge thú?

- Sea Ní hea

6. Cá fhad atá tú ag múineadh Gaeilge ar scoil?

- níos lú ná bliain 1-2 bliain 3-4 bliain 5+ bliain

7. Cá fhad atá tú i do phríomhoide ar Choláiste Gaeilge?

- 1-2 bliain 3-4 bliain 5+ bliain

8. An bhfuil aon cháilíocht fhoirmiúil agat sa Ghaeilge?

- Tá Níl

Má scríobh tú 'tá' sonraigh, le do thoil _____

9. An bhfuil aon cháilíocht fhoirmiúil agat sa mhúinteoireacht?

- Tá Níl

Má scríobh tú 'tá' sonraigh, le do thoil _____

10. An gcuirtear aon oiliúint ar fáil

(a) do mhúinteoirí úra sa Choláiste?

- Cuirtear Ní chuirtear

(b) do mhúinteoirí úra a bhfuil taithí phroifisiúnta acu san earnáil cheana féin?

- Cuirtear Ní chuirtear

11. An mbeadh suim ag do Choláiste i ngearrchúrsa oiliúna dírithe ar an mhúineadh sa Choláiste Gaeilge?

- Bheadh Ní bheadh

12. An bhfuil tú sásta go bhfuil sé furast múinteoirí ar ardchaighdeán Gaeilge a fháil do na Coláistí Gaeilge?

- Tá Níl

Rannóg 2: Do dhearcadh i leith na Gaeilge

Ceisteanna faoin dearcadh atá agat i leith na Gaeilge atá sa rannóg seo.

13. Cuireann an Ghaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

14. Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

15. Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

16. Is tír dhátheangach í Éire

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

17. Tá sé tábhachtach mionteangacha cosúil leis an Ghaeilge a chaomhnú

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

18. Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

19. Cé acu de na ráitis seo is fearr a chuireann síos ar do thuairim féin: (*roghnaigh **ceann amháin***)

- Ba cheart an Ghaeilge a chaitheamh i dtraipisí
- Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Béarla mar phríomhtheanga
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Ghaeilge mar phríomhtheanga
- Ba cheart an Ghaeilge a chaomhnú mar áis chultúrtha sa cheol agus sna healaíona
- Ba cheart an Ghaeilge labhartha a chaomhnú sna Gaeltachtaí
- Níl a fhios agam/ is cuma liom

Rannóg 3: Na Daltaí agus an Coláiste Gaeilge

20. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach do na daltaí, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

21. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo do na daltaí, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

22. Cén fhad a mhaireann gach cúrsa? _____

23. Cá mhéad dalta a bhíonn ag freastal ar gach cúrsa? _____

24. Cá mhéad leibhéal a bhíonn i ngach cúrsa, agus cad iad?

25. Cad air a mbíonn na leibhéil bunaithe ?

aois cúlra scrúdú iontrála bliain meánscoile

eile (*sonraigh*) _____

26. Cá mhéad dalta a bhíonn sa rang de ghnáth ? _____

27. An bhfuil aon siollabas leagtha síos don chúrsa ? Tá Níl

28. Má tá siollabas leagtha síos don chúrsa, an bhfuil an bhéim ar

caint éisteacht scríobh léitheoireacht scileanna go léir?

29. Mura bhfuil siollabas ann, ar mhaith leat go mbeadh?

Ba mhaith Níor mhaith

Cén fáth? _____

30. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí tic a chur leis an tuairim atá agat faoi gach ráiteas:

(a) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha na ndaltaí

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(b) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(c) Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc na ndaltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(d) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(e) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(f) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(g) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(h) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(i) Faigheann na daltaí go leor deiseanna Gaeilge a labhairt le muintir na háite

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Rannóg 4: Teagasc agus Foghlaim na Gaeilge

Sa rannóg dheireanach seo baineann na ceisteanna le teagasc/foghlaim na Gaeilge

31. Cé acu de na meáin Ghaeilge seo a leanas a mbaintear leas astu chun tacú leis an mhúinteoireacht sa Choláiste Gaeilge? (*roghnaigh gach ceann atá oiriúnach*)

- Leabhair
- CDanna/DVDanna
- Suímh Idirlín
- Nuachtáin
- Teilifís
- Raidió
- Eile (*sonraigh, le do thoil*):

32. Tá na hacmhainní/ na hábhair/ an tacaíocht atá ar fáil do mhúineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge faoi láthair:

- An-mhaith Maith Measartha Lag An-lag

33. Céard iad na hacmhainní a mbaintear úsáid astu faoi láthair do mhúineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge?

34. Céard iad na hacmhainní/ an tacaíocht ba mhaith leat a bheith ar fáil chun cuidiú le múineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge?

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo.

Aguisín 21: Ceistneoir do mhúinteoirí sna Coláistí Gaeilge

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo. Baineann na ceisteanna le do thaithí mar mhúinteoir Gaeilge sa Choláiste Gaeilge agus le moltaí ar bith atá agat a chuirfeadh le taithí na ndaltaí mar fhoghlaimoirí Gaeilge. Beidh an t-eolas sonrath ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún agus gan ainm. Ní iarrfar aon eolas pearsanta. Tá leagan Béarla leis seo. Tabhair freagra ar na ceistneanna i nGaeilge nó i mBéarla. Cuir an ceistneoir sa chlúdach litreach a tugadh duit agus cuir sa phost é roimh an 12 Aibreán 2013. Go raibh maith agat!

Rannóg 1: Tú Féin

Fút féin agus faoi do chúlra atá na ceisteanna sa rannóg seo.

1. Cén aois thú?

- 18-25 26-30 31-40 41-50 51-60 60+

2. Cén inscne thú?

- Fireann Baineann

3. Céard í/iad do theanga dhúchais/theangacha dúchais?

- Gaeilge Béarla

4. Ar tógadh sa Ghaeltacht thú?

- Tógadh Níor tógadh

5. An múinteoir lánaimseartha Gaeilge thú?

- Sea Ní hea

6. Cá fhad atá tú ag múineadh Gaeilge ar scoil?

- níos lú ná bliain 1-2 bliain 3-4 bliain 5+ bliain

7. Cá fhad atá tú ag múineadh i gColáiste Gaeilge?

- 1-2 bliain 3-4 bliain 5+ bliain

8. An bhfuil aon cháilíocht fhoirmiúil agat sa Ghaeilge?

- Tá Níl

Má scríobh tú 'tá' sonraigh, le do thoil _____

9. An bhfuil aon cháilíocht fhoirmiúil agat sa mhúinteoireacht?

- Tá Níl

Má scríobh tú 'tá' sonraigh, le do thoil _____

10. An gcuirtear aon oiliúint ar fáil

(a) do mhúinteoirí úra sa Choláiste?

- Cuirtear Ní chuirtear

(b) do mhúinteoirí úra a bhfuil taithí phroifisiúnta acu san earnáil cheana féin?

- Cuirtear Ní chuirtear

11. An mbeadh suim agat i ngearrchúrsa oiliúna dírithe ar an mhúineadh sa Choláiste Gaeilge?

- Bheadh Ní bheadh

12. Tá mé sásta leis an leibhéal Gaeilge atá agam féin

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

Rannóg 2: Do dhearcadh i leith na Gaeilge

Ceisteanna faoin dearcadh atá agat i leith na Gaeilge atá sa rannóg seo.

13. Cuireann an Ghaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

14. Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

15. Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

16. Is tír dhátheangach í Éire

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

17. Tá sé tábhachtach mionteangacha cosúil leis an Ghaeilge a chaomhnú

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

18. Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

19. Cé acu de na ráitis seo is fearr a chuireann síos ar do thuairim féin: (*roghnaigh **ceann amháin***)

- Ba cheart an Ghaeilge a chaitheamh i dtraipisí
- Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Béarla mar phríomhtheanga
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Ghaeilge mar phríomhtheanga
- Ba cheart an Ghaeilge a chaomhnú mar áis chultúrtha sa cheol agus sna healaíona
- Ba cheart an Ghaeilge labhartha a chaomhnú sna Gaeltachtaí
- Níl a fhios agam/is cuma liom

Rannóg 3: Na Daltaí agus an Coláiste Gaeilge

20. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach do na daltaí, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

21. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo do na daltaí, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

22. Cén fhad a mhaireann gach cúrsa? _____

23. Cá mhéad dalta a bhíonn ag freastal ar gach cúrsa? _____

24. Cá mhéad leibhéal a bhíonn i ngach cúrsa, agus cad iad?

25. Cad air a mbíonn na leibhéil bunaithe ?

aois cúlra scrúdú iontrála bliain meánscoile

eile (*sonraigh*) _____

26. Cá mhéad dalta a bhíonn sa rang de ghnáth ? _____

27. An bhfuil aon siollabas leagtha síos don chúrsa ? Tá Níl

28. Má tá siollabas leagtha síos don chúrsa, an bhfuil an bhéim ar

caint éisteacht scríobh léitheoireacht scileanna go léir?

29. Mura bhfuil siollabas ann, ar mhaith leat go mbeadh?

Ba mhaith Níor mhaith

Cén fáth? _____

30. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí tic a chur leis an tuairim atá agat faoi gach ráiteas:

(a) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha na ndaltaí

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(b) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(c) Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc na ndaltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(d) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(e) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(f) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(g) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(h) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(i) Faigheann na daltaí go leor deiseanna Gaeilge a labhairt le muintir na háite

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Rannóg 4: Teagasc agus Foghlaim na Gaeilge

Sa rannóg dheireanach seo baineann na ceisteanna le teagasc/foghlaim na Gaeilge

31. Cé acu de na meáin Ghaeilge seo a leanas a mbaintear leas astu chun tacú leis an mhúinteoireacht sa Choláiste Gaeilge? (*rogznaigh gach ceann atá oiriúnach*)

- Leabhair
- CDanna/DVDanna
- Suímh Idirlín
- Nuachtáin
- Teilifís
- Raidió
- Eile (*sonraigh, le do thoil*):

32. Tá na hacmhainní/na hábhair/an tacaíocht atá ar fáil do mhúineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge faoi láthair:

- An-mhaith Maith Measartha Lag An-lag

33. Céard iad na hacmhainní a mbaintear úsáid astu faoi láthair do mhúineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge?

34. Céard iad na hacmhainní/an tacaíocht ba mhaith leat a bheith ar fáil chun cuidiú le múineadh na Gaeilge sa Choláiste Gaeilge?

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo.

Aguisín 22: Ceistneoir do chinnirí na gColáistí Gaeilge

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo. Baineann na ceisteanna le do thaithí mar chinnire ar Choláiste Gaeilge agus le moltaí ar bith atá agat a chuirfeadh le taithí na ndaltaí mar fhoghlaimoirí Gaeilge. Beidh an t-eolas sonrath ar fad a bhaileofar sa suirbhé á choinneáil faoi rún agus gan ainm. Ní iarrfar aon eolas pearsanta. Bheadh muid buíoch díot ach an ceistneoir a chur sa chlúdach litreach a tugadh duit agus a chur sa phost roimh an 22 Bealtaine 2013. Go raibh maith agat!

Rannóg 1: Tú Féin

Fút féin agus faoi do chúlra atá na ceisteanna sa rannóg seo.

1. Cén aois thú?

- 18-25 26-30 31-40

2. Cén inscne thú?

- Fireann Baineann

3. Céard í/iad do theanga dhúchais/theangacha dúchais?

- Gaeilge Béarla

4. Ar tógadh sa Ghaeltacht thú?

- Tógadh Níor tógadh

5. An mac léinn lánaimseartha Gaeilge thú?

- Sea Ní hea

6. Cén cúrsa ollscoil/3ú leibhéal a bhfuil tú ag gabháil dó?

7. Cén bhliain ina bhfuil tú?

8. Cá fhad atá tú i do chinnire i gColáiste Gaeilge?

1-2 bliain 3-4 bliain 5+ bliain

9. An bhfuil sé i gceist agat a bheith i do mhúinteoir?

Tá Níl

10. Má scríobh tú 'tá,' an bhfuil sé i gceist agat a bheith i do múinteoir

bunscoile? meánscoile?

11. An dóigh leat gur chóir leibhéal áirithe Gaeilge a iarraidh ar na cinnirí sula bhfostaítear iad?

Is dóigh liom gur chóir Ní dóigh liom gur chóir

12. An gcuirtear aon oiliúint ar fáil do chinnirí úra sa Choláiste?

Cuirtear Ní chuirtear

13. An mbeadh suim agat i ngearrchúrsa oiliúna dírithe ar obair an chinnire sa Choláiste Gaeilge?

Bheadh Ní bheadh

14. Cad iad na buntáistí is mó a bhaineann le do chuid oibre mar chinnire (m.sh. pearsanta, teanga, proifisiúnta, etc.)?

Luaigh suas le ceithre cinn

15. An bhfuil tú sásta go mbíonn go leor deiseanna agat a bheith ag caint le muintir na Gaeltachta le feabhas a chur ar do chuid Gaeilge?

Tá Níl

Soiléirigh le do thoil

Rannóg 2: Do dhearcadh i leith na Gaeilge

Ceisteanna faoin dearcadh atá agat i leith na Gaeilge atá sa rannóg seo.

16. Cuireann an Ghaeilge le sainiúlacht Éireannach an duine

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

17. Tá gá leis an Ghaeilge chun cultúr na hÉireann a thuiscint

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

18. Tá baint ag an Ghaeilge le saol an lae inniu in Éirinn

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

19. Is tír dhátheangach í Éire

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

20. Tá sé tábhachtach mionteangacha cosúil leis an Ghaeilge a chaomhnú

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

21. Cuidíonn foghlaim na Gaeilge le foghlaim teangacha eile

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

22. Cé acu de na ráitis seo is fearr a chuireann síos ar do thuairim féin: (*roghnaigh **ceann amháin***)

- Ba cheart an Ghaeilge a chaitheamh i dtraipisí
- Ba cheart go mbeadh an Ghaeilge mar phríomhtheanga na hÉireann
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Béarla mar phríomhtheanga
- Ba cheart go mbeadh Éire dátheangach agus an Ghaeilge mar phríomhtheanga
- Ba cheart an Ghaeilge a chaomhnú mar áis chultúrtha sa cheol agus sna healaíona
- Ba cheart an Ghaeilge labhartha a chaomhnú sna Gaeltachtaí
- Níl a fhios agam/is cuma liom

Rannóg 3: Na Daltaí agus an Coláiste Gaeilge

23. Cé acu de na tosca seo atá tábhachtach do na daltaí, dar leat, maidir le roghnú Coláiste Gaeilge? (cuir tic le gach ceann atá oiriúnach)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

24. Céard iad na trí cinn is tábhachtaí de na tosca seo do na daltaí, dar leat? (cuir na trí rogha in ord ó 1 go 3; cuireann 1 an ceann is tábhachtaí in iúl)

Canúint/ ceantar	
Suíomh	
Aiseolas ó dhaltaí	
Réimse imeachtaí siamsaíochta	
Réimse imeachtaí sóisialta	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le múineadh na Gaeilge	
An cháil atá ar an Choláiste maidir le cúram agus sábháilteacht na ndaltaí	
Traidisiún	
Luach ar airgead	
Eile (sonraigh, le do thoil)	

25. Cén fhad a mhaireann gach cúrsa? _____

26. Cá mhéad dalta a bhíonn ag freastal ar gach cúrsa? _____

27. Cá mhéad leibhéal a bhíonn i ngach cúrsa, agus cad iad?

28. Cén ról atá ag an chinnire, dar leat?

- na daltaí a spreagadh le Gaeilge a labhairt
- caitheamh aimsire a eagrú
- eiseamláir chultúrtha (*role model*)
- Gaeilge na ndaltaí a cheartú
- eile (*sonraigh*) _____

29. Léirigh do thuairim ar na ráitis seo a leanas trí tic a chur leis an tuairim atá agat faoi gach ráiteas:

(a) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge labhartha na ndaltaí

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(b) Cuireann freastal ar Choláiste Gaeilge feabhas ar chaighdeán Gaeilge na ndaltaí ina iomláine

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(c) Cuidíonn freastal ar Choláiste Gaeilge le dearcadh dearfach a chothú i measc na ndaltaí i leith fhoghlaim na Gaeilge

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(d) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le cur chun cinn na Gaeilge

- Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(e) Tá tábhacht ag baint leis na Coláistí Gaeilge maidir le caomhnú na Gaeilge mar theanga bheo sna Gaeltachtaí

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(f) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na múinteoireachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(g) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán an lóistín a chuireann an Coláiste ar fáil

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(h) Táim sásta, den chuid is mó, le caighdeán na maoirseachta sa Choláiste

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

(i) Faigheann na daltaí go leor deiseanna Gaeilge a labhairt le muintir na háite

Aontaím go láidir Aontaím Nílím cinnte Ní aontaím Easaontaím go láidir

Scríobh aon tuairimí eile atá agat anseo, le do thoil:

Rannóg 4: Teagasc agus Foghlaim na Gaeilge

Sa rannóg dheireanach seo baineann na ceisteanna le teagasc/foghlaim na Gaeilge

30. Céard iad na hacmhainní/an tacaíocht ba mhaith leat a bheith ar fáil chun cuidiú leis na cinnirí sa Choláiste Gaeilge?

Táimid buíoch díot as a bheith páirteach sa suirbhé seo.

